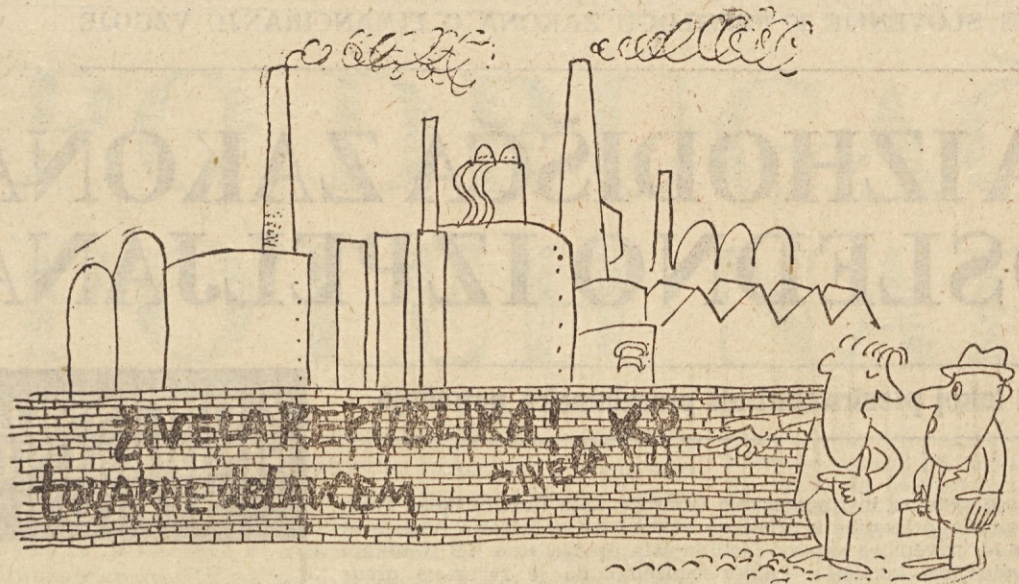

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 26. novembra 1966

Št. 46, leto XXII

— Parole so res že stare, pa še veljajo in bodo še veljale!

Karikatura: ANDREJ NOVAK

REPUBLIŠKI SVET SINDIKATOV,
REPUBLIŠKI ODBORI IN »DELAVSKA
ENOTNOST« ČESTITAJO DELOVNIM
LJUDEM OB DNEVU REPUBLIKE!

Pred našim največjim praznikom — pred dnevom republike. Enaindvajsetič ga bomo praznovali v svobodi, v svobodni, federativni skupnosti jugoslovanskih narodov, ki združeni gradijo socialistično družbo.

Praznovali ga bomo na različne načine: uradno, svečano, z govori in zastavami, praznovali pa ga bomo tudi vsak zase — z zasluženim nekajdnevni počitkom v krogu družine, ali pa skupaj s prijatelji doma, na izletih. Tako ali drugače pa bomo v teh prazničnih dneh pomislili na to, kaj nam je dalo teh enaindvajset let življenja v naši skupni hiši, katere temelje smo položili sredi vojne vihre in kateri smo postavili smrečico na strehi 29. novembra leta 1945.

Enaindvajset let!

Za našo mlado generacijo, rojeno že v svobodi, so po vojna leta vse, na kar se lahko spominja. Socialistična družba zanjo ni nekaj, za kar se je morala boriti; dobila jo je na dar od svojih tovarišev in zato se ji zdi vsakdanja — nekaj, kar je še kar v redu, vendar pa ima tudi pomanjkljivosti, ki ji niso nič kaj všeč.

Za nas starejše, ki smo bili priče porajanja naše republike in ki smo pomagali vsak po svojih močeh, da se je rodila, pomeni teh enaindvajset let v Titovi Jugoslaviji mnogo več: najlepša leta našega življenja, najlepša leta v kljub temu, da jim ni manjkalo trdega dela, odrekovanja

Razmišljanje pred praznikom

in skrbi. Tudi mi vidimo, da ima naša državna hiša marsikatero pomanjkljivost. Toda vidimo tudi tisto, kar smo imeli nekdanj. In ko to primerjamo s tem, kar imamo zdaj, gledamo s trdnim zaupanjem na tisto, kar bomo imeli jutri.

Vedno, kadar mislim o našem dnevu republike, se spomnim na njegovo rojstvo pred enaindvajsetimi leti.

Življenje je nanese tako, da sem tiste dni prišel v Beograd in tako sem 29. novembra popoldne stal pred parlamentom, kjer so sklepali o naši bodoči državni ureditvi. Mraz je bil in med košavo je naletaval droben sneg, toda bilo nas je vedno več, ki smo čakali na rojstvo Republike. In ko so ga oznanili, nam ni bilo več mraz: objemali smo se, vzklikali in peli in tako toplo in dobro nam je bilo! Sele pozno zvečer sva s prijateljem odšla spat v hotel Beograd pred železniško postajo. Ko sva se zjutraj zbudila, so bile najine odeje pokrite s snegom, ki ga je košava nanesla skozi okno, razbito še iz vojnih časov...

V Beogradu, v našem glavnem mestu, sem nato živel dolgo vrsto let in videl sem ne samo, kako iz dneva v dan izginjajo sledovi vojne, temveč tudi to, kako raste vsak dan bolj v širino in v višino, kako vedno bolj postaja mesto, dostojno središča nove Jugoslavije.

Podobno kot Beograd so rasla vsa naša mesta: postajala so iz dneva v dan lepša in vsak dan so lahko nudila več ljudem, ki so v njih živeli in delali. In tako je bilo povsod širom po naši deželi: ni nam bilo lahko, marsikdaj nam je bilo celo zelo težko, toda vsak dan smo bili bogatejši in samozavestnejši.

Pred vojno sem kot otrok stanoval v delavskem naselju, ki smo ga na kratko imenovali barake. Spominjam se še, kako sta oče in mati bila srečna, ko smo dobili enosobno stanovanje v teh barakah, ki resda ni imelo nobenih pritliklin, ki pa je imelo dve veliki prednosti: bilo je suho in poceni. Stirje smo bili, v sosednih, prav tako enosobnih stanovanjih pa so bile tudi družine z desetimi člani. Otroci iz barak smo mislili, da večerja pomeni belo kavo in kruh, saj drugačne nikoli nismo imeli. Počitnice? Imeli smo tudi počitnice, bosi v gozdu za barakami. O morju smo slišali, toda predstavljati si ga nismo znali.

Te barake stojijo še danes, vendar pa niso več barake: dobile so vse, kar potrebujejo zdrava stanovanja, precej sten so podrli in tako se družine ne stiskajo več na kupu kot sardine. Televizijskih anten na strehah nisem štel, vendar pa vem, da jih je lepa vrsta in tudi avtomobilov pred hišami ne manjka. Nekaj mojih tovarišev iz otroških let še stanuje tam, večina od njih pa stanuje drugod — v svojih hišah, ali pa v stolpnih in blokih. Poleti hodijo skupaj z družinami na morje; tovarna, kjer delajo, jim omogoča lep in cenen dopust.

Včasih pripovedujem svoji hčerki o življenju v barakah, o tem, kako smo živeli med vojno, in o trdem življenju v prvih povojnih letih. Nekajkrat se mi je zadelo, da so ji oči postale vlažne, toda vedno se je kmalu zopet začela smejati. Mladost ima svoje pravice: pravico na smeh, pravico, da od življenja pričakuje drugačen, boljši delež, kot ga je imela generacija, ki jo je rodila.

In prav je tako!
Vsem nam je Republika dala več, kot pa smo nekdanj imeli, predvsem pa nam je dala možnost, da kot svobodni ljudje krojimo naš današnji in naš jutrišnji dan.

MILAN POGAČNIK

● STR. 2:
OSNOVNA
IZHODIŠČA ZAKONA
NISO DOSLEDNO
IZPELJANA

● STR. 3:
PO DRUGAČNIH
POTEH NAPREJ

● STR. 4:
NASELJE NAD
PROGO

● STR. 5:
»ZAKAJ BI CEPILI
MOČI«

● STR. 6:
O LJUBLJANSKI
TOVARNI »VEGA«

● STR. 8:
KAKO
GOSPODARIJO V
KRANJSKEM
MERKURJU

● STR. 9:
SAMO VSI SKUPAJ
NEKAJ VELJAMO!

● STR. 10:
NI IZANCEV ČEZ
PRAVE IZANCE

REZERVIRANI STOLPEC

Franc Dimec

predsednik IO sindikalnega odbora
Cestnega podjetja Celje:

• Kako je vaš sindikat sodeloval pri pripravah za prehod na skrajšani delavnik?

Náš sindikat se je, najbolj na kratko povedano, osredotočil predvsem na dvoje. Eno je bilo sodelovanje sindikalnih delavcev pri pripravljanju raznih analiz. Drugo in morda še važnejše pa je obveščanje članstva o tem, kaj pravzaprav želimo in kako naj bi tisto dosegli.

Cestna služba ima namreč številne specifičnosti, med drugim sezonski značaj dela, tako imenovano zimsko službo in še nekatere druge. Naše ljudi je predvsem zanimalo, kako naj bi prišli do prostih sobot, da zavoljo tega ne bi trpela kvaliteta dela.

Ljudem smo pojasnili, da se naše rezerve skrivajo predvsem v organizaciji dela in v nadaljnji mehanizaciji, tako da ne bo potrebno dodatno fizično naprežanje. Sezonskemu značaju dela in drugim obveznostim, ki od nas terjajo daljša dežurstva, nadure in podobno, pa bomo odpomogli s tem, da bomo podaljšano prisotnost na delu kompenzirali z dodatnimi dnevi dopusta, tako da se bodo ljudje dejansko odpočili, v letnem povprečju pa tudi delali le po 7 ur dnevno.

Za poskušnjo smo s prvimi septembrom uvedli po eno prsto soboto v mesecu, v celoti pa prehajamo na skrajšani delavnik po novem letu. Ze zdaj ugotavljamo, da se rezultati in kvaliteta dela niso poslabšali, čeprav se nismo opravili vseh analiz in izvedli vseh predvidenih ukrepov, o katerih sem prej govoril.

Jure Prpić

predsednik IO sindikalnega odbora
SGP »VEGRAD«, Velenje:

• V čem vaši delavci najbolj občutijo vlogo in pomen sindikalne organizacije?

Najbolj direkten odgovor na vaše vprašanje bi bil naslednji: mislim, da naš 800-članski kolektiv sindikat najbolj občuti v tem, kako pomagamo pri skrbi za osebni in družbeni standard. Prav na stalno pritisikanje sindikata je podjetje v minulih treh letih zgradilo dva samska domova s skupno 500 ležišči. Sobe so komfortno, skoraj hotelsko opremljene, imajo tudi toplo vodo. Ne veste, kaj to za nas gradbince pomeni... Uredili smo tudi menzo, ki lahko daje tisoč obrokov dnevno. Delavec plača za hrano, za tri obroke dnevno po 23 tisočakov na mesec, medtem ko povprečni osebni dohodek, računajoč tudi terenske dodatke, presega 90.000 S dinarjev.

Ze leta nazaj je sindikat pri nas hkrati tudi glavni organizator raznih izletov in športnih tekmovanj. Letos, ko regresov za dopuste nismo dali, smo ta denar porabili za organizacijo eno in dvodnevni brezplačni izletov po naši ožji domovini. Dobrih 60% naših delavcev je že bilo na izletih, ostali pa še pojejo do konca leta. Skrbeli smo za to, da bi naši delavci iz posameznih enot, oziroma gradbišč vsaj enkrat kam šli, kar je še toliko važneje, ker je med nami precej sodelavcev iz drugih republik, ki pa Slovenije ne poznajo.

Vencelj Vodnik

predsednik sindikalne podružnice
Tovarne sanitetnega materiala, Domžale:

• Ali prispevate v vaši delovni organizaciji tudi po »sindikalni liniji« k boljšemu gospodarjenju, ali živite morda v prepričanju, da so za ta vprašanja odgovorni »oni« iz uprave...?

Nočem se hvaliti, toda ker ste me izzvali, naj povem, da je sodelovanje samoupravnih organov v naši delovni organizaciji in pa vseh tistih vodilnih uslužbencev, ki »sede« v pisarnah, povsem zadovoljivo. Celo več. Naša sindikalna podružnica je stalno na tekočem z vsemi problemi svoje delovne organizacije, zato prihajamo na sestanke pripravljeno, kar je pogoj za pametno besedo in koristne sklepe. Prav zaradi dobrih notranjih odnosov prihaja na sestankih do sproščene izmenjave mnenj in tudi do kritike, ki nam prej koristi kot pa škodi.

Na zadnjem sindikalnem sestanku smo posvetili precej časa našim notranjim rezervam. Zelja sindikata namreč je, da bi dal sleherni član kolektiva na delovnem mestu od sebe čim več, da bi sleherni vložil v svoje delo kar največ truda. Naša »roba« je sicer zelo iskana na domačem trgu, vendar imamo kljub temu določene probleme s proizvodnjo, predvsem glede kvalitete in natančnosti. Zato iščemo danes notranje rezervy predvsem v večji prizadevnosti.

Janez Hribar

predsednik sindikalne podružnice
Tovarne jedilnih in tehničnih olj
»Sončnica«, Vir:

• Stagnacija potrošnje jedilnega olja in nesorazmerje med določeno ceno surovega ter rafiniranega jedilnega olja povzročata oljarski industriji precejšnje težave. Zanima me, kako v Sončnici rešujete svoje probleme in kakšno vlogo igra pri vseh stvari vaš sindikat...?

»Oljarska industrija se je po gospodarski reformi dejansko znašla v dokaj nezavidljivi situaciji. Cene surovin so porasle, cene jedilnega olja pa se v bistvu niso spremenile. Ne morem razumeti, zakaj ima na primer naša delovna organizacija le 25 S dinarjev za predelavo enega litra olja, trgovina pa samo od prodaje iste količine približno trikrat toliko?

Danes iščemo rešitev v sodelovanju z oljarno iz Zrenjanina. Prav te dni se pogovarjamo o pogojih, zbor delovne skupnosti pa bo v najkrajšem času izrekel svoj »da«, oziroma »ne«.

Kakšna je vloga sindikata pri vsem tem...?
Z veseljem moram poudariti, da med upravo in sindikalno podružnico ni v naši delovni organizaciji nikakršnih skrivnosti. O sleherni stvari se skupno pogovorimo in potem tudi skupaj ukrepamo. Vem, da ni povsod tako. Vendar je ta metoda dela pri nas že tako ustaljena, da se nam to zdi tudi edino normalno. Ob tem ne smem zamaščati, da bi lahko marsikatero kočljivo vprašanje rešili bolje, če bi pokazali naši ljudje malce več interesa za določene probleme. Takole med delom stišim veliko konstruktivnih pripomb na račun naših delovne organizacije, sestanki sindikalne podružnice pa so večkrat slabo obiskani.

STALIŠČE PREDSEDSTVA RS ZS SLOVENIJE K PREDLOGU ZAKONA O FINANCIRANJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA:

OSNOVNA IZHODIŠČA ZAKONA NISO DOSLEDNO IZPELJANA

V korist šolstva bi tudi morali takoj prestrukturirati proračunsko potrošnjo

Občasna komisija za obravnavanje sistema in financiranja izobraževanja Republiškega sveta je predložila predsedstvu RS v razpravo pripombo k predlogu zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja, ki sta jih na seji dne 16. novembra skupno izoblikovala predsedstvo RO sindikata delavcev družbenih dejavnosti in omenjena komisija. Lahko zapišemo, da je razprava predsedstva na ponedeljkovi seji potrdila upravičenost in umestnost že izoblikovanih pripomb. Se z mnogimi dodatnimi argumenti je opozorila na to, da pozitivna temeljna načela v konkretnih rešitvah zakonskega predloga niso izpeljana dosledno, zato tudi predlog zakona ni ostal zvest lastnim sistemskim načelom. Sindikati so zainteresirani, da ta sistemski zakon v Sloveniji čim prej sprejmemo, s tem pa seveda ni rečeno, da niso zainteresirani, da bi zakon nakazoval kar najboljše rešitve.

Temeljna izhodišča zakonskega predloga, ki izhajajo iz že sprejetih stališč v splošnem zakonu, pomenijo vsekakor novo kvaliteto. Samostojna in stabilna materialna osnova, ločena od proračuna, omogoča povezovanje interesov občanov, delovnih organizacij in izobraževalnih dejavnosti. Vir sredstev za vzgojo in izobraževanje, odvisen predvsem od osebnega dohodka zaposlenih, pa v načelu omogoča porast sredstev za izobraževanje, skladno s povečanjem produktivnosti in rasto narodnega dohodka. To odpira nove možnosti samoupravljanju, uveljavitvi dohodka in delitve po delu tudi v izobraževalnih dejavnostih. Toda v čem — po mnenju sindikatov — ta osnova dobra izhodišča niso v konkretnih določilih zakonskega predloga dobro izpeljana?

IZRAČUN SREDSTEV ZASNOVAN NA PRORAČUNSKI TEHNIKI

Namesto ovrednotenih pedagoških normativov, je izračun sredstev še vedno zasnovan na proračunski tehniki, ki pa ne uporablja točnih podatkov. Gradi na podatku, da je udeležba vzgoje in izobraževanja 65. leta v narodnem dohodku s 4,8 odst., osnutek družbenega plana raz-

voja do 70. leta pa navaja kot isti podatek 4,7 odst. Izračun predvideva za prihodnje leto porast ND za 7,1 odst., republiški predlog zakona za limitiranje stopnje v zdravstvenem za-

varovanju pa ta podatek označuje z 8,3 odst. Tudi letošnja potrošnja ne more biti edina osnova za izračun, saj so zlasti osebni dohodki prosvetnih delavcev v osemletkah ponovno padli. V korist šolstva bi zato takoj morali prestrukturirati proračunsko potrošnjo in selektivno zmanjšati investicije. Dolej tudi kljub večkratnim zahtevam še ni prišlo do racionalizacije šolske mreže v korist učinkovitejših naložb sredstev za izobraževanje. S tem, da predlog zakona zagotavlja samo 77,8 odst. stroškov za izobraževanje v prihodnjem letu, pa ne realizira v celoti načela o stabilnih sredstvih.

NEZADOSTNO OBLIKOVANA FUNKCIJA DRUŽBENO DOGOVORJENE CENE

Uvajanje cene, kakor je pozitivno, se lahko sprevrže v svoje nasprotje, dokler ne vemo, kaj je to »zagotovljena cena«. Verjetno so to lahko le družbeno ovrednoteni stroški izobraževanja (na učenca ali oddelek), ki pa morajo poleg pogojev, ki jih že naštevava predlog zakona, upoštevati tudi pogoje, ki jih terja izvajanje učnih programov in predmetnikov in zakon o za-

(Nadaljevanje na 7. strani)

Nova člana predsedstva RS ZSS

V naši zadnji številki se nam je v poročilo o razširjeni seji RS ZSS vrinila neljuba pomota.

Poročilo smo namreč, da je za novega člana predsedstva RS ZSS bil izvoljen — razen tov. Jožeta Marolta, predsednika MSS Ljubljana — tudi tov. Pavle Pečar, kar pa ne drži. Tovariš Pečar, predsednik ObSS Koper, je bil izvoljen za novega člana plenuma RS ZSS, za novega člana plenuma in hkrati tudi predsedstva RS ZSS pa je bil izvoljen tov. Stane Božič, predsednik ObSS Kranj.

Bralcem se za to neljubo pomoto vljudno oprostamo!

UREDNIŠTVO

V POČASTITEV DNEVA REPUBLIKE

SREČANJE V BREGANI

Na pobudo Občinskega sindikalnega sveta Samobor, SRH, smo se dogovorili za srečanje predstavnikov delovnih kolektivov oz. sindikalnih podružnic občine Samobor in občine Brežice. To tekmovanje smo organizirali v počastitev dneva republike in 25-letnice revolucije jugoslovanskih narodov. V nedeljo, 13. novembra 1966, na dan srečanja, je Občinski sindikalni svet Brežice organiziral prevoz z avtobusom v Bregano, saj smo tekmovali v šestih disciplinah. Za to srečanje je bilo zanimanje z naše strani, še večje pa z njihove strani. Za tekmovanje so dali tiskati posebne plakate, da bi obvestili širšo javnost, ki je tudi z zanimanjem spremljala tekmovanje.

Bratsko tekmovanje med delavci dveh sosednih republik — sodelovalo pa je čez 100 tekmovalcev — je potekalo v športnem borbenem duhu. Lahko zapišemo, da smo cilj srečanja dosegli. Bil je v tem, da se delavci zblížajo, da navežemo tesnejše stike in s tem krepimo bratstvo in enotnost med jugoslovanskimi narodi.

Da bi to enotnost izrazili z vidnim znakom, smo se dogovorili, naj bi vsako leto zmagovalci občine prejeli prehodni pokal »bratstva in enotnosti«. Letos je prehodni pokal osvojila zmagovalna vrsta občine Samobor. Prihodnje leto bo tako srečanje v počastitev dneva republike v Brežicah. Storili bomo vse, da vrnemo letošnemu gostitelju pristrčen sprejem, ki je na vse sodelujoče napravil globok vtis. Bil smo zadovoljni, kljub temu, da je prehodni pokal ostal letos v Samoboru. To zavezuje tekmovalce Brežic, da se temeljito pripravijo za srečanje v letu 1967.

Na kraju pa je treba dati vse priznanje organizatorjem tega srečanja in Občinskemu sindikalnemu svetu Samobor, ki je to pobudo sprožil. Ob tej priložnosti pa gre zahvala tudi vsem sodelujočim iz brežiške občine, predvsem pa vodjem posameznih ekip: Božu Kerinu, Ivanu Krošlju, Marjanu Recerju, Lopatiču, Leopoldu Rovanu in Pavlu Bajdetu.

S tem tekmovanjem so tudi delavci sosednih republik prispevali k svečanemu proslavljanju tega, za jugoslovanske narode tako pomembnega dneva.

I. Z.

V veliki dvorani Narodnega doma v Celju je bil v ponedeljek ustanovni občni zbor medobčinskega odbora sindikata gradbenih delavcev za področje občin Celje, Zalec, Velenje in Šmarje pri Jelšah. Novo ustanovljeni odbor naj bi strokovno, organizacijsko in po potrebi tudi kako drugače pomagal pri razčiščevanju problemov v sindikalnih podružnicah delovnih organizacij gradbeništvu, industrije gradbenega materiala ter Cestnega podjetja Celje (ki so se priključile na lastno željo, čeprav sicer sodijo v okvir sindikata delavcev prometa in veze). Hkrati pa naj bi medobčinski odbor sindikata gradbenih delavcev v Celju nastopal kot koordinator pri delu včlanjenih sindikalnih podružnic in kot posrednik med njimi in višjimi sindikalnimi vodstvi. Sindikalni delavci, zaposleni v gradbeništvu, industriji gradbenega materiala in v Cestnem podjetju Celje namreč menijo, da so višja sindikalna vodstva, tako občinski sindikalni sveti kot republiški odbor sindikata gradbenih delavcev preveč oddaljeni in prezaposleni z drugimi problemi, da bi njihova pomoč lahko bila bolj učinkovita, kot pa je zdaj.

Za predsednika novega odbora so delegati izvolili tovariša Ludvika ARNUŠA, ekonomista v Industrijskem gradbenem podjetju INGRAD Celje ter predsednika gospodarske komisije pri RO sindikata gradbenih delavcev.

Podrobneje o tem ustanovnem občnem zboru medobčinskega odbora sindikata gradbenih delavcev v Celju bomo poročali v naslednji številki našega lista.

Na sliki: skupina udeležencev občnega zbora.

-mG

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

• ČRNOMELJ:

Na zadnjem plenumu občinskega sindikalnega sveta v Črnomlju so obravnavali gibanje gospodarstva v občini v devetih mesecih letošnjega leta in se pogovorili o pripravah na občne zборе sindikalnih podružnic v črnomeljski občini.

V analizi letošnjega gospodarstva ugotavljajo ugodno naraščanje proizvodnje in storitev. Zlasti industrija je bila v obravnavanem obdobju izredno akumulativna, ker se je zaradi specifičnih pogojev proizvodnje izvoza in povečanim cenami delovne organizacije nekaterih gospodarskih panog v občini, kot so kmetijstvo, gradbeništvo in gostinstvo, zaključile tričetrtletno bilanco na meji rentabilnosti.

V črnomeljskem gospodarstvu pa se poraja še druga težava. Zaradi občutnih zalog reprodukcijskega materiala in nedokončane proizvodnje pa tudi zalog gotovih izdelkov se namreč čedalje bolj zaostruje problem obratnih sredstev. Vendar sodijo, da so prevelike zaloge posameznih surovin in materialov zaradi nezadovoljive oskrbe na domačem trgu pogosto nujne. Se večji problem je z reprodukcijskim materialom iz uvoza. Kljub vsemu pa so na osnovi podatkov iz periodičnih obračunov delovnih organizacij zaključili, da ima gospodarstvo občine Črnomelj letos realne možnosti doseči predvideno finančno realizacijo, da pa fizični obseg proizvodnje ponekod ne bo dosežen. Nedosežene planirane obsega proizvodnje v industriji ima svoje vzroke v delni spremembi asortimenta in povečanju stopnje obdelave, kar je npr. v kovinski industriji vplivalo na zmanjšanje tonaže. Pri posameznih podjetjih pa je vzrok za to tudi v nerealnem planiranju in precejšenju lastnih zmogljivosti. R. S.

• MURSKA SOBOTA:

Pred dnevi je bilo v Murski Soboti posvetovanje predsednikov in tajnikov ObSS Pomurje ter predsednikov odborov strokovnih sindikatov in komisij. Osrednja tema razprave je bila reorganizacija strokovnih odborov sindikata v Pomurju.

Udeleženci posvetovanja so menili, da terja nadaljnje utrjevanje in uveljavljanje samoupravljanja na vseh področjih vsebinsko bogatejši in bolj odgovorno delo. Da bi k temu prispevali svoj delež tudi sindikati, je potrebno delovanje sindikatov prilagoditi tem nalogam, videti, v čem so slabosti, kajti delo sindikatov ni dovolj učinkovito. Poudarili so, da reorganizacija ne bo sama po sebi prinesla izboljšave, če ne bomo dela sindikatov temu primerno zastavili.

Udeleženci posvetovanja so se zavzeli za to, da bi za območje Pomurja (občina Murska Sobota, Ljutomer, Radgona in Lendava) ustanovili medobčinske strokovne odbore sindikatov. Vendar bodo o tem predlogu seznanili celotno članstvo, ki naj da pri tem odločilno besedo.

Doslej so delovali 3 strokovni odbori sindikatov le na področju Ob SS Murska Sobota, pri ostalih občinskih svetih pa so delovale komisije. Po novem bi pa bilo 6 medobčinskih strokovnih odborov.

Za ustanovitev medobčinskih strokovnih odborov so imenovali iniciativne odbore, ki naj pripravijo vse potrebno za sklicanje ustanovnih občinskih zborov. Delo bo potekalo vzporedno s pripravami na občne zборе sindikalnih podružnic. Horvat Anton

PO DRUGAČNIH POTEH NAPREJ

Na zadnjem plenumu republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije so razpravljali predvsem o nalogah sindikatov pri nadaljnjem razvoju samoupravljanja in delitve dohodka po delu v gradbeništvu. Sklepna misel vseh razprav izzvenena v vprašanju, kaj pravzaprav storiti, da ne bi venomer samo govorili, ugovarjali vedno ista dejstva ter ponavljali že nešteto prekrat prej potrjena stališča in sklepe.

Podatki o gospodarskih gibanjih v Sloveniji in v državi kažejo, da se po reformi edinole v naši republici držimo napovedi o splošnem zmanjšanju investicijske potrošnje. Zato se je bistveno zmanjšal obseg del, s tem pa tudi število zaposlenih. Posledica tega pa je, v primerjavi s podatki za jugoslovansko gradbeništvo kot celoto, da v času po reformi slovensko gradbeništvo dosega za 17% nižji celotni dohodek, za 16% manjši neto produkt in da je naposled tudi dohodek za razdelitev za 19% manjši.

Ti podatki opozarjajo, da so gradbinci v naši republici resno občutili. Vendar pa to še ne pomeni, da so delovne organizacije gradbeništvu v Sloveniji v celoti doumele, kaj pravzaprav pomeni gospodarska reforma in na kaj vse bi morale biti pripravljene.

Obstajajo namreč še drugi podatki, ki pričajo o tem, da so slovenska gradbena podjetja izrazito neprilagodljiva, toga in tudi nerodna pri svojem poslovanju, čeprav imajo velike komparativne prednosti v primerjavi s podjetji iz drugih republik. Produktivnost, merjena po vrednosti proizvodnje na efektivno uro, namreč kar za 33% presega jugoslovanska povprečja. Navzlic vsem težavam, predvsem zapiranjem v lokalne meje, to vseeno pomeni veliko ali pa vsaj zadostno prednost za resnejši prodor izven republiških meja, oziroma na tujih. Vendar pa so na primer lani vsa slovenska

slovenska podjetja realizirala le 4,8% vsega dohodka pri delih izven republiških meja. V osmih mesecih letošnjega leta vrednost teh del sicer presega 13%, ven-

Slovenije in Biro gradbeništvu Slovenije karkoli res učinkovitega storili za boljšo organizirano gradbeništvo v naši republici, predvsem pa za hitrejši razvoj integracije, kar bi samo olajšalo »prodor« izven republiških meja.

V tem je kritika delovnih organizacij gradbeništvu na račun »zunanjih vzrokov« nedvomno utemeljena. Vendar pa izgovarjanje na tovrstne težave ne bi smelo vplivati na hitrejšo razreševanje problemov znotraj posameznih podjetij. Prav to pa se,

beništva temelji na prizadevanjih, ki naj bi pripomogla do povečanih poslovnih uspehov podjetij, s tem pa tudi do hitrejšega razvoja neposrednega samoupravljanja in splošnega izboljšanja življenjskega standarda zaposlenih. Uspoštevaje tako izhodišče je plenum RO sindikata gradbenicev med drugim podudaril, da mora sindikat gradbenih delavcev kot celota, oziroma vsaka podružnica še posebej in v bodoče bolj kot doslej skrbeti za uveljavljanje samoupravnih odnosov, vendar ne samo na področju delitve, pač pa tudi na področju planiranja, politike cen in povsod tam, od česar je v končni posledici odvisno oblikovanje dohodka in delovnih organizacijah. Ob vedno bolj zaostrenih pogojih gospodarjenja namreč ni več mogoče trpeti samovolje, odločanja v ozkem krogu, oddvojenosti samoupravnih organov od kolektivov in podobnih pojavov, ki se najbolj odražajo pri politiki cen, o čemer pa večina podjetij še vedno ukrepa »na pamet«, ker nimajo dovolj učinkovitih strokovnih služb. Plenum tudi meni, da bi odgovorni posamezniki morali sproti dajati tako samoupravnim organom kot kolektivom v celoti pojasnila o vsebini in posledicah sklenjenih pogodb. Pri tem ne gre zgolj za obveščnost, marveč predvsem za pritegnitev kar največjega števila zaposlenih v neposrednejše upravljanje in odločanje o konkretnih in o perspektivnih poslih.

Eno od nadaljnjih stališč plenuma je bilo, da je treba hitreje uveljavljati že znana stališča RS ZSJ in plenuma RO sindikata gradbenicev glede delitve osebnih dohodkov in dohodka po delu v delovnih enotah. Zavoljo nujnosti naglejšega razvoja samoupravnih odnosov naj bi republiški odbor organiziral posebno posvetovanje o pomenu znanstvenega in raziskovalnega dela s posebnim oziranjem na razvoj samoupravljanja, po svojih močeh pa tudi pospešil razvoj integracijskih procesov v gradbeništvu. Tako naj bi, med drugim, v nastajajočih poslovnih združenjih organizirali koordinacijske odbore sindikata gradbenih delavcev.

Ta stališča v bistvu niso nova. Dobivajo pa novo vsebino in večjo težo, če jih upoštevamo v luči še naslednjega sklepa: začeti je treba z javno razpravo o vlogi in soodgovornosti gospodarske zbornice SRS, Biroja gradbeništvu Slovenije in Gradbenega centra Slovenije pri razvijanju samoupravnih odnosov v delovnih organizacijah in organiziranosti gradbeništvu kot celote. Tak sklep je pravzaprav nujen, čeprav malo pozen, kajti sindikat se kot politična organizacija ne more in ne sme spuščati v operativne posle, za katere so zadolženi (in plačani!) drugi.

Franc Urevec, diplomirani pravnik, zaposlen pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije kot predsednik Komisije za gospodarstvo, je bil pred kratkim izvoljen za novega predsednika Skupščine Republiške skupnosti socialnega zavarovanja Slovenije

in morajo to pri svojem delu imeti ves čas pred očmi. Zavarovalci pa terjajo, da z njihovim denarjem, ki ga dajejo za socialno zavarovanje, gospodarimo čim bolj skrbno, tako da bo potrošnja socialnega zavarovanja ostala v mejah naših možnosti, da pa pravice zavarovancev vseeno ne bodo bistveno okrnjene.

žal, še vedno dogaja in na tem temeljijo poglaviti zadržki sedanjega zaostajanja slovenskega gradbeništvu za jugoslovanskim, oziroma gradbeništvu kot celote v okvirih vsega gospodarstva.

ZA BOLJŠE USPEHE IN BOLJŠI STANDARD DELAVCEV

Brez dvoma pa drži, da osnovna naloga sindikatov tudi v delovnih organizacijah grad-

Skлади socialnega zavarovanja so zaradi velike potrošnje v precejšnjih škripih. Prav gotovo čakajo novo republiško skupščino, ki je naš najvišji samoupravni organ zavarovancev, odgovorne in težke naloge, kako uskladiti izdatke z dohodki.

Sredstva, ki jih dajemo zavarovalci od svojega dohodka za socialno zavarovanje, prav gotovo niso majhna. V zadnjih desetih letih se je udeležba potrošnje pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja v narodnem dohodku stalno povečevala. Zlasti potrošnja zdravstvenega zavarovanja je rasla veliko hitreje kot narodni dohodek. Kljub temu pa je ostala na področju socialnega zavarovanja vrsta stvari neresenih ali zelo slabo rešenih. Naj omenim le problem ljubljanskih bolnišnic in neodgovarjajoče pokojnine za nekatere vrste (zlasti starejših) upokojencev. V bodoče ni mogoče več računati na povečanje potrošnje socialnega zavarovanja ne glede na ustvarjena sredstva in bo zato treba postopno toda dosledno odstranjevati vse ovire, ki preprečujejo bolj gospodarno ravnanje s sredstvi socialnega zavarovanja. Tu imam v mislih tako spremembe s tega področja, kot tudi prizadevanja za boljšo in racionalnejšo organizacijo dela zdravstva in zavodov socialnega zavarovanja.

Skupščine vseh skupnosti socialnega zavarovanja so predstavniki zavarovancev

dar ima zaslugo za to povečanje v glavnem le podjetje Slovenija-cesta. Tudi v inozemstvu so slovenska podjetja letos prevzela samo za 3,7 milijarde S-din naročil, medtem ko so si podjetja iz sosednje hrvatske zagotovila za približno 116 milijard S-dinarjev takih del.

Z drugimi besedami: čas bi sicer že bil, da bi Gospodarska zbornica SRS, Gradbeni center

Izobraževanje rudarjev

Na posvetovanju predstavnikov rudnikov črne in barvne metalurgije, ki je bilo te dni v Centralnem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva, so ugotovili, da bi se zelo slaba kvalifikacijska struktura zaposlenih v teh rudnikih lahko znatno izboljšala, če bi prišlo med njimi do tesnejšega sodelovanja.

Mimo tega, da je pretežna večina rudarjev nekvificiranih, ali samo polkvificiranih, je med njimi tudi mnogo nepismenih — povprečno prek 30%, v nekaterih rudnikih pa se celo več kot polovica rudarjev ne zna niti podpisati.

Vsi rudniki želijo dati rudarjem možnost šolanja, toda vsi nimajo enakih možnosti za to. Medtem ko imajo na primer v rudniku Vares na voljo za šolanje rudarjev samo okoli 100 milijonov starih dinarjev na leto, daje borski bazen za ta namen letno okoli milijardo dinarjev.

V Boru imajo sedemletni »perspektivni načrt kadrov« in so zato ustanovili tudi velik, sodoben center za izobraževanje, v katerem bi se lahko šolali tudi rudarji iz drugih rudnikov. To pa je otežekeno tudi zaradi tega, ker ima vsak rudnik posebne zahteve glede profila kvificiranih delavcev. Medtem ko tehnologija zahteva vsega nekaj čez 200 različnih profilov, jih imajo v devetih rudnikih, ki jih je zajela posebna analiza, kar 513 profilov kvificiranih delavcev. Sedaj rudarji čakajo, da bo »nekdo« napravil skupno nomenklaturu poklicev v rudnikih, ki bi omogočila tesnejše sodelovanje pri njihovem izobraževanju...

Struktura delegatov

Zbor samoupravljalcev iz zagrebških gospodarskih organizacij je po splošnem mnenju izredno uspeh, njegovi organizatorji pa se sedaj sprašujejo, kako naj ocenijo strukturo delegatov, ki so jih zagrebške gospodarske organizacije izbrale, da jih predstavljajo na tem zboru.

Od skupnega števila delegatov — 615 — je bilo 49% delavcev in 51% uslužbencev, pri obeh kategorijah pa so bili v veliki večini visokokvificirani delavci, oziroma kadri z visoko izobrazbo. Po delovnih mestih je večina delegatov spadala med obratovalce, oziroma šefe raznih služb, 15% delegatov pa so bili direktorji, pomočniki direktorjev, direktorji sektorjev itd.

Ker je bilo med delegati kar 70% članov samoupravnih organov njihovih delovnih organizacij, se sedaj v zagrebških sindikatih sprašujejo, če omenjena struktura delegatov morda ne pomeni, da so se tehokratski elementi vsilili organom upravljanja? Na to vprašanje še niso našli odgovora.

Ozadje nesporazuma

Nedavno je prek deset vodilnih uslužbencev Kolubarskih rudnikov, skupaj z direktorjem, dobilo ostre partijske kazni zaradi »medsebojnih prepirov in nespoštovanja odločb delavskega sveta«.

Prepiri so se začeli po letu 1962 zaradi tehničnih koncepcij v zvezi z rekonstrukcijo obrata sušilnice. Ta rekonstrukcija — o kateri so imeli ljudje iz direkcije in inženirji iz obrata sušilnice zelo različna mnenja — je potekala po planu vse do lani, ko je delavski svet odločil, naj se tempo rekonstrukcije zmanjša, ker so se zmanjšala tudi investicijska sredstva. Vodilne ljudi iz rudnika obtožujejo, da se te odločbe niso držali, oni pa trdijo, da se je niso mogli držati, saj so opremo naročili — in je potem tudi prihajala v rudnik — na podlagi pogodbe iz leta 1962.

Delavci menijo, da vseh teh nesporazumov ne bi bilo, če organizacija Kolubarskih rudnikov ne bi bila tako centralizirana. V obratu dnevnega kopa, kjer so investicijska sredstva prenesli na ta obrat, ni nobenih prepirov in investicije potekajo v najlepšem redu.

Preveč strokovnjakov?

V zavodu za zaposlovanje v Tuzli imajo vpisanih okoli tristo mladih ljudi s srednješkolsko izobrazbo, večinoma gradbene, rudarske, strojne in prometne stroke. Tem mladim ljudem zelo težko najdejo zaposlitev, ker podjetja za delovna mesta, na katero bi lahko reflektirali, navadno zahtevajo petletno prakso — brez zaposlitve pa seveda nihče ne more imeti takšne prakse.

V Tuzli in njeni okolici manjka strokovnjakov in zato je omenjena praksa podjetij toliko bolj čudna. Prek 60% delavcev v tem industrijskem bazenu je brez kakršnekoli strokovne izobrazbe, 30% med njimi pa je nepismenih. To pa pomeni, da bi še kako potrebovali mlade strokovne kadre...

Ali veste...

...da so raziskave pokazale, da imamo v naših pasmah govedih odlične genski potencial — po glavi 5000 kg mleka letno oziroma prirast 1200—1500 gramov dnevno, kar lahko z velikim pridom uporabi naša selekcijska strokovna služba...

...da je zdravstvena služba v 1963. letu ugotovila 3.400 rakastih obolevnj v Sloveniji, kar pomeni, da je ta nevarna bolezen napadla vsaj 210 prebivalcev na vsakih 100.000. V tujini je stanje še slabše; na 100.000 ljudi je 300 rakastih bolnikov...

Pravna posvetovalnica DE

112. VPRAŠANJE: Letos prvega januarja sem bila starostno upokojena in sem s tem dnem sklenila sporazum o prenehanju dela z delovno organizacijo s tem, da sem bila z naslednjim dnem ponovno sprejeta na delo za nedoloten čas. V mesecu oktobru pa sem prejela sklep naše delovne skupnosti, da mi preneha s potekom enega meseca delo, ker sem starostna upokojena. Zanima me, ali je pravilen odpovedni rok enega meseca, čeprav imam preko 35 let delovne dobe in zasedam eno najpomembnejših delovnih mest.

T. L., Kranj

Po določili 1. odst. 106. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima delavec, ki mu je delovna skupnost vročila sklep o prenehanju dela, pravico ostati še na delu toliko časa, kolikor je skladno z merili iz II. odstavka 96. čl. TZDR določeno v statutu. Delovna organizacija mora zato ta čas določiti tako, da ustreza delovnim pogojem, pomenu delovnega mesta, delovni dobi in drugim činiteljem, ki so pomembni za posamezno delovno mesto. Ta čas zbaša skladno z naštetimi merili od 30 dni do 6 mesecev. Delovna organizacija v vašem primeru, ko imate več kot 35 let delovne dobe in ko zasedate eno najpomembnejših delovnih mest pri njej, teh pogojev vsekar ni upoštevala.

Kot delavki, ki je izpolnila pogoje za starostno upokožitev, ker imate nad 35 let delovne dobe, vam delovna organizacija sicer lahko vroči sklep o prenehanju dela, vendar tudi v takem primeru ne morete imeti manjših pravic kot drugi delavci glede časa, kolikor imate še pravico ostati na delu, ker bi sicer zakon to izrecno določal. Delovna organizacija mora določiti ta čas, kolikor ima delavec pravico ostati na delu, ko mu je sporočila sklep, da mu preneha delo, s svojimi splošnimi akti, ti roki pa so lahko krajši le v primeru, da se v delovni organizaciji uvede postopek za njeno odpravo ali prenehanje.

Iz vašega vprašanja izgleda, da je delovna organizacija za vaše prenehanje dela posebej določila »odpovedni rok«, kar bi bilo nezakonito, ker se ta čas, kolikor ima delavec pravico še ostati na delu, ne more določiti individualno od primera do primera, temveč morajo biti ti roki določeni s splošnimi akti in bi v vašem primeru, če ima vaša delovna organizacija že sprejete splošne akte, ali v začasnih sklepih, ki nadomestujejo te splošne akte, veljali roki, določeni za prenehanje dela delavcev z najdaljšo delovno dobo in zaposlenih na delovnih mestih, ki so po pomenu enaka, kot delovno mesto, ki ga za sedate.

A. POLJANŠEK

113. VPRAŠANJE: Na razpis za delovno mesto računovodje sva se javila dva kandidata. Drugi kandidat, ki ni izpolnjeval zahtevanih pogojev po razpisu glede strokovne izobrazbe, je bil kljub temu sprejet na delovno mesto računovodje, dočim sem sam prejel dopis razpisne komisije, da sicer izpolnjujem razpisne pogoje, toda da je bil izbran na razpisano delovno mesto drug kandidat. Zanima me, ali lahko izpodbijam izbiro kandidata s tožbo pred sodiščem in zahtevam, da se me sprejme na delo za računovodjo.

J. Z. Ljubljana

Po 5. odst. 22. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima vsak, ki se je potegoval za razpisano delovno mesto in misli, da sprejeti kandidat ne izpolnjuje z razpisom predpisanih pogojev, pravico v 8 dneh od prejema sklepa o izbiri kandidata vložiti ugovor. Če organ, ki je pristojen za reševanje tega ugovora, ne ugotovi ugovoru ali v 30 dneh od vložitve ugovora ne izda odločbe o ugovoru, ima tak kandidat pravico v 30 dneh vložiti na sodišče splošne pristojnosti tožbo (8. odst.

22. čl. TZDR), s katero lahko izpodbija, da razpis ni bil izveden po določenem postopku in da je kršitev postopka bistveno vplivala na sklep o izbiri kandidata, ali pa izpodbija, da izbrani kandidat ne izpolnjuje predpisanih pogojev. Sodišče lahko izreče na podlagi take tožbe razpis in sklep o izbiri kandidata za neveljavna ali pa izreče neveljavno le izbiro kandidata.

Zakon pa ne predvideva možnosti, da bi lahko s tožbo kandidat zahteval, da se sprejme na delo, tudi če je sicer edini, ki je izpolnjeval pogoje, postavljene v razpisu. Delovna organizacija z razpisom le zbira ponudbe za posamezno delovno mesto in se je dolžna držati z zakonom in svojim splošnim aktom predpisanega postopka, njena pravica pa je, da izbiro izvrši ali ne izvrši, torej sprejme ali ne omezi medstavljenih ponudb. Delovna organizacija lahko tudi nikogar od kandidatov ne sprejme, čeprav nekateri od kandidatov izpolnjujejo vse razpisne pogoje, in razpis ponovi.

S tožbo pred sodiščem zato lahko izpodbijate le izbiro kandidata, ker ta ne izpolnjuje pogojev, postavljenih v razpisu glede strokovne izobrazbe.

A. POLJANŠEK

DEL JESENIC, KI SO JIH ŽELEZARJI ZGRADILI SAMI

NASELJE NAD PROGO

Jesenice so mesto z delavskimi naselji. Naselja so nastala ob plavžih in valjarnah. Hiše zaradi dima in saj kot starke hitro posive, dobijo drugačno barvo in se postarajo. Kdo bi naštel vsa naselja, ki so jih na Jesenicah zgradili v senci železarn. Veliko je naselij, ki jih nekoč ni bilo. Veliko je hiš s kopalnicami v delavskih naseljih. Se vedno pa je premalo hiš za vse, ki delajo v železarni in še vedno se nekateri morajo pred delom umivati v lavorju.

Naselje nad železniško progo med Javornikom in Jesenicami je jeseniška posebnost, tako značilna, kot je za Kroparje kovaštvo ali za Bohinjce sir. Na prisojni strani na hribu, kjer je mogoče prešteti vse obrate železarn, so si jeseniški železarji zgradili svoje stanovanjsko naselje. Na terasah strmega pobočja stoji 26 hiš, dvojčkov, dvokapnic.

PRVI SE JE VSELIL TESAR

Pred petimi leti so bili na pobočju, kjer stoji zdaj novo naselje, še pašniki. Potem so lepega dne zakoličili hiše. V dolini je že primanjkovalo pro-

na prvi terasi vrstnih hiš, ki so že vseljene, stanuje starosta prve zadruga FRANC LADO. Hodil je na čelu kolone graditeljev, reševal probleme z nakupom gradbenega materiala in skrbel za denar.

Frac Lado, ki je nekoč hodil po blatu na gradbišču v težkih čevljih, je našel stik s svetom. Rad pripoveduje, kako je bil kraj, kjer so zakoličili prve hiše, odrezan od sveta:

»Če smo hoteli na tem zemljišču kaj zidati, smo morali pripraviti najosnovnejše pogoje. Imeli smo samo prostor in zrak. Zato smo sami najprej zgradili cesto, po kateri smo vozili grad-

kega delovnega invalida premetili na lažje delo. Ko so v železarni začeli za zadrugo gradnjo, mu je mojster svetoval:

»Zdaj je priložnost, da prideš do stanovanja. Ne skrbi, pomagali ti bomo, saj vemo, da sam ne moreš delati.«

Pri Skolovih se zaradi te odločitve nikoli niso kesali. Prej so stanovali čisto blizu železarn v naselju Stare Save. Tam se je kadilo in smrdelo, ker so nedaleč stran pražili rudo. Večino stanovanj v tem naselju so zdaj že porušili, ljudje pa so se odselili, saj so jim bili tovarniški dimniki preblizu nosa. Znanci iz železarn se jim pomagali, veliko pa so napravili sami s trdnjo voljo. Skolovi so bili prvi, ki so se vselili v novo delavsko naselje nad progo.

PET LET STARO NASELJE NIMA LUČI

Zulji, ki so jih graditelji nad progo pri gradnji dobili, so se obrestovali. Vsi imajo sicer še dolgo, toda te dolgove odplačujejo po nizki obrestni meri. Železarni bodo posojilo vrnil v petdesetih letih, občini pa v petindvajsetih. Stvari pa bi se spremenile, če bi kdo pred pretekom petnajst let zapustil jeseniško železarno, ki jim je dala največ denarja. Dolgovi ne kvarijo razporeženja v novem naselju. Tudi skrbi si zaradi njih ne delajo, saj smo se že vsi navadili, da je zadolženost najpametnejši način življenja.

VERA PELC, ki je zaposlena vsak drugi dan po ves dan, je bila ena od redkih žensk, ki v naselju ob mojem obisku ni bila v službi. V naselju vsi delajo. Vseh 24 odraslih moških dela v železarni, pa tudi 17 žensk je zaposlenih, otroci pa so tako v šoli. Seveda vsi problemi še niso rešeni, ko ima človek stanovanje. Vera Pelc to dobro ve. Ljudem ni dovolj stanovanje. Njeno zadovoljstvo je zato nepopolno. Rada sicer pospravlja v hiši, kri pa ji zavre, ko se spomni, kaj vse ji še manjka.

Potoži se, ker je prepričana, da ima tisk pri nas močan vpliv: »Predalec smo od trgovin. Če hočem kaj kupiti, moram na kolo in v mesto. Vse potrebščine za življenje prinesemo v naselje v cekarjih. Občina nam ni postavila še nobene luči v naselju, da je ponoči tema, kot v kozjem rogu.«

Ljudje v naselju, ki so si ga sami zgradili, so pogosto nerazpoloženi in nezadovoljni. Zdaj,

stora za gradnje in vsi, ki so hoteli imeti streho nad glavo, so bežali v hrib. Med vsemi hišami, ki so jih v zadnjem času na Jesenicah zgradili, je naselje zadrugnih graditeljev jeseniške železarn najvišje.

Vsi stanovalci naselja v ulici Toneta Tomšiča so svoje hiše gradili v zadrugi. Prva zadruga, ki je štela 24 članov, je zgradila 12 dvojčkov, ki so že vsi vseljeni. Druga zadruga, ki ima 28 članov, pa je z deli začela šele letos in je v pičlem letu spravila vseh 14 dvojčkov pod streho. Prihodnje leto se bodo vselili. Tako bo drugo leto na tem pobočju nad železniško progo že 52 družin.

Naselje ima zdaj že svojo podobo, ljudje imajo lepa stanovanja, tisti pa, ki so z gradnjo začeli šele letos, pa veliko dela v prostem času. Vsi so s svojimi rokami opravili levji delež. Vse, kar imajo, je plod njihovega truda.

beni material. Potem je bila na vrsti voda. Tudi vodovod smo sami napeljali, luč pa nam je dala železarna, ki je za nas gradila transformator. Tako smo imeli tri važne stvari, brez katerih ni mogoče graditi: luč, voda in cesto.

V glavnem so se za zadrugo gradnjo nad železniško progo odločili samo delavci, izobraženci med njimi ni bilo. Priskočili so drug drugemu na pomoč, nekateri z nasveti, drugi z delom, tretji pa z znanjem. Ko so pri Skolovih, ki je delovni invalid in lastnik hiše na spodnji terasi, betonirali betonsko ploščo, je bilo na gradbišču čez dvajset ljudi iz martinarne. Tesar Skol se je 1949. leta pri delu v martinarni ponesrečil. Z žerjava se se odpel maček, ki ga je udaril s takšno silo, da si je poškodoval ledvico, zlomil lobanjo in dobil hud pretres možganov. Kaj takšnega se v železarni zgodi vsakih sto let. Skola so kot tež-

ko imajo streho in stanovanje, nastajajo nove skrbi. Nezadovoljstvo pa je manjše od prejšnjega. To nam v naselju pove tudi ANICA SKOL:

»Bo že kako šlo. Nimamo še ceste, nimamo razsvetljave, na rokah moramo vse prinesiti iz trgovin, dveh sob še nimam opremljenih, pa ne obupujem. Glavno je, da smo prišli do hiše.«

Res je tudi, da imajo v naselju že pet osebnih avtomobilov in da zanje nimajo ceste. Res je, da sneg pluzijo pozimi sami. Res je tudi, da je prva varstvena ustanova za otroke pol ure daleč. Tudi do šole je daleč. Vse je daleč: do trgovine 20 minut, do tržnice 45 minut, do železniške postaje pa pol ure. Res je končno tudi to, da je gradnja preprečila rojstvo. V novem naselju še ni bil nihče na novo rojen.

Prvi občan tega naselja Franc Lado na koncu pravi:

»Hudournik nad nami, je bil lani zatrujan, letos pa so jašek očistili in zdaj voda ob nalivih levo odteka.«

Pa tudi železarji, ki stanujejo nad progo, sproti čistijo nejevoljo, nezadovoljstvo in tisti vsakdanji stavek, da bi lahko več napravili, če ne bi delali napak.

ZDRAVKO TOMAŽEV

Oh, ta vsiljivi objektivi...

MODRA ODLOČITEV

bolezni, tako da prevozi stanje pravzaprav veliko več kot 63 milijonov in pol.

Razen tega je zelo otežkočeno vsakršno udejstvovanje vozačev v železarni izven delovnega časa. Če delavski svet zaseda popoldne, plačajo članom — vozačem iz skupnih sredstev kosilo, da jih zadržijo. Mnogi delavci so doma s kmetiji, kjer je od zgodnje pomladi do pozne jeseni vedno dovolj dela...

V boju za večjo produktivnost in boljšo kakovost izdelkov, k čemur silijo tudi železarno Store sedanje vse prej kot rožnate tržne razmere, bi odigral subjektivni faktor — človek — glavno vlogo. Poleg strokovnosti je važna tudi njegova telesna kondicija, njegova delovna zavest, ki je nedvomno večja pri proletarcih kakor pri polproletarcih.

Da železarna naveže delavce čim bolj nase, jim mora prvenstveno preskrbeti primerna stanovanja. Do tega spoznanja so štorski železarji že davno prišli, pri denarju pa se je razprava vedno zataknila, ker so pač kljub preštevilnim vozačem in polproletarcem »dobro živeli in vse prodali, kar so izdelali.«

Zavlačenje stanovanjske gradnje deloma opravičujejo s tem, da jim urbanisti niso dovolili graditi v Storah, v celjske stolpnice pa delavci ne bi šli, ker so stanovanja predraga. Vprašanje lokacije je končno ugodno rešeno. Na Lipi blizu Stor jim je dovoljeno zgraditi tri stolpnice in zraven še individualne manjše hiše.

Temelje za prvo stolpnico bodo začeli kopati že letos, da bi bila prihodnje leto vseljena. Stanovanja bodo različno velika in prilagojena željam, potrebam ter plačilnim sposobnostim najpotrebnejših prosilcev. Na delavce se bo železarna ozirala tudi pri gradnji in notranjem urejanju drugih dveh stolpnice, da se delavci zaradi previsoke stanarine ne bi odpovedovali stanovanjem, zgrajenim zanje, kakor v nekaterih drugih tovarnah.

Ma-

PO VOLJI KOLEKTIVA

V Kemični tovarni v Hrastniku so se z referendumom odločili za rekonstrukcijo podjetja, v katero bodo vložili približno 1 milijardo 880 milijonov S-din

● Za investicijska vlaganja je glasovalo 334 ali 96,1 % vseh zaposlenih

Ing. Krašovec, direktor Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku, ki smo ga zaposlili za kratek razgovor o pomenu referenduma, je med drugim dejal:

● Referendum je naravna posledica izvajanja določil samoupravnih aktov našega podjetja. V statutu tovarne smo namreč zavestno sprejeli določilo, da je treba o vseh pomembnejših odločitvah dobiti soglasje kolektiva z referendumom.

V Kemični tovarni v Hrastniku so letos razmišljali o razmerah in stanju v kemični industriji. Njihova panoga je in bo terjala stalen napredek in razvoj. Potemtakem ne preseñeča, če so se v podjetju dokopali do spoznanja, da v nobenem primeru ne smejo računati na dolgoročneje perspektive, če bi ostali na sedanji stopnji razvoja. Na kratko povedano: kolektiv je spoznal, da je njihov vsakdanji kruh odvisen od tega, kako hitro se bodo vključili v nadaljnji razvoj in tehnološke izpopolnitve, ki jim bodo omogočale večjo in cenejšo proizvodnjo.

Sicer pa dajmo spet besedo inž. Krašovcu:

— Z lastnimi sredstvi v nobenem primeru ne bi mogli kaj prida storiti. Zato smo se začeli dogovarjati z našimi odjemalci. Le-ti so bili pripravljene sode-

lovati pri naši rekonstrukciji. Zato smo z nekaterimi pomembnejšimi strokovnimi partnerji sklenili sporazum o sodelovanju. »Zlatorog« Maribor, »Saponia« Osijek, »Albus« Novi Sad in »Labud« Zagreb so privolili v kreditiranje naše rekonstrukcije. Skupno bodo prispevali približno 1 milijardo 200 milijonov S-din, ostali denar pa bomo zbrali iz lastnih sredstev.

V pripravih na referendum so imeli hrastniški steklarji več kot petnajst posvetovanj, sestankov, razgovorov; pripravili pa so celo dokumentacijo, priložnostno razstavo razvoja podjetja. Po razvojnem programu in načrtih bodo po rekonstrukciji povečali proizvodnjo tripolijske fosfatov in fosforne kisline. Računajo, da se bo njihov produkt povečal od sedanjih 3 in pol na približno 6 in pol milijarde S-din. Predvidevajo, da bodo morali eno tretjino opreme

uvoziti, ostalo pa bodo izdelale domače tovarne.

Priprave na referendum so razigrale ves kolektiv. Sindikalna organizacija, ki je bila, razen nekaterih komisij in samoupravnega organa, nosilec priprav, je skušala posredovati članom odgovor na vsako zastavljeno vprašanje. Teh pa ni bilo tako malo. Zanimivo je povedati, da so si priložnostno razstavo, kjer so pokazali zgodovinski razvoj podjetja in make-to tovarne po rekonstrukciji, ogledali nekateri dvakrat in celo trikrat. Na razstavi so bili prisotni strokovnjaki, ki so kar v razstavnih prostih odgovarjali na vprašanja delavcev.

Ni pomemben samo izid referenduma, ki je pokazal zrelost kolektiva. Morda je bolj pomembno to, kar je direktor tovarne posebej poudaril, ko je zaključil svoja izvajanja:

— Dejansko smo vsakemu obrazložili, da se z referendumom ne končuje odgovornost kolektiva, ampak šele začenja. To pa pomeni, da bo moral naš kolektiv od prvega do poslednjega zaposlenega sodelovati pri rekonstrukciji, čeprav ne morda s tehnično, ampak moralno odgovornostjo. In prav te zavesti, ki so jo že in jo še bodo izkazovali naši vajalci, smo najbolj veseli. (mv)

MALA ANKETA

Ni naš namen, da bi to pot preprečevali, kakšna sta vloga in pomen družbene skrbi za otroke v naši deželi. Toda če bi se hoteli vsaj približati deželam, po katerih se zgledujemo v skrbi za otroke in zaposleno družino, potlej bi morali uresničiti srednjeročni program, ki predvideva, da bomo do 1970. leta vključili v organizirano varstvo približno 30 % vseh otrok do 15. leta starosti.

Na pragu v to novo obdobje razvoja otroškega varstva pa smo lahko zaskrbljeni, ali bomo lahko uresničili predvidevanja srednjeročnega programa. O položaju otroškega varstva smo povprašali v petnajstih občinah. Od teh jih dobra polovica ne more povedati, kako se bo razvijalo varstvo v prihodnjih letih — ker nimajo izdelanih programov. V mnogih občinah pa so povedali, da se zavoljo pomanjkanja denarnih sredstev načrti majojo. Sicer pa prislunimo nekaterim odgovorom občinskih predstavnikov.

Majda Pibernik, računovodja Sklada za šolstvo občinske skupščine Ljubljana-Center:

V organizirano varstvo je vključenih v šestih otroških varstvenih ustanovah od 3270 1.029 predšolskih otrok. V celodnevno bivanje v šoli pa je zajetih v 82 oddelkih 29 % šolarjev. V enem letu smo pridobili štiri odelke za predšolske otroke, s tem pa nisimo povečali možnosti, kajti odprli smo oddelek za dojenčke. Za šolsko varstvo so odprle osnovne šole trinajst novih oddelkov. Navzlic temu pa ostaja problem varstva še vnaprej zelo hud, saj so letos varstvene ustanove odklonile 184 prosilcev. Gradnja varstvene ustanove, ki jo predvideva srednjeročni program občine, pa bo, kot je videti, padla v vodo. Pri tem velja poudariti, da je v občini zaposlenih preko 90 % žensk in da je, zlasti za dojenčke, zelo skromno odmerjen prostor v varstvenih ustanovah.

Anška Gašpersič, v. d. direktorja, Vzgojno varstveni zavod Kranj:

V organizirano predšolsko varstvo je zajetih približno 5 odstotkov otrok. V šestih združenih varstvenih ustanovah pa kar štiri vključujejo tudi šolarje, kajti razen na osnovni šoli v Senčurju šole nimajo urejene varstva za svoje šolarje. Za celodnevno bivanje otrok v šoli ni pogojev, saj teče pouk povečini v treh izmenah. Izboljšanje smo pričakovali z izgradnjo šole na Zlatem polju, vendar kaže, da se v gradnji nekaj zatika. Prav tako še ni rešeno, ali bomo gradili novo varstveno ustanovo pri vodovodnem stolpu, kjer prebiva veliko število mladih družin in kjer so potrebe zato toliko večje. Varstvene ustanove so prezasedene, saj je v njih 134 otrok več, kot terjajo normativi, prav tolikšno število prosilcev pasmo zavoljo pomanjkanja prostora morali zavrniti. Najtežje je za dojenčke, saj varuje le ena varstvena ustanova šest dojenčkov. Znanja pa je, da ima dobra polovica kranjskih otrok zaposlena oba roditelja.

Slavka Milič, pedagog na Centru za socialno delo v Novi Gorici:

Kolikšen odstotek otrok smo zajeli v organizirano varstvo, ne bi mogla povedati, ker tega podatka ni mogoče dobiti. V sedmih varstvenih ustanovah je vključenih 385 predšolskih otrok, medtem ko za dojenčke varstvo ni urejeno. Letos smo dobili prostor za en oddelek v stanovanjskem bloku, vendar zavoljo tega nisimo vključili več otrok v varstvo, ker smo razbremenili prenatrpane vrtece. Prav ob 29. novembru pa bomo odprli varstveno ustanovo v Desklah za 60 otrok, ki jo je zgradila Cementarna. Ze letos pa predvidevamo začetki gradnje nove varstvene ustanove, ki jo bo gradilo stanovanjsko podjetje. Celodnevno bivanje šolarjev je urejeno le na dveh šolah, medtem ko smo poskrbeli za varstvo vozačev na vseh centralnih šolah.

Tončka Lovše, oddelek za družbene službe pri občinski skupščini Brežice:

V občini je le ena varstvena ustanova v Brežicah, ki lahko sprejme 59 otrok. Za šolske otroke varstvo sploh ni urejeno, ker šole nimajo pogojev za celodnevno bivanje otrok. V zadnjem letu je občinska skupščina namenila 10 milijonov S-din za preureditev in delno razširitev brežiškega vrta. Z decembrom bodo na osnovni šoli v Cerkljah odprli en oddelek za 18 predšolskih otrok. V programu občine je tudi vrtec v Dobovi, ki bi ga predvidoma začeli graditi čez dve leti. Varstvo je torej v občini še silno neurejeno, čeprav je zaposlenih 40 % žensk, večina ma mater.

Angela Žiberna, predsednica občinske zveze prijateljev mladine Ptuj:

V občini je blizu 20.000 otrok do 15. leta starosti. Pet vrtecev pa sprejme komaj 320 predšolskih otrok, t. j. dobre 3 odstotke. Veliko slabše je s šolskim varstvom, saj jih je od 10.500 šolarjev v varstvu le 30. V zadnjih dveh letih smo dobili dve varstveni ustanovi, ki jim je pomagala na noge občinska skupščina, pri gradnji vrta v Kidričevem pa je najizdatneje pomagal kolektiv TGA Kidričevo.

DELAVSKA ENOTNOST

glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CJP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Uredniški odbor: Glavni in odgovorni urednik MIHAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4. poštini preda 313/VL, telefon uredništva 31 66 72, 31 84 09 in 31 90 33, uprave 31 90 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 starih din — Naročnina je četletna 6,50 N-din — 650 starih din — polletna 13 N-din — 1300 starih din in letna 26 N-din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in kilež CJP »Delavska enotnost« Ljubljana

O dekletu, ki bi rada postala šef gradbišča

Mornarica in gradbeništvo od nekdanj veljata za izrazito meška poklica. Da bi ženska postala ladjski kapitan ali pa eden vodilnih delavcev v gradbeni operativi, si še do pred kratkim niti zamisliti nismo mogli. Čeprav razen globoko ukoreninjenih predsodkov in navad drugih zadržkov ni bilo.

No, časi se spreminjajo. Najbolj zagriženi morskimi volkovski razumevalci in iskreno sprejeli medse prve ženske-oficirje in kapitane. Tudi na naših gradbiščih je vse več deklet in žena-gradbenikov tehnikov in inženirjev. To zdaj niti nevsakdanje ni več, saj na primer polovico dijakov srednje gradbene šole predstavljajo dekleta. Morda jih je v Sloveniji že osem ali celo deset, ki so napredovale do položaja šefa gradbišča ali pa tudi dlje. V podjetjih, kjer so zaposlene, pravijo, da niti po znanju, niti po energičnosti še malo ne zaostajajo za moškimi kolegi.

Kandidatko za naš današnji pomenek z upravljavci pa sem izbral za stopničko nižje, med tistimi ženskami-gradbenicami tehnikami, ki se po komaj končanem šolanju želijo uveljaviti. Tako sem se zapletel v pomenek z Vero VACIK, diplomantko srednje tehnične gradbene šole, sicer pa obratnoškimi tehnikom v SGP »Gradnja« iz Zalca.

»Vaši osebni podatki?«
 »Zaposlila sem se julija 1964., takoj po šoli, razredov nisem ponavljala, pa izračunajte, koliko sem stara!«
 »Kako so vas sprejeli? Kako ste se znašli na delovnem mestu?«

»O sprejemu v moško sredino lahko povem samo najlepše! Drugače pa: znajti sem

se morala in navaditi okolja, ki je bilo zame čisto novo. Sprva sem se kar malo skrivala pred ljudmi, nekam nerodno mi je bilo. Potem pa je že delo zahtevalo, če nič drugega ne bi bilo, da sem s strokovnjaki, vodilnimi ljudmi in z delavci navezala takšne stike, ki so potrebni za korektno medsebojne odnose. Končno pa je tole: čeprav sem pripad-

nica šibkejšega spola — zakaj se ne bi nasmejala ob kakšni kreпки, moški šali, če ni ravno »premočna« ali žaljiva? Ob takih stvareh se led najlaže razbija, mar ne?«

V njenih očeh se užigajo in ugašajo iskre. Premišljam, da Vera Vacik po naravi šteje med ljudi navihane sorte in da je najbrž zelo prilagodljiva, zaželena v vsaki družbi. Vendar se obema mudi in nadaljujema najin pomenek Zdjaj govori o resnejših stvareh. Zanimalo me je, kako je njeno podjetje, pri katerem je dobila prvo zaposlitev, občutilo reformo.

»Ne bi rekla, da nas je hudo prizadelo,« je zamišljeno odvrnila. »Res je, da smo sprva pomišljali, da bo treba nekaj ljudi odpustiti. So pa vsi ostali, razen tistih, ki so sami hoteli spremembe. Veste, tako je bilo, da smo s kvaliteto našega dela obdržali naše prejšnje odjemalce in investitorje, bolj premišljena politika glade cen pa je pripomogla, da smo dobili celo nekaj novih. Naše podjetje sicer ni veliko, saj nas je vsega 240, ampak letošnji plan — 600 milijonov S-din — smo že dosegli. Do konca leta pa ga bomo še malo presegle. Pomembno se mi zdi predvsem to, da v takih težkih časih, kakršni so zdaj nastopili za vse nas gradbince, obsega del ni bilo

treba zmanjšati. Naš letošnji plan je bil namreč enak lanskoletni realizaciji.

Prav zaradi tega in pa zato, ker bolj gospodarno delamo, ker ne razmetavamo z materialom in ker poskušamo čimveč stvari iz naše vsakodnevne problematike programsko pripraviti, da ne bi bilo nepotrebnih stroškov in zamude časa, pa smo letos lahko tudi osebne dohodke precej popravili. Kvalificiran delavec-zidar je imel na primer prej 190 S-din kot obračunsko urno postavko, zdaj ima 270 S-din. Podobne premike smo naredili tudi pri ostalih kategorijah delavcev. Tako vendarle dosežemo povprečne osebne dohodke okoli 65.000 S-dinarjev mesečno, kar za našo razmere ni tako slabo. Mislim pa, da bo že kmalu bolje.«

»Za konec pa morda še tole: vaša največja želja?«

»Osebnost?«

»Po želji, zakaj pa ne?«

»V podjetju imamo enega inženirja ter sedem tehnikov, osmi pa vsak čas pride od vojakov. Šefi gradbišč so pri nas tehniki. Rada bi postala šef gradbišča... Če se bodo razmere v gradbeništvu vsaj malo izboljšale in če bom opravila strokovni izpit, nanj pa se že pripravljam, potem se mi bo želja najbrž kmalu izpolnila. Morda že naslednje leto.«

M. GOVEKAR

PORTRETI IN SREČANJA

Savinjska dolina, od Vranskega do Frankolovega, je prepletena z mnogimi žicami. Na nobeno pošto ni napeljanih toliko žic, kot jih vidimo na njivah v okolici Zalca, kjer so naša največja hmeljišča. Hmelj je tukaj pojem. Ta industrijska rastlina, ki jo v aprilu obrežejo, da v juliju cveti, v avgustu mesecu pa kobuljice že oberejo, je postala tako gospodarsko pomembna, da so se v zadnjih desetletjih po njeni zaslugi obogatili kraji in prebivalci Savinjske doline.

Hmelj je za Zalec to, kar je za Kuwait nafta. Zlate jame pa ne bi bilo brez ljudi, ki hmelju posvečajo vse svoje strokovne sposobnosti in znanje. Med množico zaslužnih je INŽENIR AGRONOMIJE MARIJAN DROBNE samo eden od 150 inženirjev in tehnikov, ki so zaposleni v kmetijskem kombinatu Zalec in jim je hmelj osnovna delovna skrb. Marijan Drobne je pred šestimi leti končal agronomsko fakulteto v Ljubljani. Kot večina strokovnjakov v kombinatu je še zelo mlad. Star je trintrideset let in je zdaj že šest let zaposlen v obratu Vrbe.

Obrat Vrbe nima tistih značilnih napak, ki so pogostne v kmetijstvu. Gospodarsko je najpopolnejša delovna enota v kombinatu. Razvito imajo živinorejo, hmeljarsko in ostalo rastlinsko proizvodnjo. Edina njihova slaba stran so ceste do obrata, ki so bolj podobne blatnemu jezeru kot cestišču. Ob ceste sem se po starem narodnem običaju najprej spo-

delajo dobro, naj tudi zaslužio tako dobro kot v industriji.«

Seveda to načelo še ni popolnoma uresničeno. Povprečja v kmetijstvu so še vedno nižja, čeprav nekateri, ki delajo s plugom in traktorjem, zaslužijo že toliko, kot kovinarji in železokrivci.

Drobne je šest let na svežem zraku. Delo se mu zdi zdravo. Z industrijo ga ne pri-

Šest let na zraku

taknil. Marijan Drobne pa mi ni ostal dolžan:

»Pridite čez leto dni, ko jih bomo asfaltirali.«

Za uvod v kmetijsko problematiko sem uporabil preizkušeno orodje. Hvalil sem dobre naravne pogoje, ki jih imamo v kmetijstvu.

»Kakšna bogata dolina?«

Inženir pa je oporekal:

»Vsaka dolina, ki ima plodno zemljo, je bogata. Slabo je samo to, da tega bogastva ne izkoriščamo povsod enako.«

Marijan Drobne se z vsemi silami opredeljuje za pametno kmetijsko politiko. Ve, kaj je kmetijstvo. Ze pred vojno so doma, ko je živel še pri starših v Celju, gojili hmelj. Veselje do stroke ga ni minilo niti v letih, ko so mnogi menili, da je kmetijstvo samo dekla industrije.

»Zdaj smo končno prišli tako daleč, da ljudje niso več vredni, če delajo v industriji. Tudi v kmetijstvu so ljudje lahko koristni in produktivni. Če

merja. Kmetijski delavci morajo delati pod različnimi vremenskimi razmerami. Ne sme jih motiti neurejen delavnik, saj morajo delo vedno opraviti ob pravem času. Zamud ni mogoče nadomestiti.

Tukaj v dolini zelenega zlata pa slišimo tudi samokritiko. Inženir toži:

»Nikar ne mislite, da smo brez napak. Imamo velike težave. Viškov delavcev za kmetijstvo v teh krajih ni. Vsi prihajajo od daleč, domačini pa so odšli v industrijo. Tujci pa so ves čas v teh krajih samo z »eno nogo«. Hmelj pa zahteva ljudi z delovnimi izkušnjami in razvitim čutom. Vseeno jim je, kako ravnaajo s sredstvi, ki jih dobijo v roke, da bi laže delali. Odnos do strojev in premoženja je še slab.«

Kmetijski v Savinjski dolini počasi smenjajo stare naočnike z očmi. Brez njih pa počasi spoznavajo, v katerem grmu tiči zajec.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

SPLOŠNA TURISTIČNA PROPAGANDA PRVI POGOJ ZA UGODEN TURISTIČNI PROMET

NA PRAZEN TRNEK ŠE TAKO NEUMNA RIBA NE PRIME

Slovenija je ustvarila v preteklem letu blizu 20% zveznega deviznega priliva iz turizma. Preko Slovenije potuje namreč v naše turistične kraje več kot 90% tujih turistov, zato je naša republika močno zainteresirana za porast inozemskega turizma tudi na drugih področjih naše države.

»Visok odstotek tujcev narekuje našim turističnim delavcem, da si prizadevajo čim dlje zadržati prehodne goste v Sloveniji in jim istočasno omogočiti čim večjo potrošnjo,« meni LOJZE FORTUNA, predsednik RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti pri RS ZSS. »Zato pa je potrebna dobro organizirana informativna služba, ki je sestavni del splošne turistične propagande. Se danes namreč vedo inozemci bore malo o naši zemlji. Vsaj mnogo pre malo, da bi se odločili preživeti počitnice pri nas. Letos na pomlad, ko smo organizirali v Ljubljani svetovno prvenstvo v hokeju na ledu, se je na primer zanimal neki ameriški novinar, če imamo pri nas teleprinter. Ko so mu organizatorji pritrdili, je pričel omenjeni človek razlagati, kaj je pravzaprav teleprinter, ker ni mogel takoj doumeti, da imamo kaj takega tudi že v Jugoslaviji...«

SESEDJE ZMANJŠUJEJO NAŠO KONKURENČNOST

Kljub temu, da je v bistvu vsa Slovenija eno samo turistično področje, je treba priznati, da so prostorske možnosti za razvoj turizma v Sloveniji v primerjavi z ostalimi republikami (posebno SR Hrvatsko) omejene in je smotrna ter gospodarna izkoriščati obstoječih in bodočih zmogljivosti osnovni pogoj našega turističnega gospodarstva. Ob tem je nad vse pomembno, kako izrabljamo kapacitete izven glavne sezone, za velik del Slovenije pa še posebej uvajanje zimskih turistične sezone. Realizacija vsega tega pa je možna le ob uspešni splošni turistični propagandi.

»Zaradi velikih gospodarskih koristi, ki jih prinaša turizem z ustvarjanjem deviznega priliva, je začel širok krog držav pospeševati turistično dejavnost in z obsežno propagando privabljati turiste na svoja območja,« pravi Lojze Fortuna. »Zanimivo je, da je bila na primer še leta 1953 Španija med zadnjimi državami v Evropi glede na devizni priliv iz turizma. Sedaj pa je med prvimi in nas je že davno prekosila.«

Tako se danes srečuje Jugoslavija na svetovnem turističnem tržišču z močno konkurenco velikega števila drugih de-

žel. Države z ugledno turistično tradicijo (Italija, Avstrija, Francija, Švica, Španija) imajo visoko razvito materialno bazo turističnega gospodarstva. Temu primerno je organizirana tudi njihova propaganda in informativna služba, ki s precejšnjimi sredstvi in z znanstveno doganjeni metodami propagiranja stalno povečuje inozemski turistični promet.

V zadnjih letih so se začele pospešeno vključevati v svetovno turistično tržišče tudi vzhodne sosedne Jugoslavije (Madžarska, Romunija, Bolgarija), ki kljub pomanjkljivosti turistične ponudbe in minimalni tradiciji z velikim poletom gradijo nova turistična središča, na drugi strani pa z izredno nizkimi cenami turističnih storitev že uspešno konkurirajo Jugoslaviji oziroma zmanjšujejo našo konkurenčnost na turističnem tržišču.

SKROMNA PONUDBA. ŠE BOLJ SKROMNA PROPAGANDA

Med pomembne naloge splošne turistične propagande šteje v prihodnje zlasti skrb za spremembo strukture turistov, ki obiskujejo Jugoslavijo.

Znano je, da je povprečna dnevna potrošnja tujih turistov v Jugoslaviji znatno nižja kot v visoko razvitih turističnih državah.

Zakaj...? »Nizki potrošnji tujih turistov botruje predvsem skromna ponudba turističnih storitev,« meni tovariš Fortuna, »in pa premajhna izbira blaga ter pomanjkanje atraktivnih objektov za rekreacijo in razvedrilo. Seveda predstavlja še vedno slaba točka našega turizma šibka kakovost naših uslug...«

Na prste bi namreč lahko prešteli turistične kraje na našem Jadranu, kjer si je mogoče izposoditi čoln za vodno smučanje, ali na primer opremo za podvodni ribolov. Vsak, ki se želi voziti po morju in uživati sonce in vodo proč od obljude nih plaž, mora imeti svoj čoln. Kdor ga nima, je vezan na majhen košček obale, kjer mu prej ali slej postane dolgčas. Skratka, možnosti za zabavo so za precejšnje število turistov še vedno zelo skromne.

V bodoče bo treba torej poskrbeti za bolj pestro in kvali-

tetno ponudbo turističnih uslug, istočasno pa usmeriti napore splošne turistične propagande v pridobivanje turistov z višjo kupno močjo, predvsem iz evropskega severozahoda in ZDA. Znano je namreč, da danes obiskujejo našo državo predvsem turisti s tanko listnico, ki potrošijo bore malo. Tako porabijo na primer Avstrijci v povprečju blizu 5 dolarjev na dan, Skandinavci 15, Američani pa kar 35 dolarjev na dan.

Kako skromna je še vedno naša propaganda v državah z visoko kupno močjo turistov, naj ilustrira tale podatek: v letu 1964 je porabila Bolgarija v skandinavskih deželah samo za oglašanje svojih turističnih zmogljivosti enajstkrat več sredstev kot Jugoslavija, Romunija pa celo trindvajsetkrat več. Podobna so razmerja tudi na drugih turističnih tržiščih. V ZR Nemčiji je potrošila Jugoslavija

pred dvema letoma za propagiranje turističnih možnosti skupno 39.000 DM, Grčija 535.000 DM, Bolgarija 200.000 DM in Avstrija 1.704.000 DM.

Skratka, brez ustreznih vlaganj v propagando in v informativno službo ne moremo pričakovati od turizma pomembnejših ekonomskih uspehov. Pri tem moramo tudi upoštevati, da je turistično povpraševanje po svoje zelo nestabilno. Ze relativno majhne in na videz nepomembne stvari utegnejo v enem samem letu v celoti preusmeriti pretežen del turistov neke države na povsem drugo turistično območje. Zato je potrebno že osovjetno tržišča nenehno obdelovati in kontaktirati s propagandnim materialom in ponudbo.

Na prazen trnek namreč še tako neumna riba ne prime... A. U.

ODDIH IN REKREACIJA ŠTORSKIH ŽELEZARJEV

»Zakaj bi cepili moči...?«

Izkušnje so pokazale, da se lahko sindikat in telesnovzgojno društvo odlično dopolnjujeta

»Ni dovolj, da vzgajamo ljudi le z lepimi nauki,« so pred leti dejali štorski železničarji. »Delavcem je treba nuditi možnosti za razvedrilo in oddih...«

V tem smislu je pred šestimi leti razpravljalo o športu v svojem železarskem revirju tovarniški komite Zveze komunistov in sklenil, da s prostovoljnim delom zgradijo potrebna športna igrišča in atletski stadion. In če je bilo še pred nekaj leti v Štorah eno od najbolj perečih vprašanj pomanjkanje športnih objektov, je treba danes poudariti, da imajo prav v tem kraju tako lepa igrišča, kegljišče in telovadnico, kakršnih pri nas ne premoremo veliko.

Tudi v sami organizaciji razvedrila in oddiha so napravili v tem kraju velik korak naprej. Medtem ko je bilo pred leti športno življenje v Štorah ločeno in se je odvijalo po eni strani v Partizanu, po drugi pa v Kovinarju, danes ni več tako. Bivši športni organizaciji sta se združili v enotno športno društvo »Partizan-Kovinar« Štore, v katero ima pristop sleherni človek,

ne glede na starost in kje je zaposlen. Osnovna naloga društva je skrb za živahno športno življenje tako na terenu kot znotraj tovarniškega kolektiva.

»Čemu bi cepili moči...?« pravi Tine Veber, profesionalni referent za rekreacijo v Železarni. »Izkušnje so namreč pokazale, da lahko sindikat in Partizan odlično sodelujeta in se dopolnjujeta. Tako ima danes komisija za rekreacijo pri sindikatu in nekdanji Partizan pa predstavljata nekakšno operativno telo, ki realizira politiko sindikata.«

Kot v drugih večjih delovnih organizacijah je tudi v štorski železarni do nedavnega slonelo športno življenje zaposlenih le na medsebojnih tekmovanjih. »V začetku nam drugače tudi preostalo ni,« razlaga Tine Veber. »Za kaj drugega smo bili kadrovske prešibki. Sicer pa osnovni namen tekmovanja je bila propaganda aktivnega oddiha.

Uspeli smo v tem, da smo priregnili v svoje vrste lepo število novincev, toda po drugi strani nam je postalo jasno, da samo s tekmovanji, pa če so še tako idealno organizirana, nima smisla nadaljevati. Hibe takega načina dela so namreč očitne: kampanjska tekmovanja pogosto posameznikom bolj škodujejo, kot pa koristijo, tekmovanja zajamejo običajno le domačine. Vse to pa ni tisto, kar naj bi nudili našim ljudem. Zato smo se odločili, da se bomo pri velikih tekmovanjih nekoliko omejili, kar največ skrbi pa posvetilij dnevnim in teden-ski rekreaciji.«

Pogojev za realizacijo načrtov tovarniškega sindikata je v Štorah iz leta v leto več. Telovadnica, atletski stadion, trostezni kegljišče in pa Svetina s svojimi smučišči nudijo železarjem veliko razvedrila, čeprav jim še marsikaj manjka... »Trudimo se, da bi dali našim ljudem kar največ možnosti za aktivni oddih,« razlaga Tine Veber. »Zelo nasprotujem slehernemu vsiljevanju. Prepričan sem namreč, da mora sloneti re-

kreativna aktivnost izključno na prostovoljni osnovi. In ker je ljudi veliko, želje pa so tako različne, nas čaka še veliko dela. No, za zimске športe je na Svetini kolikor toliko poskrbljeno, v poletnih mesecih pa smo še vedno veliki reveži. Precej let se namreč že pogovarjamo o bazenu v Štorah, vendar smo danes še vedno le pri besedah. Kljub temu, da smo zgradili v zadnjih letih veliko novega, nas glede objektov še vedno precej prekašajo kolegi iz Raven in Jesenic.«

Tudi na področju letnega oddiha so napravili štorski železarji v letošnjem letu velik korak naprej. Medtem ko je preteklo leto organizirano letovalo s svojci 540 železarjev, je letos to število skoraj še enkrat večje. Veliko ljudi letuje po svoje, zato ne vemo natančno, koliko delavcev si je letos privoščilo resnične počitnice. Vsekakor pa več kot lani. Prepričan sem, da bomo prihodnje leto dosegli na področju letnega oddiha še večje uspehe, saj prav te dni sklepamo pogodbe o zamenjavi kapacitet. A. ULAGA

VČERAJ - DANES - JUTRI...

NELJUBO »ZAPUŠČINO« PREJŠNJEGA VODSTVA PODJETJA PRENAŠA ZDAJ VES KOLEKTIV VEGE ● TEPEJO JIH PREDVSEM PREOBILNE ZALOGE, NESPAMETNO NAČRTOVANJE PROIZVODNJE IN VISOKE OBRESTI ● V VEGI NEKATERI ZASLUŽIJO LE PO 30.000 STARIH DIN ● TODA KOLEKTIV TE TEŽAVE RAZUME IN JIH S SKORAJ NEVERJETNO VOLJO IN VELIKIM RAZUMEVANJEM PREMAGUJE ● POT, KI SO JO UBRALI, JE NEDVOMNO PRAVILNA

Malo je manjkalo pa bi lahko pisal o ljubljanski Vegi, kot o tovarni, ki je šla rakom žvižgat.

Več je bilo vzrokov za to!

Osnovni vzrok pa je bil nedvomno ta, da tovarna od vsega začetka ni imela izdelanega proizvodnega programa.

Zavoljo tega tudi samoupravljanje ni imelo nobene veljave.

Vodilni uslužbenci z direktorjem na čelu so delali po svoje. Njihova neodgovornost, bodisi pri načrtovanju proizvodnje ali pri najemanju kreditov, medsebojne razprtije in osebne ambicije so gospodarjenje potisnile na rakovo pot. Sploh pa je bila metoda vodilnih uslužbencev, da so pred kolektivom venomer skrivali podatke o tem, kako slabo gospodarijo in vedno iskali krivca za vse na nepravem mestu.

Kaj bi še našteval?

Kolegica Mariola Kobal je v Delavski enotnosti o vsem tem že veliko napisala.

Dejstvo je, da vse tegobe, to je neljubo »zapuščino« bivših nesposobnih voditeljev podjetja prenaša 680-članski kolektiv Vege.

Kajpak se je naš pogovor s tovariši iz Vege sukal o tem, kakšno pot so ubrali, da bi bolje gospodarili in popravili vse tisto, kar jih je speljalo v slepo ulico. Novi generalni direktor, sicer diplomirani jurist, tovariš FRANC LAMUT je povedal naslednje:

»Najprej smo zamenjali vodstvo podjetja in poskrbeli, da so zdaj že skoraj na vseh vodilnih mestih ljudje, ki se spoznajo na svoj posel. Tehnični direktor je zdaj inženir. V komercialni delata dva ekonomista. Se za konjunktorno službo moramo enega dobiti, ki smo jo prav zdaj uvedli... Tudi v našem osnovnem obratu optičnih instrumentov in aparatov smo zamenjali celotno vodstvo...«

»Kot kaže, ste se s strokovnjaki dobro oskrbeli...?«

»Druge poti danes res ni, nadaljuje generalni direktor, »ker le s strokovnim in znanstvenim delom lahko kaj dosežemo. Za to pa potrebujemo strokovnjake. Prav te dni smo razpisali še štiri delovna mesta za inženirje tehnologe. Dva sta že prišla, z dvema inženirjema pa se še pogovarjamo, da bi prišla k nam...«

Generalni direktor je ob tem občutno znižal glas:

»...Veste, strokovnjake težko dobimo. Res je namreč, da njihovega dela še ne moremo tako nagraditi, kot bi ga morali. Zavoljo tega tudi vsakemu povemo, v kakšnem položaju smo. Marsikdo se ustraši in ni ga več nazaj, potem ko se je prišel prvič predstaviti. Toda tisti strokovnjaki, ki so ostali med nami, že vidijo, da pri nas le ni vse tako črno, kot kaže na prvi pogled. Zavedajo pa se, kot se zavedamo vsi, da bomo morali potrpeti vsaj še leto dni, da se bomo izklopali iz težav. Po tej poti že gremo... Veste, če riba smrdi pri glavi, je treba najprej glavo očistiti.«

OBRESTI ZA TRI »PLAČE«

Mimo tega, da se v Vegi trudijo, da bi pridobili za organizatorje proizvodnje kar največ strokovnjakov, jih tepejo, če lahko tako rečemo, dve bistveni napaki prejšnjega vodstva podjetja: nestrokovno načrtovanje

Steklopihač v »Vegi«

proizvodnje in jemanje posojil pod nemogočimi pogoji.

»Pri vrednosti bruto proizvodnje 2 milijardi 600 milijonov starih dinarjev so imeli v Vegi še aprila letos za nič manj kot milijardo in 300 milijonov starih dinarjev zalog surovin, polizdelkov in končnih izdelkov.«

»Za naš kolektiv so omenjene zaloge odločno prevelike,« pribejše generalni direktor.

»A kaj, ko bi imeli samo zaloge! Tu so še posojila!«

»Blizu dve milijardi starih dinarjev posojil imamo na grbi, ki so »zakopana« v zidove... pa še 340.000 dolarjev, ki so jih najeli za opremo tovarne.«

»Pa pod kakšnimi nemogočimi pogoji so najeli omenjena posojila,« se jezi tovariš Lamut. »Kaže tako, kot da se prejšnjemu vodstvu tovarne še sanjalo ni, da bo moral kolektiv Vege res vrniti vsa posojila, dinarje v petih, dolarje pa celo v treh letih... In zdaj pomislite, v kakšnih škripcih smo zavoljo

preobilnih zalog in posojil. Zanje plačujemo letno obresti, potem pa še obresti od obresti v višini 200 milijonov starih dinarjev, kar za naš kolektiv pomeni nič manj kot tri mesečne »plače«. Še dobro, da smo z banko, ki je odobrila posojilo, našli skupni jezik. Ta nam je podajšala odplačevanje dinarskih posojil za dobo petnajstih let. Toda da bi podajšala rok za odplačevanje dolarskega posojila, pa banka še slišati noče.«

»Kaj pa zaloge, se jih boste kmalu znebili?«

»Ne bi vam vedel trenutno povedati natančnih števil za kolikšno vrednost smo zmanjšali zaloge. Vem samo to, da jih moramo letos zmanjšati za najmanj 250 milijonov starih dinarjev. Upam, da bomo to nalogo izpolnili, saj se naša skladišča vztrajno praznijo. Povem naj še, da je za nas, v kakršnem položaju smo, uspeh že to, da prodamo vso tekočo proizvodnjo.«

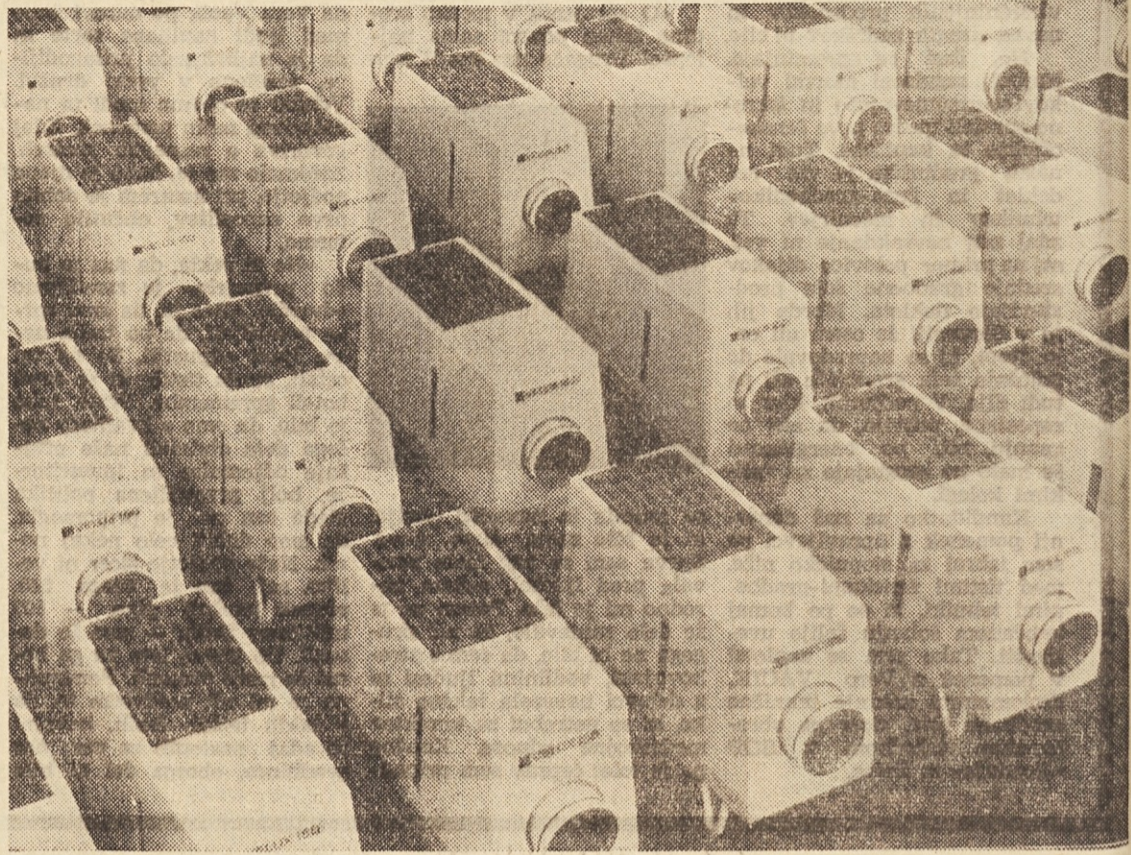
UTRDI PROIZVODNI PROGRAM

Tam, kjer je prejšnje vodstvo podjetja padlo na izpitu, si sedanje vodstvo Vege z novim generalnim direktorjem na čelu toliko bolj prizadeva, da ne bi ponavljalo napak. Zavoljo tega so si že takoj na začetku nove poti zasnovali jasen in preudaren proizvodni program, ki je plod študijskega dela sicer za zdaj še maloštevilnih Veginih strokovnjakov.

»Iz proizvodnje smo pometali« štirideset nerentabilnih izdelkov. Ze letos smo začeli proizvodnjo specializirati zgolj na tiste optične izdelke, za katere izračunamo, da jih bomo po naši ceni lahko prodali tudi na svetovnem trgu. In kot smo predvideli, bomo specializacijo proizvodnje izpeljali do konca prihodnjega leta,« pravi inž. Franc Pretner, predsednik upravnega odbora tovarne.

»Generalni direktor Franc Lamut pa ga še dopolnjuje:

»Pomembno je tudi to, da bomo, denimo, nov tip diaprojektorja Velox 150, ali episkop, dvogled in podobne optične izdelke proizvajali v velikih serijah, ki bodo nedvomno močno pocenile proizvodnjo. Mimo

Diaprojektor »Velux 150«, izdelek tovarne »Vega« Ljubljana

velikoserijske proizvodnje bomo nekatere izdelke, ki jih trg še potrebuje, proizvajali le občasno. Prav tako bomo po posebnih naročilih še naprej izdelovali zahtevne optične instrumente.«

Številke so kajpak najbolj zgovorne, če hočemo prikazati uspeh ali neuspeh takšnih ali podobnih prizadevanj.

kom. Tega so v tovarni vsi veselijo, saj to pomeni, da so na pravi poti.

»In kar je najpomembnejše, uresničili bodo načrt, da že letos prigrisnemo sklade blizu 110 milijonov starih dinarjev.«

manj 60.000 starih dinarjev.«

V Vegi imajo pogoje za uresničitev vseh teh načrtov.

Kot so povedali, bodo dokončno uvedli drugo izmenno in začeli uvajati tudi tretjo delovno izmeno.

»S tem ko bomo skoraj v celoti izkoristili proizvodne zmogljivosti, upam, da si bomo znižanjem proizvodnih stroškov ustvarili solidno osnovo, da bi lahko dosledno izpeljali tudi nagrajevanje po delu.«

NEKATERI ZASLUŽIJO 30.000 STARIH DINARJEV

V tem zapisu je že bila beseda o nizkih osebnih dohodkih. Sicer pa, kaj bi govorili kar tako na pamet, naj raje spregovorijo še inž. BORIS BREGANT, predsednik sindikalne organizacije v Vegi:

»Kar sram me je povedati, da nekateri delavci v naši tovarni zaslužijo le po 30.000 do 35.000 starih dinarjev. Veste, ne moremo si dosti pomagati, da bi zvišali osebne dohodke, pa tudi če povečujemo proizvodnjo. Ker ste danes verjetno že nekajkrat slišali, kje so vzroki za to, jih ne bi ponavljal. Povedal bi le to, da si naša sindikalna organizacija močno prizadeva, da bi čimprej tudi v naši tovarni dosledno izpeljali nagrajevanje po delu. Nekaj smo na tem že storili, ko smo uvedli cenike del, toda pokazale so se pomanjkljivosti tega sistema. Zavoljo tega se trudimo, da bi merila nagrajevanja še izpopolnili. Če prej ne, že v začetku prihodnjega leta, ko si bomo nabrali tudi dovolj izkušenj.«

Predsednik sindikalne organizacije v Vegi me je prosil, naj še zapišem, da rezultati, ki so jih že dosegli v zadnjem obdobju, niso samo plod prizadevanj nekaterih strokovnjakov na vodilnih položajih v tovarni, marveč plod prizadevanj celotnega kolektiva, ki se kažejo tudi v vse večjem uveljavljanju samoupravljanja.

»Se nikoli doslej,« je rekel inž. Bregant, »niso imeli samoupravnih organov toliko veljave v tovarni, kot jo imajo sedaj. Zlasti obratni delavski sveti v vseh petih ekonomskih enotah so se posebej uveljavili. Vzemimo samo ekonomsko enoto kontrole: Odkar je samostojna, so zaposleni v kontroli dosti bolj prizadevani in kritični do izdelkov, ker vedo, da bodo v slučaju reklamacij bremena zanje sami nosili. Prej pa so izdelke kar tako »spuščali«, samo, da se veliko zaslužili. Kdo je pil in kdo plačal se pa tako in tako ni vedelo...«

V tem zapisu za marsikoga morda nisem povedal nič novega. Rekli boste nemara: »Pordobne težave imamo tudi mi, ali pa še huje. Toda še boljše jih rešujemo kot jih v Vegi...«

Naj je morla tudi tako, vendar sem o Vegi pisal z velikim veseljem kot o tovarni, ki je na najboljši poti dobrega gospodarjenja...

MILAN ŽIVKOVIČ

Lojzka Golob, steklopihalka

V Vegi jim je prav specializacija proizvodnje že dala prve pozitivne rezultate:

»Njihov osnovni obrat optičnih aparatov in instrumentov, ki je vse do avgusta letos posloval tudi z več kot 30 milijonov starih dinarjev izgube, je v septembru in oktobru letos že zaključil poslovanje z dobič-

»Prihodnje leto mora biti za Vego prelomnica,« pravi generalni direktor. »Dosedanje vrednost bruto proizvodnje, ki znaša 2 milijardi 600 milijonov starih dinarjev, moramo povečati na najmanj 4 milijarde starih dinarjev in s tem doseči, da bo najnižji osebni dohodek nekvalificiranega delavca znašal naj-

Montaža železniških signalnih svetilk

Osnovna izhodišča zakona niso dosledno izpeljana

Z OBEH STRANI »ŠANKA«

Res, težko se je opredeliti, če je primer gostilne »Tabor« v Gorenji vasi v Poljanski dolini, kulturna ali gostinska tema.

Janez Prevodnik, lastnik gostilne, namreč že dvajset let zbira etnografske predmete — od starega denarja do slik in skulptur. S pomočjo kustosa muzeja pa je iz sicer že tako in tako prijetne gostilne napravil mali etnografski muzej.

Z eno potezo je dosegel dva uspeha: našel je prostor za svojo zbirko in iz gostilne naredil tako privlačen, celo atraktiven prostor, da je redke tisti, ki se v tej gostilni ne bi ustavil in užival ob razgledovanju razstavljenih predmetov — z obeh strani »šanka«.

Ob tej gostilnici pa sem se spomnil mnogih naših gostilnic in gostiln, ki se s podobnimi odlikami ne morejo pohvaliti. Prej bi lahko začeli o njih razpravljati, da bi jih zavoljo neokusnosti in nereda zaprli, kot pa da bi o njih zapisali kakršnokoli pohvalno besedo. Kar ozirimo se po nekaterih ljubljanskih lokalih, kako so neokusni. Kar ozirimo se po nekaterih kranjskih lokalih, ali mariborskih, pa še in še...

Bodimo pa si spet odkriti, da se tudi v slovenjegraških (ne privatnih) gostinskih lokalih najde nekaj takšnega kot v Gorenji vasi nad Skofjo Loko. Tu najdemo v tamkajšnjem hotelu vrsto kvalitetnih originalnih slikarskih del, predvsem domačin in pa tudi tujih mojstrov.

Privatna gostilna »Tabor« v Gorenji vasi v Poljanski dolini in pa (ne privatni) hotel ter tudi nekatere gostilne v Slovenji Gradcu, ki so postali že galerija slik umetnikov ali dragocenih muzejskih zbirk, nedvomno kažejo, kako si nekateri prizadevajo in iščejo koristne načine za povečanje prometa.

Včasih res malo kulture ne škodi našemu turizmu in gostinstvu.

Z.

REPUBLIKA JE PO SVOJIH NACIONALNIH, GOSPODARSKIH, POLITIČNIH IN DEMOGRAFSKIH ZNAČILNOSTIH CELOTA, ODGOVORNA ZA RAZVOJ MREŽE ŠOL NA II. in III. STOPNJI

(Nadaljevanje z 2. strani)
vodih. Le tako bi lahko zagotovili enakopraven položaj delavcem, ki so zaposleni v izobraževalnih dejavnostih in razvijali dejavnost skladno z družbenimi plani in programi. Skupščina SRS bi skladno s tem morala zagotoviti manjkajoča sredstva do višine družbeno-pri-
znanih stroškov izobraževanja.

Povezovanje gospodarske in izobrazbene sfere ni stimulatívno

Financiranje posebnih izobraževalnih skupnosti gospodarstva oziroma družbenih služb je kot načelo sicer sprejeto, toda v konkretnih določilih ne zagotavlja tem zavodom enakopravnega statusa, saj njim ne zagotavlja sredstev iz stabilnih virov. Določilo, da tem skupnostim gre iz stabilnih virov povprečno le 25 odst. sredstev, pomeni tudi neenakomerno obremenitev gospodarstva, ki bo moralo dati za izobraževanje svojih kadrov dvakrat. To ni dovolj stimulatívno za gospodarstvo, ki naj bi se povezovalo z izobraževalnimi dejavnostmi, vprašljivo pa je tudi, ali je celo v skladu s splošnim zakonom. Gospodarska zbornica, ki naj bi s pooblastilom zbirala dodatna sredstva gospodarstva, pa za to zakonitih možnosti nima.

Nevarnost nadaljnjega ekstenzivnega razvoja šolske mreže

V javni razpravi regionalne temeljne izobraževalne skupnosti, ki naj bi financirale izobraževanje občanov na vseh stopnjah, niso dobile širše podpore in tudi utemeljitev le-teh doslej ni bila dovolj argumentirana. Sindikati sodijo, da taka organizacija izobraževalnih skupnosti predvsem ne zagotavlja preprečevanja nadaljnega ekstenzivnega razvoja šolske mreže, ne zagotavlja racionalizacije in skladnega razvoja celotnega šolstva, ker republiška izobraževalna skupnost ne bo imela niti odgovornosti niti dovolj možnosti na to vplivati. Zlasti je nevarna možnost ekstenzivnega razvoja kapacitet že obstoječih šol. Republika pa je po svojih nacionalnih, gospodarskih, političnih in demografskih značilnostih celota in zato ni mogoče v devetih izobraževalnih skupnostih med seboj neodvisno razvijati izobraževanja na II. in III. stopnji.

ževanje občanov na vseh stopnjah, niso dobile širše podpore in tudi utemeljitev le-teh doslej ni bila dovolj argumentirana. Sindikati sodijo, da taka organizacija izobraževalnih skupnosti predvsem ne zagotavlja preprečevanja nadaljnega ekstenzivnega razvoja šolske mreže, ne zagotavlja racionalizacije in skladnega razvoja celotnega šolstva, ker republiška izobraževalna skupnost ne bo imela niti odgovornosti niti dovolj možnosti na to vplivati. Zlasti je nevarna možnost ekstenzivnega razvoja kapacitet že obstoječih šol. Republika pa je po svojih nacionalnih, gospodarskih, političnih in demografskih značilnostih celota in zato ni mogoče v devetih izobraževalnih skupnostih med seboj neodvisno razvijati izobraževanja na II. in III. stopnji.

Za učinkovitost naložb v izobraževanje

Iz bogate razprave članov predsedstva naj omenimo samo nekatere misli. Tovariš Mitja Švab je opozoril, da bi bilo pravičnejše govoriti o družbeno-pri-
znanih stroških izobraževanja oziroma o kalkulativni ceni. Izrazil je tudi mnenje, da bi izravnalna funkcija republiške skupščine morala biti le prehodno izhodišče, v perspektivi pa naj bi stroške izobraževanja pokrivali le iz stalnih virov. Tovariš Lojze Fortuna je izrazil mnenje, da od gospodarstva pričakujemo le manjkajoča denarna sredstva, predlog zakona pa je obšel številne pripombe k temu, da je za povezovanje gospodarstva in družbenih služb z izobraževalnimi dejavnostmi treba najti stimulanse. Ta proces povezovanja lahko namreč najhitreje pripelje do večje ra-

cionalizacije šolske mreže, kar pomeni gospodarsko reformo na področju izobraževanja. Tudi tovariš Vinko Kastelic je govoril o ekstenzivni šolski mreži. Kdo bo na primer povedal, če nam je 30 gimnazij res potrebnih. Od prosvetnih delavcev je nesmisel pričakovati, da bodo sami sebi ukinjali delovna mesta. Oni so predvsem dolžni kvalitetno opravljati to, kar jim zakon nalaga. Tovariš Kastelic je tudi opozoril na to, da proračunsko potrošnje pri nas inflacijsko, optimalno predvidevamo. Tisti, ki troši, pa ne more biti odgovoren za drugo, kot za to, da planirano potrošnje ne prebija. V skladu z reformo pa je, da bi točneje ugotavljali, kdo danes prebija planirano potrošnje in kdo je za to odgovoren. Tovariš Milan Pogačnik je dejal, da naše težnje po racionalizaciji ne pomenijo apriori štednje z denarjem za izobraževanje, temveč težnjo, da vsak dinar najbolje uporabimo. Tovariš Marolt je izrazil mnenje, da prenašamo odgovornost na temeljno izobraževalno skupnost, ker nam manjka denarja, v bistvu pa, le nanjo prenašamo stare nerešene probleme. Zakaj smo sploh pred letom sestavili posebno strokovno komisijo, ki naj prouči mrežo visokošolskih zavodov? In ali lahko pričakujemo, da je devet regionalnih skupnosti postavljenih tako, da bodo vsaj v perspektivi lahko z lastnimi stalnimi viri pokrivali stroške izobraževanja? Tovariš Urevc je med drugim opozoril, da je predlog zakona popolnoma obšel izobraževanje odraslih, ki pa ima sicer v naši družbi priznan enakopraven status. Tovariš Igor Ponikvar je sodil, da smo sindikati z dveh stališč še posebej zainteresirani na tem zakonu: ker je intenzifikacija in racionalizacija izobraževanja sestavni del gospodarske reforme in ker sindikati povezujejo armado delavcev na izobraževalnem področju, ki jim danes dohodek ne omogoča delitve po delu in enakopravnosti na samoupravnem področju. Glede prvega, je dejal, lahko rečemo, da so kolektivni in združeni dali že vrsto predlogov za intenzifikacijo izobraževalnega procesa, na kar pa ni odmeva.

Glede drugega pa, je dejal, ni mogoče več pristajati na neenakopraven status prosvetnega delavca v našem družbeno-ekonomskem sistemu.

Mimo javne razprave

Že na sestanku 16. novembra kot tudi na ponedeljkovi seji predsedstva RS smo slišali ostro kritiko na račun tega, da predlagatelj zakonskega predloga ni upošteval nekaterih argumentiranih stališč javne razprave, kakor tudi ne sindikata, ki na svoja stališča ni dobil odgovora. Nihče ni danes proti zakonu, odpor je proti posameznim konkretnim rešitvam zakonskega predloga in proti postopkom. Nemogoče je namreč pristati na tak način dela, ko se obidejo ljudje, ki jih bo zakon prizadel v prvi vrsti.

S. G.

Če bi pod našo sliko zapisali samo to, da prikazuje učence cerkniške osnovne šole pri uri parterne gimnastike, med katero izvajajo vaje za razgibanje telesa, bi povedali samo polovično resnico. Ne bi namreč odgovorili na vprašanje, kje telovadijo cerkniški otroci. Naš posnetek pa žal ni nastal v šolski telovadnici, ampak v avli nove cerkniške osemletke... Kdaj pa bodo zgradili še telovadnico, ne ve nihče, kajti denarja zanjo ni!

Foto služba DE

Pismo iz Zasavja

KAJ STORITI, DA BO V ŠOLSKIH TORBAH ZASAVSKIH OTROK MANJ STRIPOV IN PODOBNE NAVLAKE!

Poiščimo zlo pri izvoru

Zaneslo je, da so v dveh zagorskih osemletkah učenci morali pokazati notranjost svojih šolskih torb. Med berili za četrte, pete in druge višje razrede osnovnih šol so se bohotili stripi, kriminalke in temu podobna šara. Prešeren, Cankar in drugi naši duhovni velikani kot obvezno čtivo, so si bili prisiljeni podati roko z sumljivimi izdelki človeške domišljije. Otroci pa, no otroci niti niso bili kdo ve kaj v zadregi. Čemu? Ko pa v uličnih kioskih, trafikah in celo knjigarnah zelo radi prodajajo tako literaturo, medtem ko včasih starši otrok in otroci sami zaman iščejo nekatere učbenike. Potemtakem nas ne sme presenetiti, da otroci tudi v šoli nič več ne skrivajo stripov in ni bilo prvič, da so učitelji zavzeto obravnavali to ali ono učno snov, prenekateri učence pa je meni nič tebi nič prebiral strip, ki je na vso moč kratkočasen, tisto, kar pripovedujejo učitelji, pa na vso moč dolgočasno.

Ne bijemo plat zvona. Toda prosvetni delavci mislijo, da ta čas ni več daleč. Plaža je na pohodu in zavoljo tega jim je treba pritrditi, da je čas, ko bo treba spozreti korenine temu zlu pri izvoru. Kakšen paradoks! Pravimo, da bijemo boj za družbeno, ne le za gospodarsko reformo. Šolniki, družbeno-politični delavci in vrsta občanov pa zavzeto iščejo možnosti in vire za izboljšanje materialne osnove razvoja šolstva. Verjetno nam gre za to, da z več denarja izboljšamo, poglobimo vsebino vzgoje in izobraževa-

nja. Naši naporji gredo celo za tem, da v dognednem času nudimo otrokom brezplačne učbenike. Pri roki imamo povzetke o nekaterih problemih pouka novejših zgodovine na osnovnih in srednjih šolah, ki jih je pripravila posebna komisija strokovnjakov pri CK ZKS. Ljudje so vložili nemalo časa in naporov, da bi prikazali, kaj vse bo treba storiti, da bo ta učna snov pridobila na svoji tehtnosti in vsebini. Poznamo nadalje prizadevanja Mladinske knjige, ki izdaja kopico odličnih knjig in beril za najmlajše. Se in še bi

lahko naštevati, kaj vse je že bilo storjenega, da bi otroci imeli dovolj resnega pa tudi zabavnega čtiva.

Kaže, da pri nas zavoljo nekakšne svobode izražanja, pa prevajanja in svobode izdajanja publikacij, naravnost privajamo otroke, da že v rani mladosti izgube smisel za dobro knjigo. Zato ker smo prepričani, da je blagovna proizvodnja v pogojih socializma nujna, smo to blagovnost prenesli in preselili tudi na področje prosvete in kulture. Tako in nič drugače trdijo prosvetni delavci, ko se dan za dnem zoperstavljajo vsakovrstni plaži. So pa vse bolj nemočni, saj vse to na veliko prodajamo in celo propagiramo. V takih razmerah tudi starši ne morejo kaj prida storiti, pa čeprav bi dan za dnem stikali po šolskih torbah ali za zglavniki svojih otrok.

Ali ni brionski plenum med drugim opozoril tudi na razmere na področju kulture in prosvete? Osnovana je bila celo komisija, ki se je začela ukvarjati z nakopičenimi problemi v naši kulturni politiki in kultur-

nem življenju. Nihče tako ponostavljeno ne razmišlja, da bi sodil, naj zdaj bodisi ta komisija enostavno administrativno prepove izdajanje in tiskanje plaže. Toda naš vseobsegajoči samoupravni mehanizem bo moral najti možnosti, da vse tiste založniške hiše, ki so prisiljene, da se gredo hkrati še tudi kramarje, dobijo drugačne pogoje za svoje poslanstvo. V prvi vrsti pa kaže spozreti to dejavnost v tistih več ali manj quasi časopisnih podjetjih in tovrstnih ustanovah, kjer si na račun človeške naivnosti nekateri posamezniki kopičijo nezasluzeni ali na lahek način zaslužen dohodek. Če so doslej o vsem tem vihteli kopje zgolj nekateri naši najvidnejši kulturni in prosvetni delavci, potem jim bo morda v utehu, da so njihovi naporji in njihovi upori proti vsej plaži postali tudi naporji čedalje številnejših delovnih ljudi, tudi ljudi za stroji v tovarnah.

Ali sravimo verjeti, da gre za sijo, ki bo sposobna vsemu temu napraviti konec...?

M. V.

Po tleh je mogoče hoditi, po oblakih pa ne!

Ni še tako dolgo, ko je bil kolektiv koprškega podjetja za predelovanje plastičnih mas IPLAS sveto prepričan, da bo njihova tovarna prerasla v ogromen kombinat, ki bo vključeval tudi tovarno terilena in še obrate za proizvodnjo nekaterih drugih, tudi zelo donosnih artiklov. Tako pa je bilo zato, ker so vodilni delavci znali prepričati kolektiv, da je treba verovati v podobe iz sanj, ki naj bi jih uresničili največ s krediti.

Odcepitev in osamosvojitve obrata v Podgradu, ki je bila zgolj posledica neurejenih notranjih odnosov v kolektivu, je pomenila prvi signal, da bi le bilo dobro, če bi se iz oblakov spustili vsaj malo proti tlem. Vendar je morala priti reforma, da je lahko kolektiv jasno in glasno povedal vodilnim ljudem, ki bi se kar gradili gradove v oblakih, da od vizij in obljub ne morejo živeti, ko pa hkrati prav zaradi tega, kar naj bi še prišlo v prihodnosti, zanemarjajo tisto, kar že imajo.

V tem spopadu mnenj je bil kolektiv močnejši. Iz tovarne sta odšla direktor in tehnični direktor. Kakor zdaj pravijo v Iplasu, sta namesto njih vstopila prijetnejša klima in nov veter.

Kakšna sta in kako se izražata ta dva, vselej in povsod dobrodošla prijatelja? Podrobnosti o tem smo razbrali iz razgovora s tovariši: Šukovtom (predsednikom sindikata), Šauprlom (sekretarjem OO ZK) in Klapčičem, predsednikom UO. Uvodno informacijo o sedanjih razmerah v tovarni pa nam je zaupal dežurni vratar, ki je povedal, da vrag še ne bo vzel njihovega podjetja, čeprav se je bil vtihotopil v vežo, pa so ga pognali nazaj. »Zdaj smo ga lahko, še pred meseci to ne bi bilo mogoče,« je pribil možak s kapo na glavi, ki pa se, žal, ni hotel predstaviti. »O drugem pa, naj ta višji govori!« se je opravičil.

Torej, kaj se je predvsem

spremenilo v podjetju, o čem še razmišljajo?

Najprej velja poudariti, da je reforma prinesla s seboj tudi tisto palico, ki je udarila na pravo mesto. Spoznali so, da nered in vsesplošna neorganiziranost ne vodita nikamor. Sicer utečeno proizvodnjo so na primer zanemarjali samo zato, da bi lahko eksperimentirali z različnimi novimi proizvodi. Načrtov pa, razen izjemoma, nikoli niso speljali do konca, ker so vedno našli neke »donosnejše« artikle, ki bi jih bilo dobro proizvajati... Tako so si sami spodkopavali temelje, namesto da bi jih utrdili.

VETER TEBE ŽENE...

Zdaj se, vsaj kaže tako, stvari razvijajo v pravo smer. Trudijo se — kakor vedo in znajo, zvečine pa imajo tudi srečno roko — da bi iz obstoječih naprav iztisnili čimveč. Prvi rezultat je ta, da so prejšnji mesec dosegli v letošnjem letu najvišjo proizvodnjo. Sredstva, kolikor jih je še bilo v skladih, pa so namenili za nakup nekaterih dopolnilnih strojev. Če jih bodo dobili takrat, kot imajo dogovorjeno, bi v naslednjem letu podvojili vrednost proizvodnje ob tako minimalnih vlaganjih, da sploh omembe niso vredna. Kadar koli pa že pridejo novi stroji, bodo iztisnili iz njih veliko več, kot pa bi jim lahko poklonili oblaki in razni »botri«.

Čeprav pa v proizvodnji pričakujejo skokovit vzpon, vseeno ne verjamejo, da bo to vplivalo na znižanje poslovnih, predvsem pa režijskih stroškov na tisto mero, ki se jim zdi normalna. Kakor zdaj ugotavljajo, je 90 uslužbencev preveč za podjetje, ki skupno zaposluje 240 ljudi. Tolikšno administracijo pa so si nakopali takrat, ko so še mislili na kombinat, v katerem bi bilo zaposlenih vsaj 1000 delavcev. Za ta obseg proizvodnje, kot ga imajo zdaj, je vsaj 30 uslužbencev odveč. Kam z njimi, ko pa navzile povečanemu obsegu proizvodnje zavoljo sodobnejše opreme ne bodo potrebovali kaj bistveno več delavcev? Najlaže bi namreč bilo, če bi odvisne uslužbenke lahko premeštili nazaj v proizvodnjo.

Odgovor na to vprašanje pa pomeni tudi rešitev enega od ključnih problemov v zvezi z novo organizacijo podjetja, o kateri zdaj razpravljajo. Ugotavljajo namreč, da je IPLAS v

tehnološkem smislu in po samoupravni shemi preveč razdrobljen. Razen tega medsebojne pravice in obveznosti niso jasno opredeljene, kolektiv tudi nima nikakih materialnih pristojnosti. Organizacija podjetja je bila postavljena zvrha. O gospodarjenju s sredstvi odloča samo delavski svet podjetja.

...VSTRAN OD PREŽIVELEGA

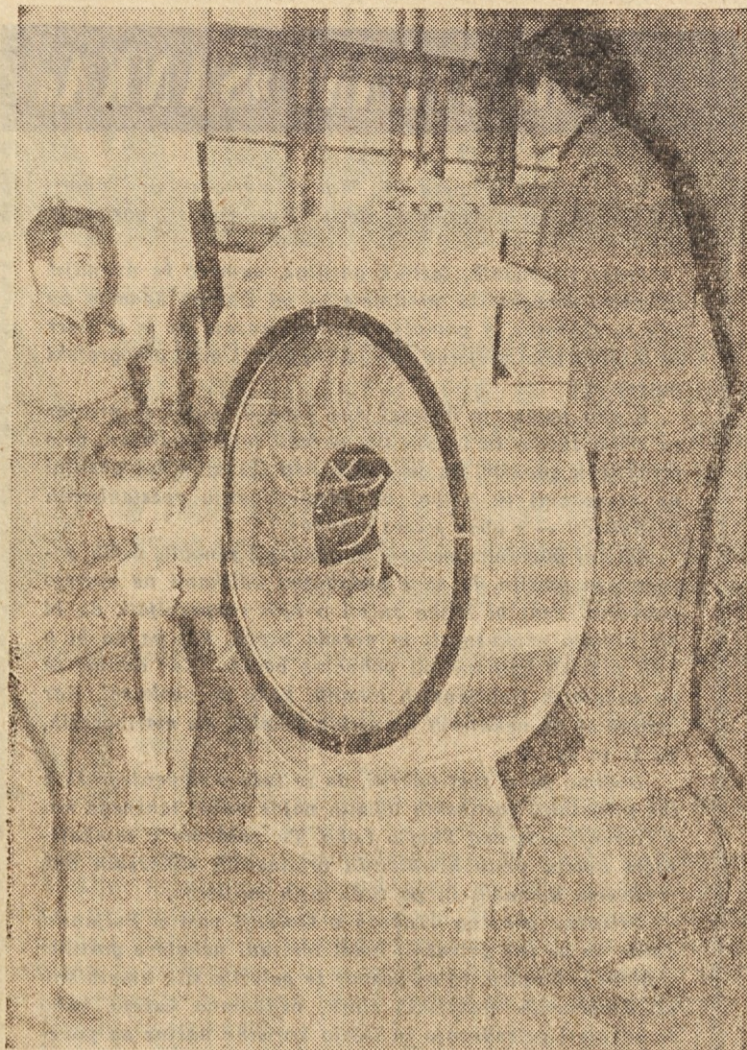
Razprave, ki zdaj potekajo po oddelkih in enotah tega podjetja, so opozorile na enotno stališče vsega kolektiva, da je treba organizacijo podjetja in samoupravni mehanizem graditi od spodaj navzgor. Tako naj bi bile delovne enote obremenjene samo s tistimi stroški, ki jih skupne službe podjetja opravljajo za njihove potrebe. Takrat bodo delovne enote vedele, za kaj dajejo denar, delavci v službah pa, za kaj ga dobivajo. Tako politika bi omogočila, da bi bile tudi službe nagrajene po dejanskem uspehu svojega dela in ne po zelo varljivih računih o poslovnem uspehu podjetja. Avtoritativno bi ta ukrep prispeval tudi k temu, da bi zelo hitro prišlo do selekcije kadrov v administraciji, v kolikor le-ta ne bi storila ničesar ali pa premaralo, da bi opravičila svoj sedanjí sestav.

Dosedanji razgovori o bodočem samoupravnem organiziranju so tudi razkrili nekaj podobnega. Delovne enote zahtevajo, da bi jim v bodoče prepuščili pravico, da lahko samostojno gospodarijo z vsemi sredstvi, ki jih ustvarjajo. In drugič: o tem, koliko enot naj bi bilo v prihodnje v podjetju, naj kolektiv odloči sam. Če bo vedel, in to že ve, da bo morebitne posledice nepremišljenih odločitev nosil sam, potem bo o vsem trezno razmislil...

OBET IN NAPOVED:

»Ko bodo razprave zaključene in ko bomo njihovo vsebino podrobno analizirali, sem prepričan, da bodo samoupravni organi odločili tako, kot želijo zahtevati kolektiv.« je na koncu našega pomenka poudaril predsednik upravnega odbora tovarne Klapčič. »Ne zato, ker ne bi bilo nobene druge poti, ampak zato, ker si ne moremo nič drugega obetati, če bi o vsem ali vsaj o najvažnejšem odločili le nekateri!«

M. G.

Montaža visokotlačnih ventilatorjev v obratu za proizvodnjo industrijske opreme koprške tovarne IPLAS. Foto služba DE

NA TEMO: KAKO GOSPODARIJO V KRANJSKI TRGOVSKI HIŠI — VELEŽELEZNINI MERKUR?

Vse v presežnikih!

Trgovsko podjetje Merkur iz Kranja slavi letos 70. obletnico obstoja

Blagovni promet so v kranjski veleželeznini Merkur v zadnjih desetih letih povečali najmanj za osemkrat. Na vsakih vloženi 100 starih dinarjev so ustvarili lani že 37 starih dinarjev narodnega dohodka. Primerjava s skupino desetih sorodnih jugoslovanskih podjetij, kot so Metalka iz Ljubljane, Željpo iz Zagreba itd. pa kaže, da je narodni dohodek na delavca lani za 40 odstotkov višji, narodni dohodek na vložena sredstva pa celo za 70 odstotkov višji, kot znaša povprečje v primerjanih sorodnih podjetjih. V delitvi dohodka na sklade pa je podjetje obdržalo v zadnjih petih letih razmerje 50:50. Dodajmo še to, da so lani ustvarili na zaposlenega kar 1 milijon 150.000 starih dinarjev skladov, kar pomeni, da so pri približno 250 zaposlenih ustvarili nad 250 milijonov starih dinarjev. Skladno s tako dobrim gospodarjenjem pa je razumljivo, da so od lani osebni dohodki zaposlenih, ki so znašali blizu 68.000 starih dinarjev, letos v devetih mesecih porasli že na 90.000 starih dinarjev, kar pa je za trgovsko organizacijo izredno spodbudno.

POGOVOR ZA »OKROGLO MIZO«

Ko so pisca tega prispevka v kranjskem Merkurju seznanili s podatki za »okroglo mizo«, se je vprašanje, kako so dosegli tako spodbudne rezultate, kajpak kar samo ponujalo.

rabili več sto milijonov S-din lastnih sredstev. Hkrati pa smo v zadnjem obdobju zgradili znatne površine veleprodajnih skladišč. Vsa skladišča smo primerno opremili, tako da o težkem fizičnem delu skorajda ne moremo več govoriti. Za mani-

lurgije samo v premajhni proizvodnji železarn, marveč je to pogojeno tudi z odnosom železarn do našega podjetja,« pravi direktor Merkurja. »Če spregovorim konkretno o jeseniški železarni, ki jo imamo tu, pred nosom, ne morem mimo tega, da

vsako enoto redno mesečno izračunamo dohodek in stroške. S takšnim ugotavljanjem dohodkov in stroškov smo dosegli, da kolektivni posamezniki obračunskih enot sproti natančno vedo, kako gospodarijo. Predvsem je za naše poslovne enote pomembno, da vedo, koliko imajo zalog. In če te zaloge ob mesecu zmanjšajo še bolj, kot so si zastavili v načrtu, razlika dohodka ostane njihova in ga razdelijo, kot vedo in znajo. Pa še ta prednost je s popolno samostojnostjo poslovnih enot, da kolektivni teh enot sami odločajo, kako in s kakšnim blagom se bodo založili. To morda ilustrira podatek, da naše detajlne trgovine, ki jih imamo osem, jemljejo v lastnih skladiščih le polovico blaga, z drugo polovico blaga pa se oskrbijo pri drugih morda boljših grosistih...«

Stane Gantar, vodja računsko gospodarskega sektorja pa je oba še dopolnil:

»Hočem povedati, da imajo vse omenjene enote svoje predstavnike v našem delavskem svetu, ki upravlja z ustvarjenimi sredstvi. Prav gotovo ne bo odveč, če tudi povem, da se je naš delavski svet že dve leti zapored odločil, da vložijo skoraj vsa prigrisodarska sredstva v obratni kapital, kajti ta je za naše poslovanje osnovni pogoj. Moram reči, da z obratnimi sredstvi nimamo težav, saj smo jih v zadnjih letih ustvarili že nad 2 milijardi S-din in le za milijardo 700 milijonov S-din imamo kratkoročnih kreditov.«

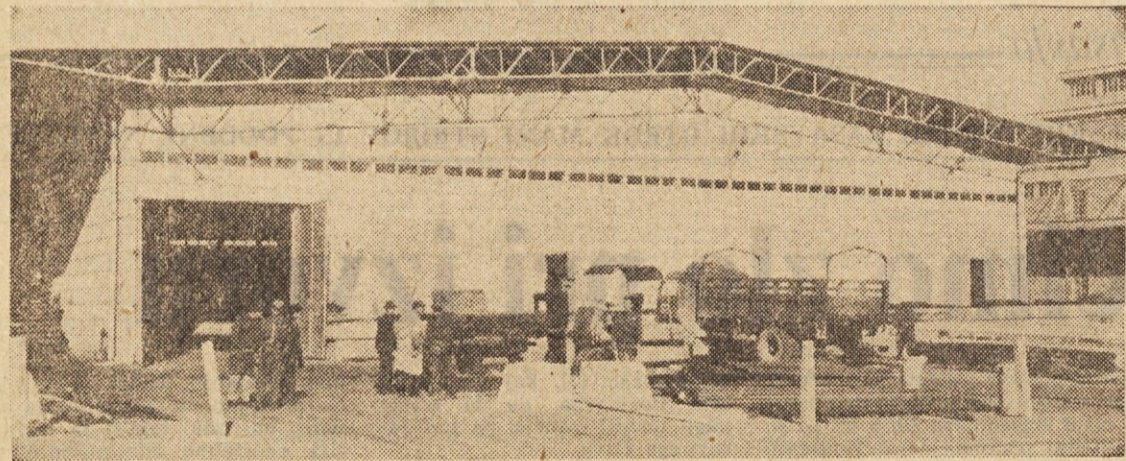
Res dovolj zgovorni podatki o dobrem gospodarjenju.

LE ŠE TRI PROŠNJE ZA STANOVANJE

»Lani sta dva člana kolektiva prosila za stanovanje in oba sta ga takoj dobila.« je še povedal predsednik delavskega sveta. »Letos pa imamo le tri prošnje za stanovanje, ostali člani kolektiva pa imajo že vsi stanovanja.« In ka jne bi imeli vsi stanovanj, ko pa je podjetje v zadnjem obdobju zgradilo ali kupilo 22 novih stanovanj v skupni vrednosti blizu 100 milijonov S-din. Delavski svet podjetja pa je odobril še 73 posojil za gradnjo vrstnih hišic, ki jih je izkoristilo 58 članov kolektiva.

Vprašanje, na kakšen način zberejo toliko denarja za stanovanja, se spet samo ponuja. Toda kot so povedali predstavniki Merkurja, je odgovor zelo enostaven. S statutom podjetja so določili, da bodo letno odvojili za stanovanja 70 odstotkov sredstev od bruto osebnih dohodkov. To pa zneso na leto od 25 do 30 milijonov S-din.

Vse v presežkih! O trgovskem podjetju veleželeznini Merkur iz Kranja pa bi lahko še mnogo zapisali. M. ŽIVKOVIČ

Sodobna skladišča kranjskega Merkurja

■ V tem razgovoru so sodelovali: predsednik delavskega sveta Anton Malej, član izvršnega odbora sindikata Dragiša Mrkač, pomočnik direktorja Jože Poljak, direktor Jaka Kolenc, komercialni vodja tovariš Vreček, potem pa še Stane Gantar, vodja računsko gospodarskega sektorja, in Stane Jeler, šef poslovnic za široko potrošnjo.

»Vse večja proizvodnja in potrošnja sta tudi našemu kolektivu narekovali, da smo močno razširili prodajne in skladiščne zmogljivosti.« je pripovedoval predsednik delavskega sveta.

»Toda vedno smo se širili le v skladu s našimi možnostmi...« ga je na hitro dopolnil pomočnik direktorja, predsednik delavskega sveta pa je nadaljeval:

»Predvsem pa smo vse trgovine modernizirali in za to po-

pulacijo blaga je na razpolago razen 15.000 kvadratnih metrov skladišč, tudi industrijski tir, speljan v skladišča, ki so opremljena z dvema mostnima žerjavoma. Za nakladanje in razkladanje blaga imamo tudi dva villičarja, medtem ko smo si za prevoz blaga kupili osem tovornjakov in traktor s petimi prikolicami. V vseh skladiščih imamo še druga pomožna dvigala in transportne vozičke, tako da delo res ni težko...«

Nedvomno je vse to pripomoglo, da je podjetje z blagom sorazmerno dobro založeno. Res pa je, kot so povedali udeleženci »okrogle mize«, da še vedno primanjkuje precej blaga, predvsem s področja črne metalurgije.

»Vendar, če govorimo za našo trgovsko hišo, ni vzrok za pomanjkanje blaga črne meta-

se ne bi vprašal, zakaj je ta železarna sama izbrala le pet, šest trgovskih hiš, ki jim dobavlja svoje izdelke, nas pa so skoraj popolnoma spregledali. To se samo sprašujem, da me morda ne bi kdo napačno razumel. Vi, kot novinar pa se lahko zanimate v jeseniški železarni, morda hoste dobili pojasnilo...«

SAMOSTOJNOST POSLOVNIH ENOT

Izredno zanimiv pogovor pa je stekel tudi o tem, kako se uveljavlja samoupravljanje v tej trgovski organizaciji, saj izkušnje vemo, da samoupravljanje v marsikateri trgovski hiši še ni dovolj razvito. O tem pripovedujeta pomočnik direktorja Jože Poljak in član izvršnega odbora sindikata Dragiša Mrkač:

»V podjetju imamo 33 obračunskih enot, kar pomeni, da za

Na temo REFORMA so rekli

Josip Broz-Tito v Tuzli:

Naša reforma je tako gospodarska kot družbena. Če se ne bi naši ljudje zavedali, da je treba izvajati gospodarsko reformo, bi bili vrsto let v zelo težavnem položaju. V našem bujnem socialističnem razvoju, v dinamični graditvi, smo včasih tudi nehote presegali možnosti. Zato smo morali sprejeti načrte o naši nadaljni graditvi. Morali smo čim bolj smotno izkoristiti vsa sredstva, ki so nam na voljo, z eno besedo: stabilizirati naše gospodarstvo, povečati in utrditi vrednost dinarja, da bi lahko še krepkeje napredovali.

Tito v Lukavici pri Sarajevu:

Gospodarska reforma nalaga specializacijo in modernizacijo, to pa zahteva skrčenje delovne sile. Nismo še proučili ne izčrpali vse možnosti, da bi presežek delovne sile v posameznih podjetjih zaposlili na drugih sektorjih. Če pa se bomo studiozno lotili tega problema, ga bomo tudi rešili. Ne moremo kar tako metati ljudi iz podjetij, ne meneč se za to, kako bodo živeli. Človek mora biti naša skrb... Za hitrejši razvoj naše industrije moramo bolj izkoristiti znanost in druge možnosti. Pri nas imamo veliko razdrobljenih institutov in drugih ustanov, ki se ukvarjajo z raziskovanjem in znanosti, da tu razvijamo naše sile in sredstva. Znanstveno raziskovalno delo bi bilo treba integrirati, ker je od tega odvisna tudi rentabilnost naših podjetij. To so prav tako stvari, ki nam jih bo narekovala naša reforma.

Boris Kraigher na RTV:

Zaposlenost je zelo pomemben faktor stabilizacije. Prav na tem torišču so bili pri prvem koraku v reformo že očitni rezultati... Reforme pa ne pojmujejo tako, da se zaposlenost v družbenem sektorju zmanjšuje, ampak tako, da nastane sprememba v strukturi delovne sile, da hitreje narašča zaposlovanje kvalificirane delovne sile in število zaposlenih v terciarnih dejavnostih, kjer so zelo velike možnosti za nove zaposlitve.

Josip Broz-Tito v Bijeljini:

Da bi lahko izpeljali reformo kot veliko revolucionarno dejanje, je potrebna disciplina pri izpolnjevanju vseh sprejetih sklepov, nujna je enotnost akcije vseh naših občanov v vseh naših republikah. Treba je prerasti lokalistične okvire in imeti pred očmi tisto, kar je rentabilno in koristno za vso našo skupnost. Ta misel mora zmagati v zavesti naših ljudi.

Beno Zupancič na seji GO SZLD Slovenije

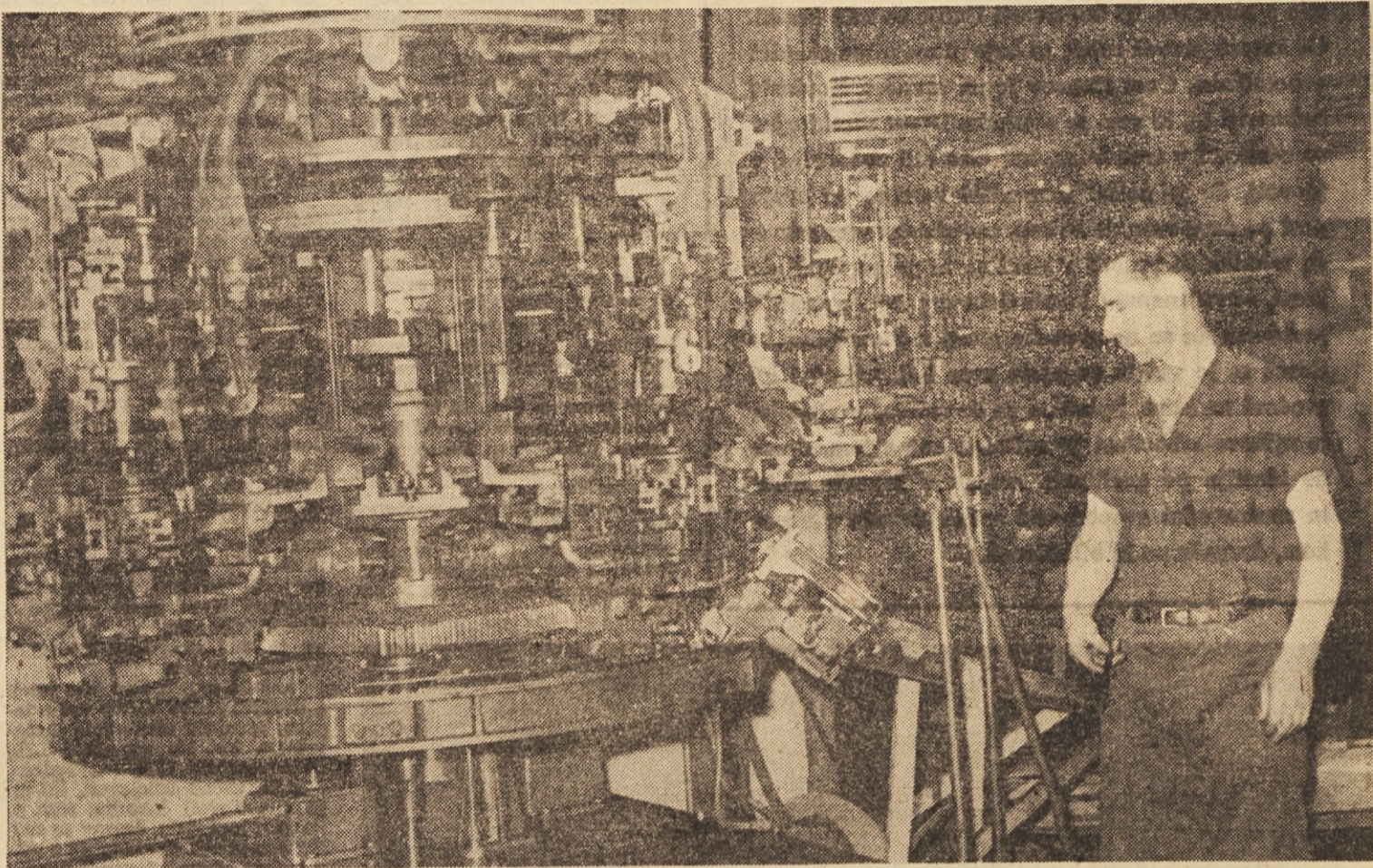
Reforma je ukinila navidezno mirni tok političnega življenja, pod katerim pa se je bil boj med etatizmom in samoupravljanjem. Reforma je zbrisala lak s problemov... Nehotno in neusmiljeno postavlja na dnevni red razna odprta vprašanja. Problemov se moramo lotevati drugače za drugim ne kot opazovalci brez stališč, temveč kot samoupravljajci.

SAMO VSI SKUPAJ NEKAJ VELJAMO

V NAVADI JE, DA SE OB OBLETNICAH OZREMO NA PREHOJNO POT, OPREDELIMO DOBRE KORAKE OD SLABIH IN NAPRAVIMO NAČRTE ZA PRIHODNJE. ČE SO OBLETNICE POSEBNO SLOVESNE, SE, KAJPAK, USTAVIMO DLJE OB USPEHIH, NEUSPEHE PA ZA PRAZNOVANJE POTISNEMO OB STRAN. TAKO BOMO STORILI TUDI DANES, KAJTI PRAZNIK REPUBLIKE, KI MU JE V VEČJI MERI NAMENJENA TUDI DANAŠNJA ŠTEVILKA DE, JE PO 'EMBNA OBLETNICA. TO JE DAN, KI NAJ ŠE POSEBEJ PODČRTA BRATSTVO IN ENOTNOST MED NARODI JUGOSLAVIJE. TAKO UBRANA NAJ BO TUDI DANAŠNJA TEMA, KI PRIČA O USPEŠNEM SODELovanju DELOVNIH KOLEKTIVOV OD SEVERA DO JUGA, OD VZHODA DO ZAHODA NAŠE DOMOVINE.

Čeprav je zapis praznično obarvan, velja vseeno povedati, da je sodelovanje delovnih organizacij pospešila gospodarska nuja, ki jo je zaostrila reforma, saj so se že po prvih njenih ukrepih mnogi kolektivi znašli v precejšnjih težavah. Tembaj, čimbaj so bili zaprti sami vase in čimbaj so iskali ugodnosti, ne glede na dejanski proizvodni uspeh in produktivnost.

Če so bili v obdobju pred reformo glavni pobudniki za integracijo in sodelovanje družbeno politični faktorji, se je položaj po reformi bistveno spremenil. Pobudniki naj različnejših oblik integracije postajajo vse bolj delovni kolektivi sami, kar velja zlasti za industrijo.

Avtomatični stroj za izdelovanje steklenic v Steklarni Hrastnik

IZ ODVISNIH V NEODVISNE ALI: ČIMVEČ KVALITETNIH DOMAČIH SUROVIN

Med prvimi, ki so našli skupni jezik in navezali tesne poslovne stike, so bili proizvajalci surovin in industrijski predelovalci. Na to sodelovanje so v veliki meri vplivali spremenjeni odnosi cen v korist surovinne industrije. Predelovalci so postali zainteresirani za to, da dobe dovolj cenenih surovin. V obliki poslovnega sodelovanja so začeli za lastnimi sredstvi financirati razširjanje in razvoj surovinških virov. Med prvimi je bila Tovarna viskoze v Loznici, ki si je od številnih tekstilnih tovarn po Jugoslaviji zagotovila sodelovanje v financiranju razvojnega programa. Vrednost skupnih investicij, pri katerih so sodelovali kolektivni tekstilci, cenijo na 120 milijonov novih dinarjev.

Podobno je sprejela predlog, da s svojimi sredstvi pomaga uresničiti program druge faze razvoja Rudarsko topilniškega bazena v Boru predelovalna industrija bakra. S tem si je zagotovila večje količine surovin in boljše izkoriščenost svojih doslej ne dovolj izkoriščenih kapacitet. V tem programu bodo sodelovale valjarna bakra »Slobodan Penetič« v Sevojmem, Tovarna kablov iz Svetozareva, »Novokabel« iz Novega Sada, »Djuro Salaj« iz Niša, Ljvarna iz Maribora, »ELKA« iz Zagreba in druge. Veliki proizvajalec bakra v Boru pa se je obvezal, da bo pozneje, ko bo povečal proizvodnjo, s svojimi sredstvi pomagal razširiti predelovalne zmogljivosti omenjenih podjetij. Predelovalci bakra bodo prav tako s kakimi 700 milijoni starih dinarjev sodelovali v iskanju novih ležišč bakrene rude v Jugoslaviji, ki ga organizira Rudarsko topilniški bazen v Boru. Nova ležišča te dragocene rude že iščejo pri Kranjski gori na Gorenjskem, pri Dimitrov gradu, na Ščepan polju, na Kosmetu in na skopski Crni gori.

Tudi Tovarna cementa in salonita iz Anhowega si je bila s povečanjem proizvodnje in boljše izkoriščanjem kapacitet primorana zagotoviti večje količine surovin. Zato je dala daruvarskemu podjetju »Dalič« posojilo v višini 40 milijonov starih dinarjev in skoraj prav toliko podjetju Zica iz Kanala ob Soči. Razen tega sodeluje tovarna iz Anhowega s 600 milijoni starih din pri razširitvi Rudniškega azbesta v Petrovem selu pri Tuzli. Ta rudnik bo namreč lahko povečal svojo proizvodnjo za petkrat, to je na 30 tisoč ton letno. S to investicijo oziroma njenim sofinanciranjem bo tovarna Anhovo zmanjšala uvoz

azbesta za kakih 15 tisoč ton letno.

Za steklarje so zadostne količine surovin precejšnja težava. Skoraj vse jugoslovanske tovarne stekla so pripravljene sodelovati pri rekonstrukciji tovarne sode v Lukavcu. Tako je tudi hrastniška Steklarna odvojila 90 milijonov starih din za kreditiranje rekonstrukcije tovarne sode v Lukavcu. Hrastniški steklarji so si s tem zagotovili za 2600 ton več sode na leto. Rekonstrukcija njihove tovarne terja namreč tudi večje količine surovin, saj bodo proizvodnja stekla povečali za 90 odstotkov. Hrastniški steklarji pa iščejo kooperante tudi za proizvodnjo kremenčevega peska. Zanimivo je, da so Steklarni v Hrastniku pomagali poslovni partnerji s posojilom 200 milijonov starih dinarjev, ko se je kolektiv zaradi rekonstrukcije znašel v težkih finančnih škripih.

In še primer Tovarne baterij in suhih elementov »Zmaj« v Ljubljani, ki se je pred dvema letoma znašla v izredno težkem položaju zaradi pomanjkanja mangana. Takrat so namreč še menili, da brez uvoza kvalitetnega mangana proizvodnja ni mogoča. Za uvoz surovin pa ni bilo dovolj deviz. Proizvodnja je padala in pretiela je nevarnost, da bodo morali opustiti delavce. V tako kritični situaciji je kolektiv Zmaja sklenil poskusiti se zadnje: skupaj z banjaluškim podjetjem Mermer financirati v Bosni raziskovalna dela. Proti pričakovanjem so bili rezultati zelo zadovoljivi in ovrgli so mišljenje, da je doma-

ča manganova ruda siromašna. Zmaj in Mermer sta podpisala pogodbo o izkoriščanju manganove rude za daljšo dobo. V relativno kratkem času je banjaluški rudnik pokril vse potrebe ljubljanske tovarne »Zmaj«. Se več, danes porabi tovarna Zmaj samo še četrtino domačega mangana, medtem ko ostanih skupaj s svojim poslovnim partnerjem iz Bosne prodaja drugim domačim potrošnikom v keramični, kemični, metalurški in steklarski industriji. Povrhu vsega je manganova ruda iz okolice Banjaluke kvalitetna in za okoli 20% cenejša od uvožene. V Zmaju še naprej kujuje načrte za nove raziskave na terenu. Menijo, da bi lahko v nekaj letih proizvodnjo mangana tako povečali, da ga v bodoče Jugoslaviji sploh ne bi bilo treba več uvažati.

Vse to sodelovanje, povezovalje finalistov in proizvajalcev surovin se razvija na spoštovanju ekonomskih interesov, na osnovi čiste ekonomske računice. Pri tem morata biti seveda tako finalist, kot proizvajalec surovin soudeležena na rezultatih doseženih uspehov toliko, kolikor vsakemu pripada po vloženi delu.

• NIČ VEČ: VSI VSE

Usklajevanje kapacitet in delitev dela zaradi napredka v proizvodnji je drugi glavni motiv poslovnega sodelovanja. Želja, da bi optimalno izkoristili obstoječe proizvodne zmogljivosti, je nezdržljiva z avtakničnimi koncepti in težnjo finalizirati proizvode za vsako ceno. Razvoj posameznih podje-

tij naj bi gradili na tako imenovani vertikalni graditvi dela, to je specializaciji za velikoserijsko proizvodnjo tipiziranih delov, ki jih proizvajalci vgrajujejo v posamezne finalne proizvode bodisi za domači trg bodisi za tuje poslovne partnerje. Zato je izredno pomembna pobuda mariborskega kolektiva TAM za sodelovanje in kooperacijo jugoslovanske avtomobilske industrije. Iz sedanje delitve proizvodnje avtomobilov med jugoslovanskimi proizvajalci po tonaži, naj bi prešli na delitve proizvodnje po določenih delih in agregatih ter na njihovo tipizacijo. Takole pravijo tamovci: na ta način bo vsem omogočena velikoserijska proizvodnja in uvedba sodobne tehnologije pri istovremnem znižanju proizvodnih stroškov. Pri tako visoko razviti specializaciji in kooperaciji se ni več težko dogovoriti, kdo bo nosilec finalne proizvodnje, ker tako koprodukcija vsem partnerjem zagotavlja ugodne ekonomske učinke. Seveda je za organizacijo take kooperacije potrebno skupno analitično delo na področju ekonomije, tehnologije, projektiranja, izobraževanja ter zaposlovanja strokovnih kadrov in še marsikje drugje.

Visoko razvita specializacija in kooperacija je prav tako edini izhod za našo elektronsko industrijo. Tako so v okviru priprav za tesnejše sodelovanje podjetij Rudi Čajevac iz Banjaluke, RIZ iz Zagreba in Kranjske Iskre nedavno podpisali v Zagrebu okvirni dogovor o delitvi dela znanstveno raziskovalnih institutov vseh treh tovarn. To bo omogočilo racionalnejše izkoriščanje kadrov in materialnih sredstev, ker v bodoče ne bodo istih problemov proučevali v dveh ali treh institucijah, kot je bilo neredko doslej. Razen tega bodo vsi trije inštituti s sprejemanjem enotnih odločitev na področju tehnologije, standardizacije in tipizacije materialov itd. prispevali ne samo k ekonomičnemu delu inštitutov, temveč tudi k rentabilnejšemu delu proizvodnih oddelkov vseh treh podjetij. V omenjenem dogovoru omenjajo tudi vključitev drugih znanstveno raziskovalnih institucij, ki se ukvarjajo s problemi elektronike in avtomatizacije.

Kooperacijski in integracijski odnosi med celjsko Emajlirko, kruševskim »Veselinom Nikoličem« in zemunskim podjetjem »Ikarus« zagotavljajo vsakemu od teh kolektivov specializacijo in možnosti za velikoserijsko proizvodnjo. Emajlirki so na primer prepustili proizvodnjo kadi Veselinu Nikoliču in Ikarusu. Drugi ima velike moderne stiskalnice za izdelovanje kadi, ki jih bodo emajlirali v Kruševcu. Celjski kolektiv pa, ki ima razvito trgovsko mrežo v tujini, bo nastopal kot

izvoznik in skrbel za uvoz potrebnih surovin. S takim sodelovanjem treh tovarn se bo proizvodnja kadi povečala v naslednjem letu na 60 tisoč kosov, v letu 1968 pa na 90 do 100 tisoč kosov.

• TISOČERO MISLI JIH POVEZUJE

Kaj pa tekstilci? Tudi kolektivni tekstilne industrije imajo vedno več poslovnih vezi med seboj. Tako je tovarna

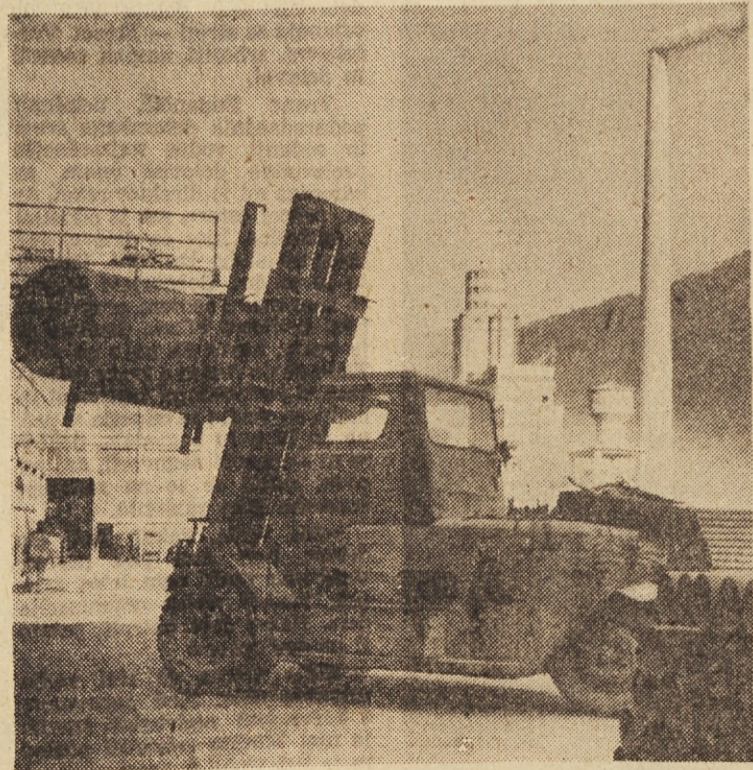
tive za kvaliteto, ki veljajo v Kamniku, in zagotoviti potrebne količine prediva.

Tudi tekstilni tovarni iz Ajdovščine in Omiša sta podpisali dogovor o dolgoročnem sodelovanju. Kolektiv iz Omiša je zagotovil partnerju iz Ajdovščine 300 milijonov starih din za naslednjih osem let, tako da bi tovarna v Ajdovščini lahko razširila svoje kapacitete v oplemenilnici, ki je sedaj »ozko grlo« proizvodnje, saj lahko oplemeniti le 60% tega, kar naredi njihova tkalnica. Po končani rekonstrukciji bo ajdovska tovarna lahko finalizirala vso svojo proizvodnjo in s tem povečala vrednost proizvodnje od 4,5 na 6 milijard starih din. Ajdovska tovarna pa se je obvezala, da bo podjetje za proizvodnjo pletenega perila v Omišu zalagala s prejo, na kvaliteto katere bo lahko poslovni partner sam vplival. Razen tega sta se oba kolektiva sporazumela, da bosta med seboj izmenjavala tehnične in druge izkušnje.

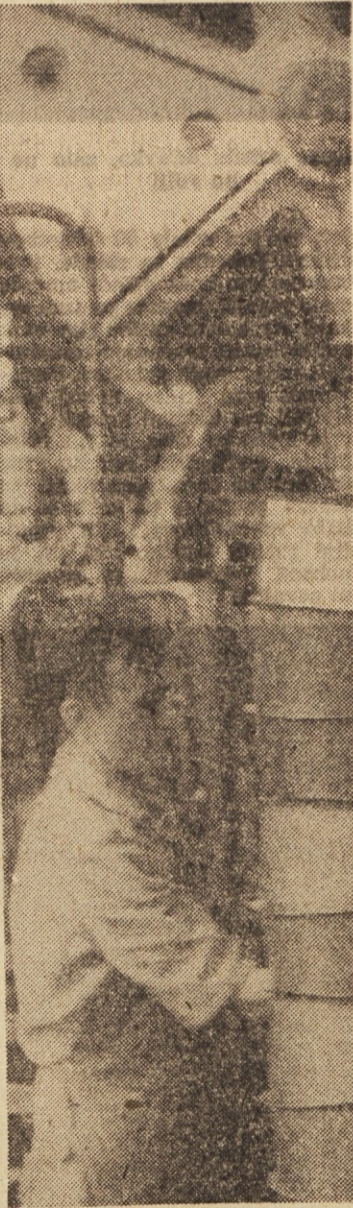
Potreba po tesnem sodelovanju se kaže vse bolj tudi v naši prehrambni industriji. Z liofilizacijo (moderna postopek za konzerviranje hrane) se ukvarja nekoliko podjetij v Jugoslaviji. Poljedelsko industrijski kombinat Pomurka uspešno vakuumsko suši zmrzne prehrabne proizvode in sodeluje s kemičnim inštitutom Boris Kidrič iz Ljubljane. Polindustrijsko opremo za liofilizacijo sta kupila tudi Kolinska tovarna in Ljubljani in zagrebško podjetje Sljeme. Podobne želje imajo Podravka, Gavrilović, Jugodietetika in drugi. Uresničitev teh težev bi pomenila drobljenje sredstev in moči strokovnjakov, ki jih že itak primanjkuje, saj je naša prehrabna industrija šele v povojih. Zaradi tega je Gospodarska zbornica Slovenije dala predlog za koordinacijo raziskovalnega dela vseh podjetij, ki se v Jugoslaviji ukvarjajo z liofilizacijo. Tako bodo z usklajenim delom dosegli večje uspehe za vse delovne kolektive.

Nanizali smo samo nekaj primerov poslovno tehničnega in proizvodnega sodelovanja gospodarskih organizacij na jugoslovanskem prostoru. Ze iz teh primerov pa lahko zaključimo, da postaja ekonomsko sodelovanje objektivna nujnost in to toliko bolj, kolikor bolj bo tržišče vplivalo na oblikovanje cen posameznih proizvodov. Delovne organizacije vse bolj spoznavajo, da jim integracija in kooperacija odpirata doslej neslutene možnosti razvoja, da postajata pogoj za kvaliteten skok v nadaljnjem razvoju našega gospodarstva, za uspešno uveljavljanje gospodarske in družbene reforme in pogoj za vključitev v mednarodno delitev dela.

NENA LUZAR

Notranji transport v Tovarni cementa in salonita v Anhowem

V Tovarni emajlirane posode Celje

Svilanit iz Kamnika pomagala tovarni frotirk iz Delčeva v Makedoniji. Ne samo, da so v Kamniku usposabljali makedonske delavce, strokovnjaki iz Svilanita so za tovarno iz Delčeva prevzeli tudi vso razvojno službo, planiranje asortimana, organizacijo proizvodnje, prodajo in izvoz frotirk. Makedonski poslovni partner pa mora upoštevati iste tehnične norma-

Ni Ižancev čez prave Ižance

Nadvse me veseli, da se Ižancem ne bom zamerala s pisanjem. Ti koprivasti ljudje so zelo kratki. Če katero preveč rečeš, se baje mimogrede znajdeš v bolnišnici. Cvet Ižancev je pa ravno v Kovinski industriji Ig, ki sem jo obiskala. Devet direktorjev so odslovili v treh letih, ker niso bili zadovoljni z (dovolj, da je poslal tovarniški kamion na svojo pest po drva zase, je že šel), zadirčnega varnostnega tehnika so zvalili v gostilno in ga pretipali do kosti, »uvoženemu« komercialnemu so zagrozili s pretepom, če se ne preneha plesti z domačinko... Resda se je vse to dagajalo pred leti, toda kri ne zvedeni na hitro. Sploh se pa še zmeraj pretepaajo, le njihova srboritost je požlahtnjena s tem, da se ne klestijo po gostilnah, ampak v jugoslovanski in mednarodni gospodarski areni. Seveda s uspehom, drugače ne bi bili Ižanci...

Kupcev imajo, kolikor hočejo. V INI na Reki, nekdanji rafineriji nafte in njihovi najzvestejši stranki vprašajo: »Ižanci, povejte, koliko bitumenskih sodov ste sposobni izdelati za nas.« Tristo tisoč jih bodo potrebovali prihodnje leto.

Pred sedmimi leti, se pravi takrat, ko je Kovinska industrija Ig po triletni ekspresni rošadi direktorjev sprejela Srečka Žerjava, pa je ta isto reško podjetje z velikimi težavami izterjalo od Ižancev 31 milijonov starih din. Poslali so jim pločevino, iz katere naj bi zanje izdelali sode. Ižanci so jih pa drugim prodali, da so imeli za »plače«.

Od vseh jugoslovanskih embalažistov Ižanci edini izvažajo sode na področje čvrste valute — v Avstrijo in na Norveško. Edini izvažajo čepe za sode. Na mednarodni razstavi embalaže v Parizu, pred kakim mesecem, so se kupci zanimali za njihove samopostrežne regale in sode...

Nič ne de, če so se surovine podražile, Ižanci si že znajo tako pomagati, da so med jugoslovanskimi konkurenti najcenejši, na mednarodnem trgu pa — solidni.

se je delavskemu svetu predstavljal in s poštenim namenom obljubil, da jim bo pomagal iz revščine (vsa osnovna sredstva so bila vredna 70 milijonov, dolžni so bili 56 milijonov S-din) ga je Anton Intigar, takratni predsednik delavskega sveta in sedanji predsednik sindikalne podružnice na kratko »zabil«: »Nehajte, nehajte! Vsi pred vami so takole sadili rožce, naredili niso pa nič.«

Zaupanja pa si niso zapravili samo nesposobni direktorji pri ižanskih delavcih, ampak tudi podjetje pri kupcih. Predolga je zgodba o tem, kako so si ga povzpili. Novi direktor je moledoval, osebno prošil za delo, sam je iz stare naprave za centralno gretje izdelal napravo za notranje ločenje pločevinastih sodov (Ižanci so jih prvi vrgli na trg) in z njimi pomagal ustvariti devet milijonov čistih dinarjev po dolgoletnih kroničnih primanjkljajih... Potem je noči in noči prebedel nad papirjem in skiciral — čep za pločevinaste sode. Vsaj 30.000 jih je zrisal, preden je projektiral tega, ki kovinski industriji Ig vrže sedaj mesečno okoli deset milijonov čistega dohodka, od 1962. leta pa je naši skupnosti prihranil 507.500 dolarjev.

»Jezilo me je, ker smo imeli z uvozom čepov vedno večje težave, prosjačil sem večje embalažarje, kot sta zagrebški LIM in novosadski LIM — Produkt, naj jih začno izdelovati, ko mi je bilo dovolj čakanja, sem se pa sam lotil dela, čeprav se svoj živ dan nisem ukvarjal ne s tehniko ne izumiteljstvom,« zdaj zadovoljno obuja spomine Srečo Žerjav, ki je svoj patent prodal Ižancem za 6 milijonov S-din, čeprav so mu v Lim-Produktu ponujali dvanajst milijonov.

Prav ta čep je Kovinski industriji Ig odčepil zlato jamo zaslužka, ki zalaga z njimi vse večje rafinerije na svetu. Ameriška firma Tri-sul je začutila v Ižancih najresnejšega konkurenta. Trisulovi strokovnjaki so priznali, da je ižanski čep bolj praktičen, enostavnejši in cenejši, novatorja so poskušali podkupiti... Toda ižanski čep že prodira v svet. Avstrijski trgovci so jih za prihodnje leto naročili 20.000, skupno pa je v naročenih že pol milijona garnitur.

S tem čepom je Srečo Žerjav zaključil izumiteljsko kariero, vendar je ostal za eno izkušnjo bogatejši: kamorkoli gre sam ali kdorkoli iz strokovnih služb, išče pločevinasto embalažo, ki je ni na našem trgu in bi jo Ižanci lahko izdelovali s sedanjimi stroji. Tako si pač pomagajo, ker se jim lastne konjunkturne službe ob 210 zaposlenih ne spleča organizirati, o skupni pa se predvsem — govori...

ČIM MANJ BESED

Na splošno ižanski kovinarji cenijo predvsem delo, ne besed. Zdaj se ravnokar skrajšali delovni teden s 45 na 42 ur. Brez vsakih strokovnih analiz.

Diši po primitivizmu, ali ne? Ni pa čisto brez soli. Letni plan so že izpolnili. Kdor hodi z odprtimi očmi po novi tovarni, pa vidi, da kljub tekočim tra-

Boznarjeva Minka je bila letos skupno prikrajšana najmanj za eno »plačo« zaradi slabe organizacije dela v lakirnici registrskih tablic. Zal ji je, da je tako dolgo potrpela, kajti precej, ko se je na sestanku delovne enote zagnala zoper nered, so napake odpravili

kovom, ki so urejeni za večino izdelkov, le tu in tam slaba organizacija dela uklepa notranje rezerve. Zato so zelo na kratko zahtevali, naj jih strokovnjaki — sprostijo. Tako, kakor bi rekli ženi doma, naj bolj direktor vprašal, kdo je pripravljen prevzeti odgovornost, da bo v 42 urah ravno toliko narejeno kakor doslej v 45, narkar sta se prostovoljno javila tehnična vodja priprave dela. Namesto po pisarnah sta hodila po tovarni, priskočila, kjer je zaskripalo in... vsi odrekli dose-gajo in presegajo normo.

CANKARJEVA MAMA JE ZADOVOLJNA

Cankarjeva mama, pri kateri sem merila temperaturo razpoloženja med delavci, je pokazala vse zobe, ko mi je odgovorila:

»Se kar gre pri nas. Zame je petinšestdeset tisoč, kolikor zaslužim, kar zadosti. Če se še enkrat ne omožim. Vdova sem. In veste, kaj se je zgodilo? Na strokovnem kolegiju je na gosto posadi krompir, da ga bo več.

veste, zaležem pa vsaj za pol-druge dekline v tovarni. Ja, če mi ni kaj po volji, pa odkrito povem, kdor pridno dela, se mu ni treba nikogar bati.«

Tudi pri drugih delavkah in delavcih sem dobila vtis, da ostanejo za stroji — Ižanci. Vročekrtni, srboriti, ampak pošteni in delavni.

Franc Zupančič, nekdanji podpredsednik delavskega sveta in sedanji vodja najmočnejše proizvodne delovne enote, za katerega mi je direktor rekel, da je »precej oster«, me je odpeljal v lakirnico, kjer so delavci več mesecev slabo zaslužili. Ustavil se je pa pri Boznarjevi Minki, če sem med ropotom prav ujela njen prilemek. Mlada delavka se je vedla, kakor da naju ne vidi. Tisto svojo desko s sveže pobarvanimi registrskimi tablicami za motorna vozila je odnesla v peč, ne da bi naju pogledala, dokler je ni Zupančič nagovoril, naj mi pove, zakaj se je na zadnjem sestanku tako razjezila.

»Saj veste, zakaj. Bolj ko delam, bolj sem pod normo. Vsaj eno plačo sem letos zgubila zaradi slabe organizacije dela. Nekaj časa potrpim, potem ti pa prekipi...«

Malo vstran je stal vodja priprave dela. Med pogovorom z barvarjem registrskih številki je ujel Minkin sršenasti pogled in je brž stopil k nam:

»Ni zdaj bolje, Minka?« jo je pomiril, »normo dosegate že dva dni...«

Minka pa je še vedno jezno gledala predse. Najbrž še ni čisto zadovoljna. Kdo ve, če ne bo na naslednjem sestanku že spet povzdignila glasu ali pa, če ga dolgo ne bodo sklicali, vrgla v nabiralnik za anonimne pri-

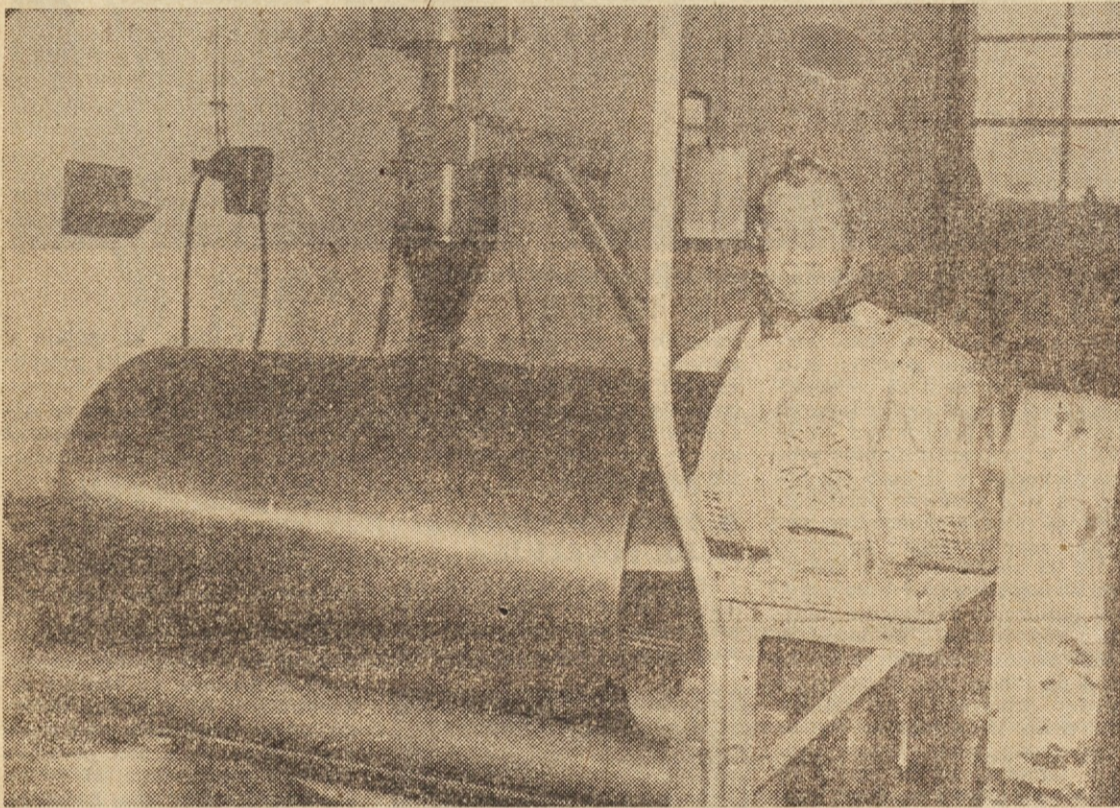

Norvežani so zadovoljnejši s ižanskimi sodi kakor Ižanci. Včasih so jih sodi preživljali, zdaj jim pa drugi izdelki vedno »vržejo«

tožbe kakega lističa... Direktor predsednik delavskega sveta in upravnega odbora najdejo večkrat kakšnega notri, čeprav se Ižanci tudi v tovarni najraje pomenijo iz oči v oči.

Takšni so ti gospodarski liliputanci, ki se tujih industrijskih Guliverjev ne bojijo, kaj šele »svojih ljudi« in nekakšne gospodarske reforme, ki je zanje prazen bav-bav...

MARIOLA KOBAL

Cankarjeva mama zaleže za pol-druge mlado delavko, zato ne varčuje z besedami, če ji ni kaj po volji

Lepa tovarnica in stroji, ki so si jih omislili s svojimi prihranki, še diši po novi barvi, ko se v nekdanj zaprašene tovarniške sklade stekajo novi milijoni. Ti gospodarski liliputanci srečno vozijo preko vseh zaprek gospodarske reforme.

»Kdor zna, zna,« se muzajo in v dokaz svoje gospodarnosti omenijo, kako so nedavno zavrnili prošnjo krajevnega odbora Ig za dvomilijonsko dotacijo. Zanje, ki imajo ob 2 milijardah in 300 milijonov dohodka letno v skladih 246 milijonov S-din in že celo svojo kuhinjo in higienske prostore, sta dva milijona malenkost, vedeti pa hočejo, čemu jih bo krajevni odbor porabil. Naj jim pošlje predračune, potem bo pa delavski svet odločil... Za kanalizacijo ali druge komunalne zadeve so pripravljani prispevati naprošeni denar, za pokopališko ograjo pa ne. Vsi Ižanci naj jo udarniško naredijo, kakor so jo kovinarji okoli nove tovarne. Še manj pa so pripravljani plačati podiranje cerkvenega obzidja. V stari tovarni (kjer zveneca firma ni mogla zakriti proizvodne revščine) jim je bilo to obzidje v napoto. Prosil so, če ga smejo podreti, da si povečajo skladišni prostor, pa niso bili uslišani. Kogar zdaj moti, naj sam plača podiranje...

ŠE DIREKTORJEVA VEDNO NE OBVELJA, ČEPRAV MU ZAUPAJO

Kar si kovinarji vtepejo v glavo, drži.

Srečo Žerjav, sedanji direktor Kovinske industrije Ig, se navdušuje, da bi tovarno še malo povečali, pa zaenkrat ne bo nič iz tega.

»Direktor, zdaj smo mi na vrsti,« je nekdo dejal na delavskem svetu, vsi zbrani so potegnili z njim in... direktor se je moral ukloniti.

Prihodnje leto ne bo nihče več manj zaslužil kot šestdeset tisoč starih dinarjev. Brez skrbi, skladov zato ne bodo zajedli! Letošnje kolektivno povprečje se suče okoli 85.000 starih dinar-

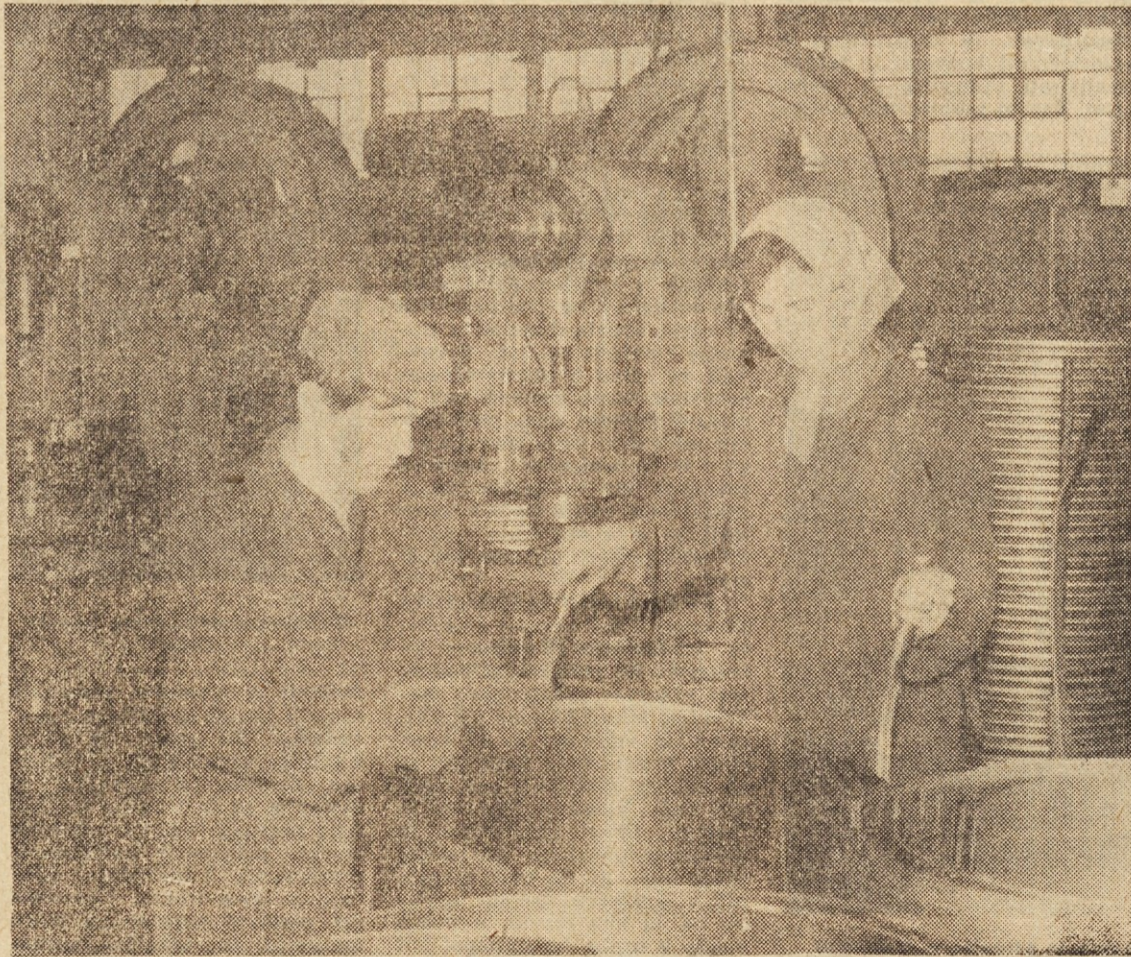
jev, pa jim ostaja 50 odstotkov čistega dohodka za sklade. Prihodnje leto bodo skladi mogoče malo manjši, mogoče pa tudi ne, kajti strokovne službe jim vsak mesec sproti zračunajo rentabilnost posameznih izdelkov. Pločevinasti sodi, ki so nekoč preživljali ves delovni kolektiv, živijo samo še tiste, ki jih izdelujejo, življenjski sok tovarne so čepi za sode, rezervoarji za mazut, prodajne police s 40 do 50% rentabilnito... In prototipi raznih izdelkov, ki jih še nobena jugoslovanska tovarna ni osvojila.

Upravičeno se bijejo po prsinh kot dobri gospodarji, vendar v intimnem razgovoru le priznajo, da — no ja — najbrž ne bi v zadnjih sedmih letih tako napredovali, če ne bi dobili »pravega direktorja«.

»ČE GA NIKDAR VEČ NI V TOVARNO, ZASLUŽI, DA GA ŽIVIMO«

Takole je rekel neki delavec o Srečku Žerjavu.

»Pravi direktor« je vesel, da so ga Ižanci, ki tujevc ne vidijo radi med seboj, osvojili. Z lepimi besedami jih ni pridobil. Ko

Kadar se dela, se dela...

DELOVNI KOLEKTIVI ČESTITAJO

Občinski
sindikalni svet
Domžale

Občinski sindikalni svet
Novo mesto
Občinski sindikalni svet
Velenje

COMET UMETNI BRUSI IN NEKOVINE ZREČE

PROIZVAJAMO:

- umetne bruse in segmente vseh vrst za obdelavo umetnega in naravnega kamna ter kovin v magnezitni in šelakovi vezavi
- razne vrste mlinskih kamnov za žitarice, luščenje oljarič in mletje paprike, kave in za ostalo živilsko industrijo
- Nekovine dolomit, mlete za potrebe steklarske industrije in kot polnila za barve in gume

ZA VSE INFORMACIJE SE OBRACAJTE NA NASLOV:

»COMET« umetni brusilniki in nekovine Zreče — Slovenija
telefon: Zreče 7 — telegram: Zreče »Comet«

Universale

TOVARNA KLOBUKOV,
SLAMNIKOV IN KONFEKCIJE

Domžale

OBRTNO PODJETJE

ELA
NOVO MESTO

BELOKRANJSKO GRADBENO PODJETJE

BEGRAD
ČRNOMELJ

GRADBENO PODJETJE

»GRADNJA«
ŽALEC

Preden se odločite za nakup kuhinjskih stolov, foteljev in ostalega kosovnega pohištva

ZAHTEVAJTE KATALOG IN CENIK PODJETJA

Lesna industrija
»JAVOR«, Pivka

PROIZVAJA TUDI KVALITETNO PRIZNANE VEZANE IN PANEL PLOŠČE

- plemenite in slepe furnirje
- lepljene sedeže in naslone
- lesno embalažo
- žaga mehki in trdi les

Autopromet — tuzem. špedicija

GORJANCI

Novo mesto — Straža

se priporoča
za cenjena naročila vseh vrst prevozov
z jamstvom za hitro in solidno izvršitev

LESNA
INDUSTRIJA
KRANJ

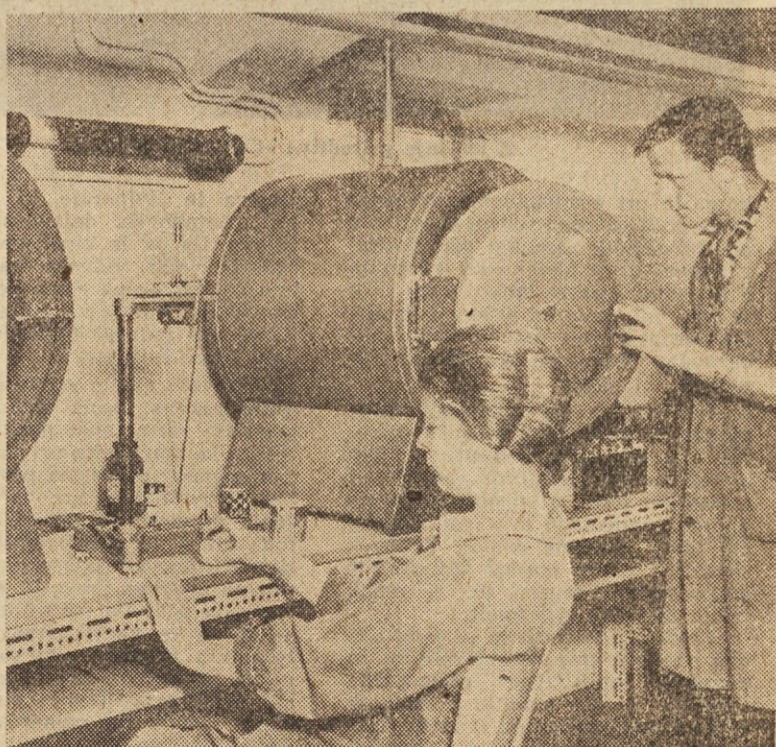
TOVARNA BARV IN LAKOV

ČREVARNA
Ljubljana, Poljanska 95

TRANSPORT
KRSKO

CO
LO
R

MEDVODE

Z A P R A Z N I K R E P U B L I K E

Pomembno področje – krepitev turizma

Ceprav nikakor ni mogoče zanikati uspelega razvoja vseh gospodarskih dejavnosti na področju občinske skupščine Laško, pa vendar lahko zapišemo, da turizem kot pomembno področje, za katerega ima Laško s svojo okolico najboljše pogoje, še ni zaživel v takem obsegu kot bi lahko.

Danes sicer ne bi mogli trditi, da turizem kaj veliko prispeva k narodnemu dohodku občine, tega se občani tudi zavedajo, zato vlagajo vse sile v napredek turizma na njihovem področju, saj narava in druga prirodna bogastva ne skoparijo s svojo pomočjo, to pomoč pa je nedvomno treba izkoristiti. Skratka, naravnih lepôt je dovolj za še tako zahtevnega turista. Izviri termalne vode, ugodni klimatski pogoji, številne kulturne in zgodovinske znamenitosti, bogata lovišča, vse to in še marsikaj lahko nudijo turistu, kar pogojuje možnosti, da postane turizem ena prvih gospodarskih dejavnosti pri ustvarjanju narodnega dohodka v občini.

Vendar poleg vseh pogojev, ki smo jih našli in ki lahko nedvomno veliko prispevajo h krepitvi turizma na področju občine, pa ima le-ta še mnogo drugih priložnosti, ki lahko skladno s prvimi pripomorejo tako k razvoju turizma kot k razvoju posameznih gospodarskih dejavnosti. V občini so namreč močno zastopana mnoga podjetja z zanimivo dejavnostjo, med katerimi je najbolj razvita industrija, ki pa nikakor ne kviri naravnih lepôt tega kraja, temveč jih dela še privlačnejše.

Panorama

trgovini so si tudi občinski organi povsem na jasnem, da bo treba v perspektivnem obdobju do leta 1970 zagotoviti ustrezne prostore, sedanje adaptirati, predvsem pa pripraviti trgovaška podjetja k večji pozornosti do potrošnika in povečanju izbiri blaga tako v centrih kot izven njih.

TURIZEM V PERSPEKTIVI NAJpomembnejša GOSPODARSKA DEJAVNOST

Ze uvodoma smo napisali, da turizem, kljub ugodnim razmeram tega kraja, še ni dosegel tiste stopnje razvoja, ki bi ga lahko postavljala pred vse druge gospodarske panoge, pa čeprav taki pogoji so. Tega se dobro zavedajo odgovorni na občinski skupščini, kjer so skupno s turističnim društvom (zlasti v zadnjih letih) storili marsikaj za razvoj in afirmacijo turizma v občini.

Značaj krajev tako Laškega kot Rimskih Toplic narekuje potrebo predvsem po razvoju zdraviliškega turizma. Zlasti v Laškem, medtem ko je v Rimskih Toplicah razvoj onemogočen, ker zdravilišče zaseda jugoslovanska armada. Prav tu pa stojijo turistični delavci pred precejšnjo nejasnostjo. Po eni strani bi bilo nujno razširiti nočitvene zmogljivosti v tem kraju, kar je lahko doseženo le z gradnjo novih objektov, po drugi strani pa obstoja bojazen (zaradi nejasnosti položaja zdravilišča v bodoče), da bi z nenadno sprostitvijo sedanjih zmogljivosti (Zofijin dvorec) dosegli nasprotni učinek — prekoračitev zmogljivosti in nesmotrno vložen denar.

Seveda pa narava in druga bogastva dajejo široke možnosti razvoja turizma tudi na ostalih področjih. Ideálni so pogoji za ribolov (Gračnica, Sopot in drugi pritoki Savinje), lovni turizem itd. Ceprav se turistični delavci močno trudijo, da bi dosegli čimboljše uspehe v turizmu tudi z različnimi tradicionalnimi prireditvami, kot je »Cvetje in pivo«, ki privabi široke množice ljudi iz vseh krajev Slovenije, s prirejanjem javne tombole, ki naj bi postala tradicionalna, organiziranjem »kmečke ohcete« v okviru prireditev »Cvetje in pivo«, pa njihovo delo le ni tako uspešno, kot bi želeli. To niti ni čudno, saj spremlja razvoj turizma vrsta težav, ki se zlasti kažejo v slabih prometnih zvezah (zlasti cestah). Skratka vsi se dobro zavedajo, da za razvoj sodobnega turizma še ne zadostne nastanitvene zmogljivosti, potrebne so tudi dobre ceste, gostinske storitve, seveda pa mora biti poskrbljeno tudi za kulturno in zabavno življenje. No, in če na kratko ponovimo, potem lahko zapišemo, da primanjkuje dobrih cest, da je gostinstvo v občini na dokaj nizki ravni in da tudi trgovaška mreža ni najbolj razvita niti založena, skratka pomanjkljivosti je dovolj. Vendar vedno manj, kajti lahko tudi zapišemo, da kljub težavam, ki spremljajo razvoj turizma, ne manjka uspehov in poštvovalnosti turističnih delavcev, društva in občine, ki vsak po svojih močeh prispeva k razvoju tiste gospodarske dejavnosti, za katero so vsi prepričani, da ima vse pogoje, da v perspektivnem obdobju postane ena najpomembnejših gospodarskih dejavnosti v občini.

SMER PROIZVODNJE JE SPECIALIZACIJA

INDUSTRIJA VOLNENIH IZDELKOV »VOLNA« LASKO je v razvoju napravila ogromen korak, ki je bil zlasti vidnejši od leta 1961 dalje. Ceprav je podjetje po vojni imelo na razpolago le stare stroje in slabe delovne pogoje, si je kolektiv z vztrajnim in poštvovalnim delom počasi urejal in moderniziral proizvodnjo in jo vse bolj usmerjal v določeno specializacijo proizvodov. Res je sicer, da so se čisto morali prilagajati zahtevam trga, zahtevam mode itd., vendar kljub težavam, ki spremljajo spreminjanje proizvodnje in asortimenta — so vse bolj uspevali. V tem času so osvojili proizvodnjo blaga iz sintetičnih vlaken, seveda pa so zato morali v marsikaterem obratu zamenjati dotrajane ali zastarele stroje, ker so le tako lahko šli v korak z zahtevami trga.

Morda je prav leto 1962 tisto leto, ki predstavlja za tovarno večji preokret v proizvodnji. Tega leta so namreč pričeli s proizvodnjo specialnega izdelka — helance, opuščali so proizvodnjo mikane tkanine in vse bolj osvajali proizvodnjo česane tkanine. Več kot 50% od celotne proizvodnje odpade danes na proizvodnjo helance in česanih tkanin, medtem ko ostali odstotek odpade na pol česane in mikane tkanine. Kolikšno specializacijo so že dosegli, nam najbolje povedo tile rezultati: Leta 1962 so v svojem proizvodnem programu imeli še okrog 30 artiklov, medtem ko je danes proizvodnja

usmerjena predvsem v 4 glavne artikle, med katerimi prednjači — helanca. Da pa ne bi prezrli tudi uspeha, ki so ga dosegli pri povečanju proizvodnje, naj napišemo, da so leta 1962 izdelali 366.500 tekočih metrov blaga in zaposlovali okrog 500 delavcev, letos pa bodo proizvedli 550.000 tekočih metrov blaga s 480 zaposlenimi delavci.

Nedvomno ti rezultati kažejo na uspehi razvoj tovarne, ki si je skozi vrsto let prizadevala modernizirati proizvodnjo in jo utrditi tako na domačem kot tujem trgu. Cesto je bilo težko za kolektiv, vendar, zavedali so se, da jim prav napredek v proizvodnji lahko omogoči boljše osebne dohodke. Novi stroji, stavbe, nova kotlarna na mazut, vse to in še marsikaj je plod razumevanja kolektiva, ki je dober del ustvarjenega dohodka namenil za sklade in manj za osebne dohodke. Kar so kupili in zgradili novega, so plačali z lastnimi sredstvi. In danes imajo to, kar so želeli — moderno tovarno, urejeno proizvodnjo in dobre delovne pogoje.

Seveda težav ne manjka, zlasti pri uvozu nekaterih surovin, pa čeprav (posredno) letno izvozijo za okrog 100.000 dolarjev blaga, so vendar ustvarjena devizna sredstva še vedno majhna za kritje potreb iz uvoza. Vendar, stanje se izboljšuje, kajti z boljšo kakovostjo proizvodov si ustvarjajo vedno boljše pogoje prodaje na tujem trgu.

USPEL RAZVOJ INDUSTRIJE

Ceprav industrijskih podjetij, kot smo že zapisali, po številu ni veliko, pa vendar le-ta ustvarjajo glavni delež narodnega dohodka v občini. Od skupno 22 milijard S-din brutto narodnega dohodka ustvarijo industrijska podjetja okrog 17 milijard S-din. Zanimiva je ugotovitev, da industrijska podjetja dobro gospodarijo in jih ukrepi gospodarske reforme niso zatekli nepripravljene. Ze pred uveljavitvijo gospodarske reforme, so namreč podjetja sprejela vrsto ukrepov (boljša delitev na sklade, ukrepi za iskanje notranjih rezerv, zmanjšanje potreb po raznih investicijah itd.) kar se je vse pozitivno odrazilo v njihovem poslovanju. Tudi znotraj delovnih organizacij so marsikaj spremenili, prekvalificirali so delavce, izboljšali notranji transport in na sploh organizacijo dela, skratka storili so vse, kar je bilo v moči posameznih kolektivov in njihovih samoupravnih organov, da dosežejo, če ne najboljše pa vendar vsaj zadovoljivo stopnjo razvoja in solidnosti poslovanja.

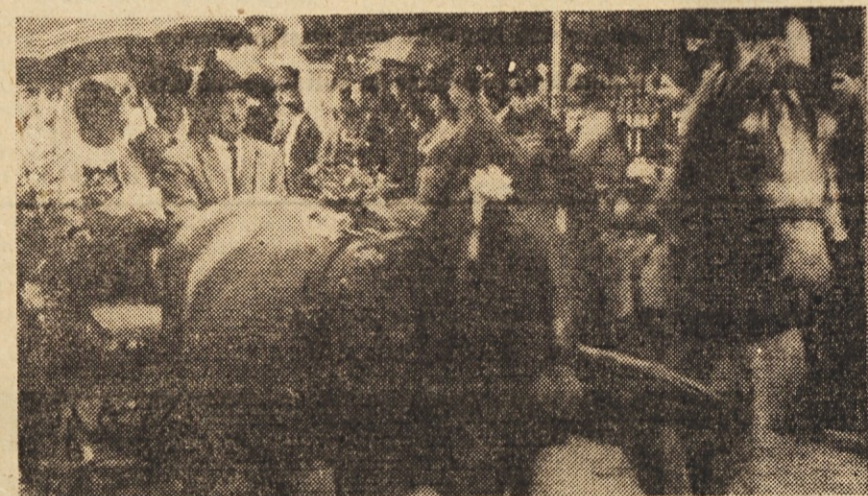
Da so industrijska podjetja in njihovi kolektivi res posvetili vso skrb razvoju in doseganju boljših proizvodnih rezultatov, nam povedo mnoge številke. Omenimo jih le nekaj. Obseg industrijske proizvodnje so leta 1965 povečali za 17,2 odstotka. Ne glede na to, da ima pri tem precej zaslug povečana proizvodnja v tovarni dokumentnega in kartnega papirja v Radečah, kjer so v tem letu nabavili nov stroj, ki je pripomogel k povečanju proizvodnje za 52 odstotkov, pa vendar uspeha podjetij v celoti ni mogoče zanikati. Indeks izpolnitve plana (vrednostno) je bil v industriji dosežen s 109,9, medtem

dobju lani) po obsegu kar za 30 odstotkov. Seveda sta vplivali na tako močan porast v glavnem dve podjetji in sicer: Tovarna dokumentnega in kartnega papirja v Radečah, ki je dosegla za 118 odstotkov večjo proizvodnjo kot v enakem razdobju lani ter Pivovarna Laško, ki je prav tako v isti časovni primerjavi povečala proizvodnjo za okrog 30 odstotkov. Manjši obseg proizvodnje je bil zabeležen le v Rudniku rjavoga premoga Laško, kjer so zaradi težav morali nekoliko zmanjšati proizvodnjo, vendar pa so v tem času dogradili plavnik in cementarno, kar bo, če ne letos pa v prihodnjem letu, vplivalo na povečanje ustvarjenega bruto dohodka.

Naj torej gledamo ustvarjene rezultate na področju industrije iz te ali one strani, vedno bomo ugotovili, da je prizadevnost kolektivov, samoupravnih organov in političnih organizacij v industrijskih gospodarskih organizacijah bila vedno usmerjena v zagotavljanje ekonomizacije proizvodnje in napredek podjetja. Toliko torej o industriji nasploh, več pa bomo spregovorili o tem, kako živijo, s kakšnimi nalogami se srečujejo in kakšne uspehe so dosegli kolektivi sami.

TRGOVINA, GOSTINSTVO IN OBRT

Nedvomno je kmetijstvo v občini pomembna dejavnost, čeprav je to višinsko področje, kjer za kmetijstvo niso najboljše pogoji. Kljub temu je videti iz podatkov, da odpade na celotno površino občine precejšnji del obdelovalne zemlje in tudi kmečkega prebivalstva. Spodbudno je tudi dejstvo, da so letošnji rezultati boljši tako na področju poljedelstva, sad-

Z letošnje prireditve »Cvetje in pivo«

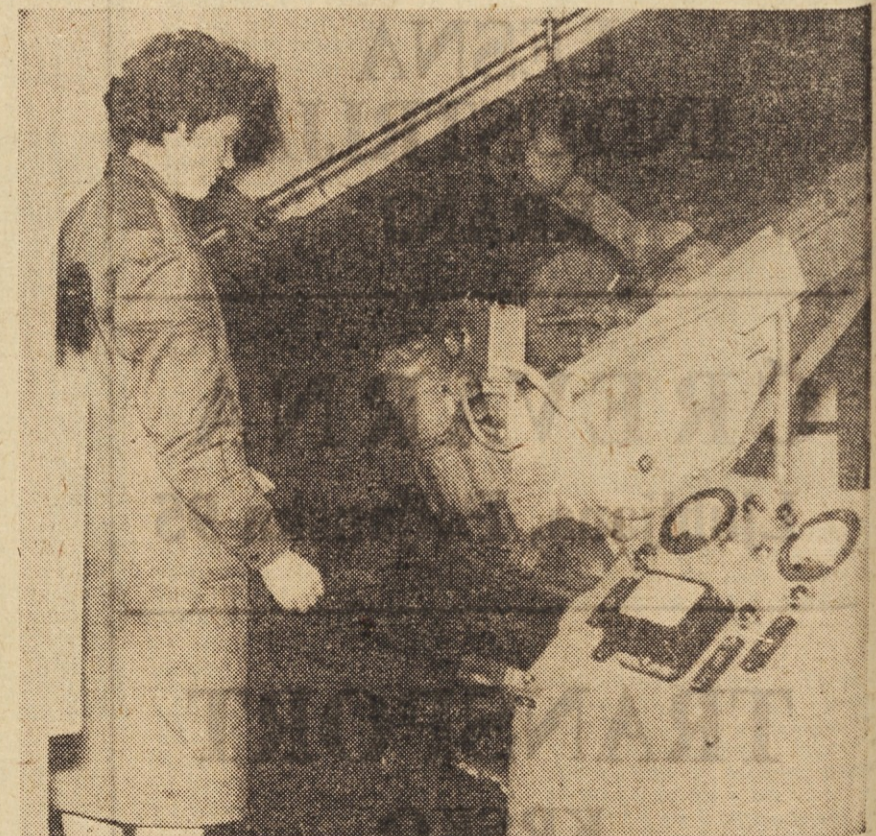
ko so le pri 4 odstotnem povečanju zaposlenih povečali fizični obseg dela za 12,6 odstotka, kolikor niso dosegli v nobeni drugi dejavnosti v občini. Prav gotovo pa bi lahko obseg dela še povečali, če ne bi prišlo do manjših zastojev pri nabavi reprodukcijskega materiala in deloma pri nakupu embalaže.

Vendar, kot smo že napisali, ukrepi gospodarske reforme niso prizadeli industrijskih podjetij, o tem dovolj povedo doseženi rezultati v preteklem letu in letošnji v prvem polletju. Industrija je v šestih mesecih letos povečala celotni dohodek skoraj v takem obsegu kot celotno gospodarstvo, čeprav ne bi mogli trditi, da težav niso imeli.

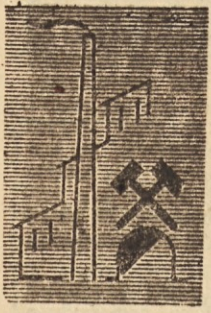
Industrijska podjetja so torej sledila načelom gospodarske reforme in povečala industrijsko proizvodnjo (rezultati prvega polletja primerjani z rezultati, doseženimi v istem raz-

jarstva in živinoreje, ki je hkrati najpomembnejša dejavnost v kmetijstvu. Da pa je kmetijstvo prav v zadnjih letih vidneje napredovalo ima največ zaslug edina delovna organizacija kmetijske dejavnosti — Kmetijska zadruga Laško. O njenem delu bomo še pisali.

Trgovaška mreža je v občini dokaj slabo razvita, poleg tega pa predstavlja razmeroma neugodne prometne komunikacije pri preskrbovanju občanov precejšen problem. Dokaj zadovoljivo je sicer rešeno vprašanje preskrbe potrošniških centrov, toda manj pa oddaljenejših krajev, kamor je dovoz blaga težji. Seveda ne smemo prezreti težav, ki spremljajo trgovaška podjetja pri njihovem delu — to je — neustreznosti sedanjih trgovskih prostorov, ki so v veliki večini potrebni preureditve, in deloma tudi pomanjkanja strokovnega kadra. Glede na pomanjkljivosti v

Iz apreture tovarne »Volna« Laško

RUDNIKI SVINCA IN TOPILNICA MEŽICA

z obratoma Litija in Vesna — Maribor

PROIZVAJAMO:

rafiniran svinec Mežica 99,99 %
svinčeno pločevino, cevi meh-
ke, trde in specialno trde šib-
bre, svinčene zlitine, cinkov
koncentrat in
akumulatorje »Vesna« za vsa
motorna vozila in poljedelske
stroje

Akumulatorji »Vesna« so iz-
delani po sodobnih metodah
tehnoloških postopkov

— kvaliteta naših akumula-
torjev je plod dolgoletnih
izkušenj

— naših servisov za akumu-
latorje se lahko poslužujete
po vsej državi

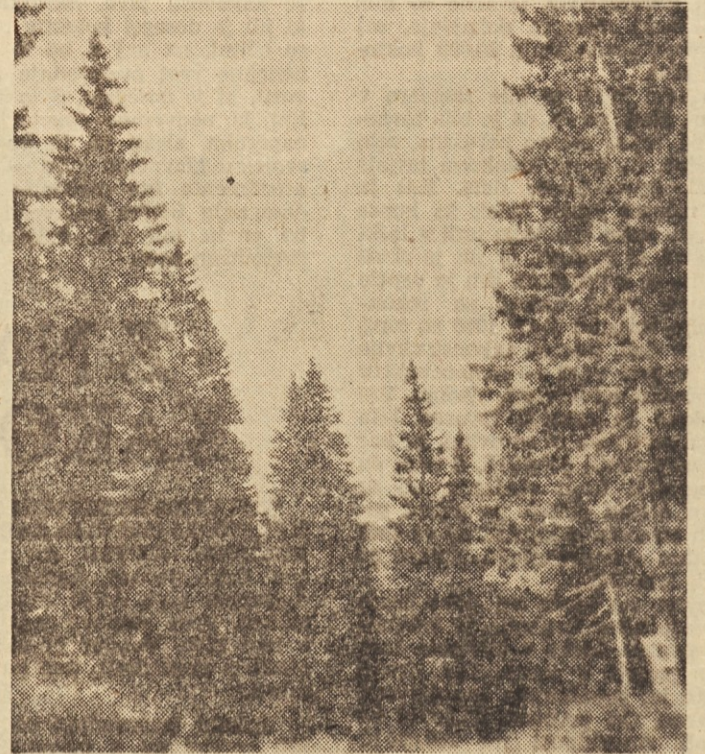
Gozdno gospodarstvo

LJUBLJANA TRŽAŠKA 2

s svojimi gozdnimi obrati

— poslovnimi enotami pro-
izvaja in prodaja vse vrste
gozdnih sortimentov ●

opravlja gozdno gojitvena
dela ● gradi gozdne ceste
ter osnavlja gozdne plan-
taže in intenzivne nasade

Kovinsko podjetje Ribnica

Po dogovorih z »Agrotehniko« Ljubljana bomo skušali v letu 1967 pla-
sirati naše kmetijske izdelke za izvoz. Po demonstraciji naših izdelkov
na letošnjem novosadskem in zagrebškem velesejmu lahko trdimo, da je
za naše izdelke veliko zanimanje širom po naši državi in da imamo per-
spektivo, da se vključimo v izvoz, predvsem v vzhodne države.

Poleg naše lastne proizvodnje pa sodelujemo s prostimi kapacitetami še
s kooperanti »SKIP« Ljubljana, »Vozila« Nova Gorica in »Itas« Kočevje
pri izdelavi zvarjencev, gradbenih dvigal in prikolic

ZA PRAZNIK ČESTITAMO VSEM POSLOVNIM SODELAVCEM

Slaščičarna — kavarna KRANJ

SE PRIPOROČA ZA OBISKI

CESTNO PODJETJE MARIBOR

ČESTITAMO OB DNEVU REPUBLIKE

Splošno gradbeno podjetje »GRADNJE«

Postojna

RKA tovarna zdravil NOVO MESTO

CESTA KOMANDANTA STANETA ŠT. 19

● IZDELUJE FARMACEVTSKE IN KEMICNE
IZDELKE

Gozdno gospodarstvo

Postojna

se pridružuje čestitkam
za praznik —
29. november —
DAN REPUBLIKE

DELOVNI KOLEKTIVI ČESTITAJO

Papirkonfekcija

INDUSTRIJA ZA PREDELAVO PAPIRJA,
KARTONA IN LEPENKE

Krško

- vam nudi usluge v papirni konfekciji, tiskarski
- dejavnosti in embalaži

Gradbeno podjetje

Litija

v Litiji

EXOTERM

kemična tovarna

KRANJ

KOVINARSKA

TOVARNA INDUSTRIJSKE OPREME IN KONSTRUKCIJ

KRŠKO

VINOCET

KONZERVIRANJE POLJSKIH PRIDELKOV IN PROIZVODNJA KISA

LJUBLJANA-VIČ

LESNA OBRT

SMREKA

GORNJI
GRAD

SE ŠE NADALJE
PRIPOROČA
ZA CENJENA
NAROČILA

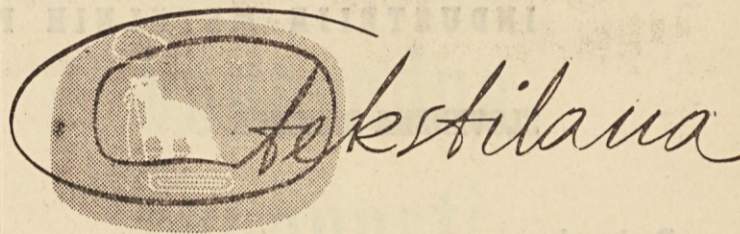

TRGOVSKO PODJETJE

Delikatesa

LJUBLJANA, Trg mladinskih delovnih brigad 12

Oglejte si bogato izbiro kvalitetnih mesnih izdelkov v naših poslovalnicah
Za cenjeni obisk se priporoča kolektiv

TOVARNA SUKNA

Kočevje

NOVOTEHNA

TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELO IN DROBNO

NOVO MESTO

se priporoča za obisk in nakup v vseh svojih poslovalnicah v Novem mestu, Krškem in Trebnjem

Postrežba hitra in solidna

TAPETNIŠTVO
IN DEKORACIJE

ŽIMNICA

IZDELUJE VSA TAPETNIŠKA DELA:
tako spalne kot raztegljive kavče, divane, vzmetnice in žimnice, vse vrste foteljev

POSEBNA NAROČILA KAKOR TUDI POPRAVILA
Posebej opozarjamo investitorje poslovnih in stanovanjskih zgradb, podjetja in ustanove, da imamo v sklopu podjetja poseben oddelek, ki se ukvarja specialno z oblogtal in sten z različnimi plastičnimi materiali

ŽIMNICA - Ljubljana, Tobačna ulica 3

Kemična tovarna Podnart

- POSLUŽUJTE SE NAŠIH GALVANSKIH IZDELKOV
- ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN PONUDBE

AGROSTROJ

PODJETJE ZA IZDELOVANJE IN POPRAVILO GOZDARSKE
IN KMETIJSKE MEHANIZACIJE

DRAGA pri Ljubljani

Geološki zavod

Ljubljana

OPRAVLJA ZNANSTVENE IN RAZISKOVALNE NALOGE NA PODROČJU GEOLOGIJE, GEODEZIJE, GEOFIZIKE IN SORODNIH VED, PROJEKTIRA IN IZVAJA VRTALNA, RUDARSKA, HIDROGEOLOŠKA, GEOTEHNIČNA IN DRUGA RAZISKOVALNA IN KONSOLIDACIJSKA DELA TER KONSTRUIRA IN IZDELUJE STROJNO IN DRUGO RAZISKOVALNO OPREMO

Z A P R A Z N I K R E P U B L I K E

ZA PRAZNIK REPUBLIKE ČESTITAMO VSEM NAŠIM DELOVNIM LJUDEM, VSEM SAMOUPRAVLJAVCEM Z ŽELJO, DA BI SVOJA SAMOUPRAVNA PRIZADEVANJA NA DO-

SEDANJH USPEHIN IN IZKUŠNJAH V BODOČE ŠE BOLJ UVELJAVLJALI TER DOSEGLI KAR NAJVEČ DELOVNIH USPEHOV

Občinski sindikalni svet
Maribor-Tabor

Občinski sindikalni svet
Maribor-Center

Z VSEMI SINDIKANIMI PODRUŽNICAMI

impol

INDUSTRIJA METALNIH POLIZDELKOV

SLOVENSKA BISTRICA

Proizvaja

pločevino, trakove, rondele in rondelice, palice, cevi in profile, žico, varilno žico in pletene elektro-vodnike, okna, vrata, fasade in nosilne konstrukcije iz aluminija in vseh standardnih aluminjskih zlitin

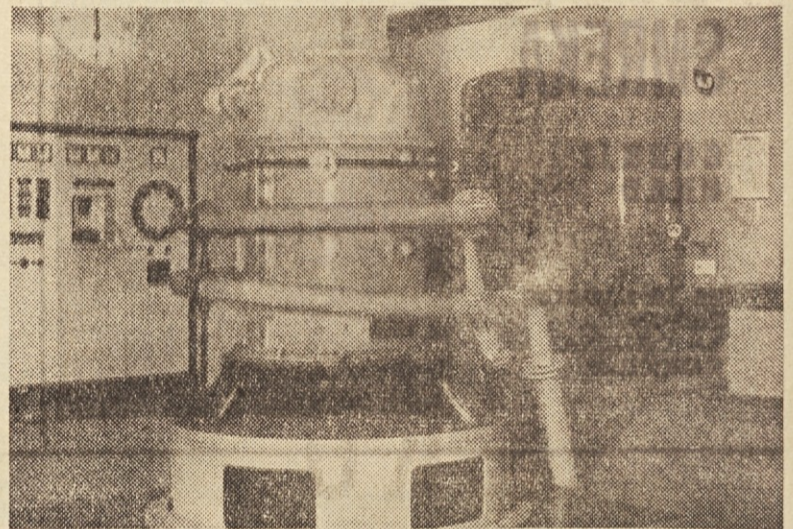
ZA DAN REPUBLIKE — 29. NOVEMBER ČESTITAJO VSEM DELOVNIM LJUDEM

Dravske elektrarne
Maribor

S SVOJIMI OBRATI IN DELOVNIMI ENOTAMI:

- Elektrarna Dravograd
- Elektrarna Vuzenica
- Elektrarna Vuhred
- Elektrarna Ožbalt
- Elektrarna Fala
- Elektrarna Mariborski otok
- RTP Pekre
- RTP Laško
- LKOV Laško
- Skupne službe DEM
- Enota za usluge članom kolektiva

Z redno proizvodnjo, racionalnim koriščenjem zmogljivosti in nadaljnjo izgradnjo želimo zagotoviti vsem potrošnikom redno dobavo električne energije

Industrijsko
montažno
podjetje

LJUBLJANA, TITOVA 37

se priporoča z uslugami:

- projektivnega biroja
- elektromontaže in montaže toplovodnih naprav ter sanitarnih in klimatskih naprav
- proizvodnje naprav šibkega in jakega toka, visokofrekvenčnih naprav ter proizvodnje opreme za toplotno tehniko in regulacije

Kolektiv

Koloniale

MARIBOR — JURČIČEVA 5

s svojimi poslovnimi enotami v

DRAVOGRADU
in
POLJČANAH

ČESTITA IN SE PRIPOROČA S SVOJIM BOGATIM ASORTIMENTOM V SVOJIH SKLADIŠČIH V MARIBORU, DRAVOGRADU IN POLJČANAH

VSE BLAGO PRODAJA DIREKTNO POTROŠNIKOM V SVOJIH PRODAJALNAH, KI SO DELNO SPECIALIZIRANE, DELNO PA MEŠANEGA TIPA

PODJETJE
ZA SERVISNA POPRAVILA,
ZAMENJAVO SKLOPOV
IN REMONT TOVORNIH VOZIL

AVTOOBNOVA

LJUBLJANA, TITOVA 136

ČESTITA

VSEM KORISTNIKOM KAMIONOV IN AVTOBUSOV ZA PRAZNIK REPUBLIKE TER SE JIM PRIPOROČA S SVOJIMI USLUGAMI, KI JIH OPRAVI HITRO — KVALITETNO IN PO ZMERNIH CENAH, V SVOJIH NOVIH DELAVNICAH V LJUBLJANI, TITOVA 136 (Tel. 31-05-94 ali 31-18-43)

Specializirano trgovsko podjetje

LJUBLJANA — KURILNIŠKA 16 a

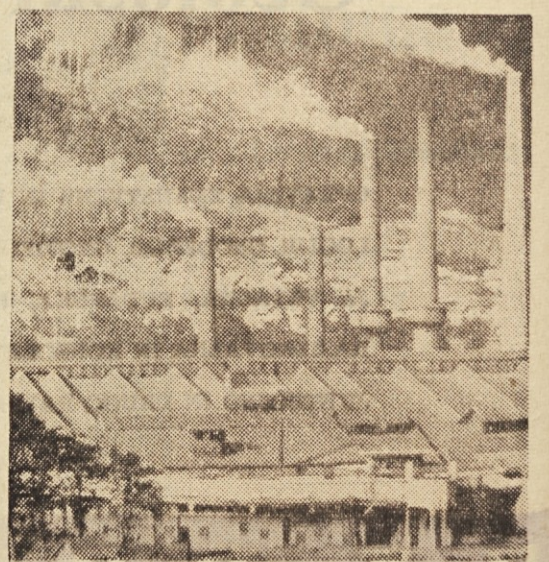
ČESTITA VSEM SODELAVCEM
ZA DAN REPUBLIKE!

ŽELEZARNA JESENICE

JESENICE NA GORENJSKEM

Ob praznovanju DNEVA REPUBLIKE želimo vsem poslovnim prijateljem, sodelavcem in vsem delovnim ljudem mnogo zadovoljstva in mnogo delovnih uspehov!

Trgovsko podjetje

MURKA

Lesce pri Bledu

Prepričajte se o bogati izbiri in solidni postrežbi!

V naših cvetličarnah dobite vse vrste cvetja.

Prozivajamo kvalitetna okrasna drevesa in cvetlice, urejamo in vzdržujemo parke

Za naročila se priporoča kolektiv

**PODJETJA ZA PROIZVODNJO CVETJA
UREJANJE PARKOV**

MARIBOR, JURČIČEVA 5/1

Zavarovalnica Postojna v Postojni

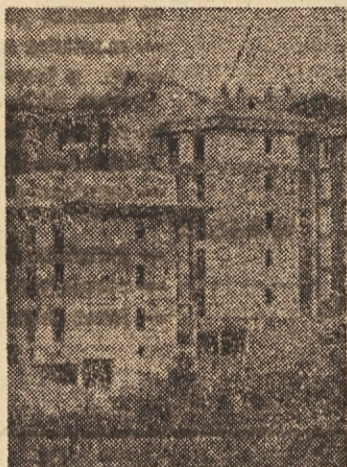
SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM

ZA DAN REPUBLIKE

Splošno gradbeno podjetje

SAVA

JESENICE NA GORENJSKEM

AVTOSERVIS DRŽAVNIH ORGANOV IN ZAVODOV

Ljubljana, Vodovodna cesta 93

- opravlja vsa popravila osebnih avtomobilov
- redne in preventivne tehnične preglede motornih in priklopnih vozil
- opravlja prevozne usluge z osebnimi in tovornimi avtomobili in garažira ter parkira vozila v novih garažah v Šubičevi ulici, ki so opremljene z najsodobnejšo pralnico in negovalnico vozil

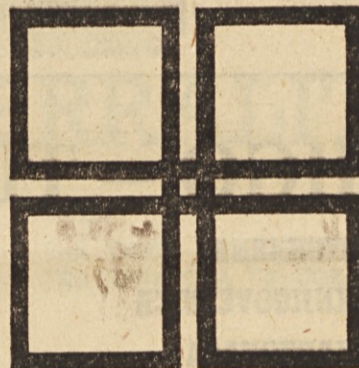
Kovinsko podjetje

IMKO

Ljubljana, Kamniška 41

Komunalno podjetje Ljubljana- Vič

SE PRIDRUŽUJE
ČESTITKAM
ZA DAN REPUBLIKE

KOLEKTIV

Vodovodne skupnosti Ljubljana-Sava

LJUBLJANA

ČRTOMIROVA 4

ČESTITA

ZA PRAZNIK REPUBLIKE

DINOS

LJUBLJANA, PARMOVA 33

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI
ŠIROM PO SLOVENIJI

ČESTITA

VSEM DELOVNIM LJUDEM ZA DAN REPUBLIKE

ZA PRAZNIK REPUBLIKE 29. NOVEMBER ČESTITA VSEM CENJENIM
KUPCEM, DOBAVITELJEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM

KOLEKTIV

Sladkogorske tovarne kartona in papirja

SLADKI VRH - ŠENTILJ V SLOVENSKIH GORICAH

MARIBORSKA LIVARNA

PROIZVAJAMO:

- stiskane in vlečene palice in profile bakrenih zlitin
- kontinuirane lite palice, cevi in profili Cu-zliti
- ulitki v kokile Cu- in Al- zlitin
- ulitki pod pritiskom Cu-, Zn- in Al-zliti
- odkovki Cu- in Al-zliti
- blok metal Cu-, Al- in Zn-zliti

KONČNI PROIZVODI:

- vodovodne armature
- sanitarne armature
- parne armature

Občinski sindikalni svet Maribor-Tezno

se z vsemi sindikalnimi podružnicami
pridružuje čestitkam za DAN REPUBLIKE

DELOVNI KOLEKTIVI ČESTITAJO

TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV

**Sava
Kranj**

- AVTO IN VELO PNEVMATIKA
- GUMENE CEVI
- PREDMETI ZA ŠIROKO POTROŠNJO
- ŠPORTNI PREDMETI
- TRANSPORTNI TRAKOVI Z BOMBAŽNIMI, RAYON, PERLON, NYLON VLOŽKI
- KLINASTI JERMENI ITD.

LESNI KOMBINAT LJUBLJANA

LANGUSOVA 8

- **NUDI:**
 - stavbeno-mizarske proizvode vseh vrst
 - tesarske proizvode vseh vrst
 - montažne stanovanjske, weekend, lovske in camp hišice
 - ro. e lesene naravne ali barvane z avtomatom iz švedskega vzmetnega jekla
 - zaves v vseh barvah in kvalitetah, na navojnice med okenskimi krili, okovjem na riloge in na samonavijalcih iz švedskega vzmetnega jekla
 - vgrajeno pohištvo v vseh izvedbah
- **DALJE:**
 - garniture in kosovno pohištvo v vseh izvedbah
 - zaboje vseh vrst
 - lesna galanterija

ZAHTEVAJTE PONUDBE!

Restavracija

»Pod lipo«

LJUBLJANA,
BORŠNIKOV TRG

ZA CENJENI OBISK
SE PRIPOROČAMO

Splošno gradbeno podjetje

Pionir

Novo mesto

ČESTITA VSEM SVOJIM POSLOVNIM SODELAVCEM IN NAROČNIKOM Z ŽELJO, DA BI TO SODELOVANJE RODILO ČIM VEČ DELOVNIH USPEHOV

Gostinsko podjetje

»JADRAN«

Postojna

OBRATNO PODJETJE

SLOGA

MOSTE PRI KOMENDI

- SE PRIPOROČA ZA CENJENA NAROČILA
- MIZARSKIH, TESARSKIH IN ŠČETARSKIH IZDELKOV

Splošno

kovinsko

podjetje

Ajdovščina

ČESTITAMO
IN SE SE
PRIPOROČAMO
ZA NAROČILA

KNJIGO – TISK

- TISKARNA
- KNJIGOVEZNICA
- KARTONAŽA

NOVO MESTO

Gozdno gospodarstvo

z vsemi poslovnimi enotami

Novo mesto

Avtoturistično podjetje

IZLETNIK

Celje

s poslovalnicami v:

- KRŠKEM, KRAPINI, HRASTNIKU, VELENJU in MOZIRJU

se priporoča!

Kmetijsko živilski kombinat

Kranj

s svojimi delovnimi enotami

OLJARICA ● KLAVNICA ● MLEKARNA

TOVARNA PLETENIN

ANGORA

LJUBLJANA, EMONSKA C. 2

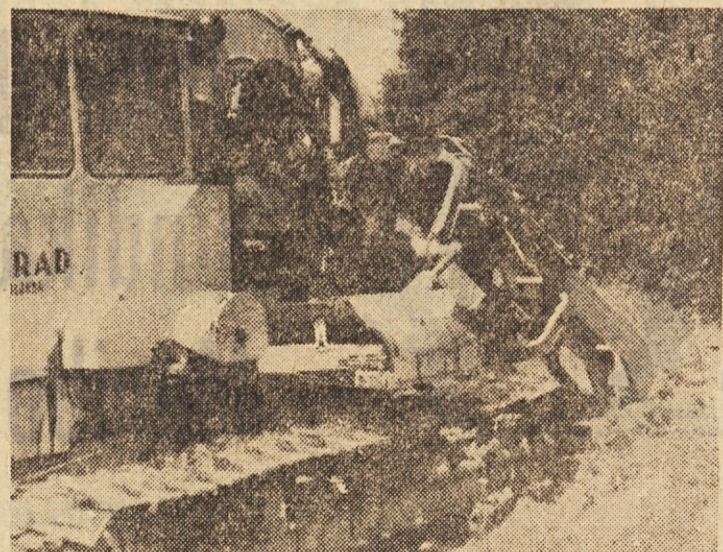
Priporočamo nakup kvalitetnih pletenin v svojih poslovalnicah:

- ANGORA – Ljubljana, Titova 6
- ANGORA – Ljubljana, Emonska c. 2

in v poslovalnicah
trgovske mreže

**Cestno
podjetje**

Novo mesto

ŽIČNICA

PODJETJE ZA IZDELAVO ŽIČNIH, TRANSPORTNIH
IN DRUGIH STROJNIH NAPRAV

LJUBLJANA TRŽEŠKA C. 49

Z A P R A Z N I K R E P U B L I K E

ŽELEZARNA RAVNE

TOVARNA
PLEMENITIH
JEKEL

Ravne na Koroškem

IZDELKI:

- JEKLENI ULITKI
- VALJANI PROFILI
- ODKOVKI IN KOVANE PALICE
- iz ogljikovega, legiranega in visoko legiranega jekla
- BRZOREZNO ORODJE
- krožne žage za hladno rezanje kovin, strgarski noži, špiralni svedri, lito brzorezno orodje
- PNEVMATSKI STROJI
- vrtna in odkopna kladiva, kladiva za čiščenje, dletenje in zakovičenje, ročni brusilni stroji itd. z rezervnimi deli
- INDUSTRIJSKI NOŽI
- za kovinsko, lesno, papirno, tobačno, tekstilno in usnjarsko industrijo
- KOLESNE DVOJICE
- za jamske in gradbene vagonete
- VALJI ZA HLADNO VALJANJE KOVIN
- VZMETI — listnaste in špiralne za avtomobile in vozove
- GRELNA ŽICA (Ravnin in Ravnal)

USLUGE:

- MEHANSKA OBDELAVA — groba in fina za naročene ulitke in odkovke
- POLNJENJE JEKLENEK S KISIKOM

GLEJTE NA FIRMO IN ZNAK KVALITETE:

Z NAD 300-LETNIMI IZKUŠNJAMI IZDELAVE ZLAHTNIH JEKEL

Ob prazniku republike čestitamo vsem delovnim ljudem
in poslovnim prijateljem

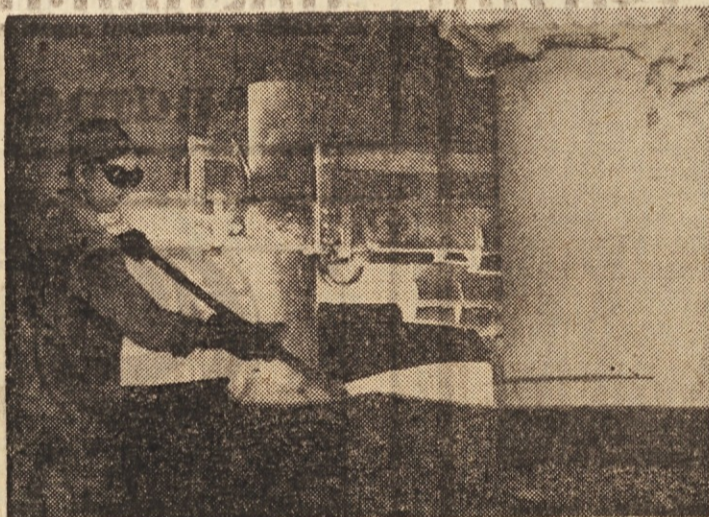

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

PROIZVAJAMO:

kalcium karbid,
elektrokorund,
ferolegure,
umetna gnojila,
komprimirane pline

S SVOJIMI KVALITETNIMI IZDELKI SE
PRIPOROČAMO ZA CENJENA NAROČILA

Modno čevljarstvo »ROŽNIK« Ljubljana, Rožna dolina

ČESTITA ZA PRAZNIK IN SE PRIPOROČA ZA NAROČILA

FERRALIT - Žalec

NUDI:

VSE VRSTE ODLITKOV IZ SIVE LITINE IN BARVASTIH KOVIN
TER OPRAVLJA USLUGE

»TAPETDEKOR« Ljubljana - Bežigrad

ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA KOLEKTIV

TOVARNA USNJA KAMNIK

iskreno čestita vsem svojim poslovnim sodelavcem ob

DNEVU REPUBLIKE

in jim želi veliko nadaljnjih uspehov

Nanos

trgovsko podjetje na veliko in malo

POSTOJNA Z OBRATI

Postojna,
Koper,
Portorož,
Buje,
Čabar,
Sadje-zelenjava Koper,
Hladilnico Dekani in
Predstavništvo Beograd

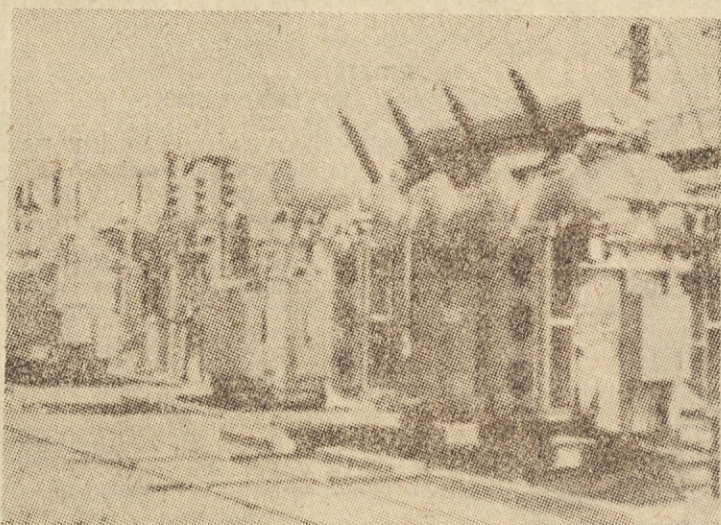
ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM

IN VABI K NAKUPU V SVOJE ŠTEVILNE POSLOVALNICE

Na Savi bo treba zgraditi nove elektrarne

Integracijski procesi v našem gospodarstvu in temeljni zakon o elektrogospodarstvu so botrovali ideji, ki jo je narokovala potreba, da se je formirala ena izmed najmlajših elektrogospodarskih organizacij na tako imenovanem »centralnem območju Slovenije« — SAVSKE ELEKTRARNE.

Podjetje je nastalo z združitvijo nekdanjih samostojnih elektrarn Moste (pri Zirovnici) in Medvode. Združitev omenjenih dveh podjetij je bila dejansko izvršena 1. januarja 1965 na osnovi sklepov obeh delavskih svetov na skupnem zasedanju dne 23. 11. 1964 in v soglasju s pristojnima občinskima skupščinama Ljubljana—Šiška in Jesenice. Osnovni cilj te združitve je bila racionalizacija poslovanja, predvsem pa združitev sil in sredstev v veliko nalogo: izgradnjo novih elektrarn na reki Savi in njenih pritokih. Medtem pa je šel proces s hitrimi koraki dalje. Na osnovi 7. 4. 1965 objavljenega temeljnega zakona o elektrogospodarstvu je prenehala obstajati elektrogospodarska skupnost Slovenije — bivši ELES — in uveljavil se je na temelju decentralizacije elektrogospodarstva v Sloveniji pojem — proizvodno-prenos-

Transformatorska postaja Kleče pri Ljubljani

na podjetja.

Savske elektrarne oskrbujejo z električno energijo centralno območje, ki je elektroenergetsko skrajno pasivno v proizvodnem smislu. Ima pa izredno interesanten, močan odjem električne energije, ki znaša več kot eno tretjino celotne proizvedene energije v Sloveniji, medtem ko ima lastne proizvodnje komaj 3,6 % od vse v Sloveniji proizvede-

ne energije. Ta veliki energetski deficit se danes izravna tako, da se primanjkljaj uvaža iz tistih predelov, ki imajo presežek električne energije, tj. od Drave, Soštanja in Soče. Ta »uvoz« bo v l. 1966 znašal okroglo 853 milijonov kWh nasproti lastni proizvodnji v elektrarnah Medvode in Moste, ki znaša skupaj 185 milijonov kWh. Že v l. 1971 pa bo primanjkljaj električne ener-

gije na centralnem področju znašal okroglo milijardo kWh. Razen, če se v tem času ne bi lotili izgradnje proizvodnih objektov na centralnem območju, bo treba to energijo »pripeljati«. Že samo to dejstvo, če ne upoštevamo, da pri taki situaciji prihaja do občutnega odliva finančnih sredstev iz centralnega na druga območja, nalaga Savskim elektrarnam mnogo študija, finančnih naporov pa tudi premagovanja dosedanjega napačnega gledanja na energetske problematiko centralnega območja. Savske elektrarne teritorialno pokrivajo približno obrise bivšega okraja Ljubljana. Oskrbujejo mrežo distributivnih podjetij Elektro Ljubljana, Elektro Kranj in veledjemalca Elektrizarno Jesenice. V sklop energetskega objekta Savskih elektrarn sodi poleg prej omenjenih elektrarn Moste in Medvode še 110 kV RTP Kleče z razdelilno trafo postajo Črnuče in 110 kV delom trafo postaje Novo mesto. V izgradnji je še 220 kV trafo postaja v Klečah, ki bo preko 220 kV daljnovoda Kidričevo—Kleče povezana z Dravo predstavljala v bodočnosti osrednje energetskega vozlišča v območju Savskih elektrarn.

Modne pletenine
za jesen

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO
Piran

vabi

v novo odprto restavracijo **PUNTA**, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče

VELETRGOVINA

mercator

Import - Export

Ljubljana

razpisuje

JAVNI NATEČAJ za znak podjetja

Znak podjetja mora kazati na dejavnost podjetja in mora vsebovati ime podjetja v njegovi modri barvi in karakteristični obliki, s tem, da je dopustna njena likovna izboljšava. Znak podjetja naj bo čimbolj enostaven in izdelan tako, da bo možna njegova vsestranska uporabnost v vodoravni in navpični legi; za napisne table, v reklamne namene, kot blagovna znamka oziroma storitveni znak za predpakirano blago, kot oznaka na grafičnih listih, stampilkah ipd. Znak podjetja mora biti prilagojen za izdelavo v vseh materialih (papir, kovina, steklo, les, svetlobna reklama in podobno).

Natečaja se lahko udeleži vsak državljani SFRJ. Predloge za znak podjetja bo ocenjevala in izbirala 5-članska komisija, ki jo je imenoval centralni delavski svet podjetja iz vrst delavcev podjetja in zastopnikov likovnih umetnikov ter Poslovnega združenja za trgovino v Ljubljani.

Komisija je pooblašena odkupiti šest najboljših znakov in sicer:

1. za 3.000,00 N-din
2. za 1.500,00 N-din
3. za 1.000,00 N-din
- 4.—6. za 500,00 N-din

Na podlagi predloga komisije bo centralni delavski svet podjetja izmed odkupljenih znakov dokončno izbral znak, ki ga bo uporabljalo podjetje. Z avtorji odkupljenih znakov bo podjetje sklenilo pismeno pogodbo za trajen odstop avtorskih pravic. Odkupni znesek se šteje kot dokončno plačilo avtorskega honorarja.

Predloge za znak sprejema podjetje do vključno 17. decembra 1966 do 12. ure. Predlogi morajo biti šifrirani, naslovljeni na Veletrgovino »MERCATOR«, Ljubljana, Aškercova 3. V posebni zaprti ovojnici morata biti priloženi šifra in naslov avtorja.

Vedno in ob vsaki priliki skodelico kave
mercator

VELETRGOVINA MERCATOR EXPORT - IMPORT LJUBLJANA Z VSEMI SVOJIMI POSLOVNIMI ENOTAMI ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE VSEM POTROŠNIKOM

N nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO

V I. NADSTROPJU:

- posteljno perilo, prešite in volnene odeje
- dekorativno blago
- serviete, prti, brisače
- preproge, tekači, obloge tal, zavese
- gospodinjski aparati, hladilniki, štedilniki, sesalci, loščilci, mešalci, bojlerji
- radio aparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji, radijske in TV antene
- svetilke: stropne, stenske, namizne, stoječe

Nakup pohištva in gospodinjskih aparatov tudi na potrošniški kredit — 10-odstotni popust pri plačilu z devizami.

nama LJUBLJANA

SOLEA
mila

Tovarna **Zlatorog** Maribor

TEMELJNI ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH

(PREČIŠČENO BESEDILO OBJAVLJENO V URADNEM LISTU SFRJ ŠT. 43/66)

s pojasnili in tolmačenjem, ki jih je pripravil Vlado Vodopivec, samostojni svetnik pri RS ZSS

Brošuro žepnega formata lahko naročite pri poverjenikih in komercialistih Delavske enotnosti ali pa pri ČZP »Delavska enotnost«, Ljubljana, Dalmatinova 4 (telefon 310-033).

Cena izvodu je 4 nove dinarje